LETO XX. ŠT. 20 (934) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 21. MAJA 2015

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

foto dpd

foto dpd

Foto Damj@n

Foto Damj@n

... in naša Soča je krvavo tekla

Mi vsi smo Goričani

Vsak, ki je kadarkoli odprl ta časopis, je domač z rubriko, ki nosi naslov Kaj sploh počnem tukaj?, vprašanjem, ki si ga Jurij Paljk že več let redno zastavlja in z njim izziva svoje bralce. Takšna eksistencialna vprašanja, ki vedno zahtevajo ponovno refleksijo svojega bivanja v svetu, bivanja v teritoriju, sobivanja z ljudmi, vprašanja, ki zahtevajo svež pogled in ponovni razmislek stvari, ki so bile že tisočkrat premišljevane, si moramo postaviti tudi kot družba: Kaj sploh počnemo tukaj? Kaj sploh počnemo mi iz Nove Gorice, mi iz stare Gorice, iz Solkana, iz Štandreža, Šempetra in drugih krajev, slabih 80 tisoč duš Furlanov, Slovencev in Italijanov in ostalih narodov živečih na območju, ki s Svete Gore in Sabotina izgleda kot eno samo mesto z okolišem.

Človek se v času svojega življenja premalokrat zave, da je življenje sámo dar – dar začenjanja – in da vsaka njegova dejavnost in nehanje že implicira odločitev ali vsaj privolitev. Vendar mnogokrat živimo, kot da nismo dovolj močni, da bi to zavedanje vzeli nase. Zato se raje predamo navadam in inerciji, raje si rečemo, da tako pač je in drugače pač ne more biti, in sprejmemo neki pogled na svet, na ljudi okoli nas in na naše bivanje tu in zdaj, kot da zanj nismo soodgovorni, temveč nam je bil kar objektivno dan. Tako življenje – pravi goriški filozof Carlo Michelstaedter – pa ni naše življenje, temveč živimo življenje nekoga drugega.

23. maja 1915, nekaj po deseti uri zvečer, je v okolici Gorice odjeknil prvi strel, ki je oznanil začetek Soške fronte in s tem vstop našega prostora v prvo svetovno vojno. Nismo se sami odločili, da je vojna tisti dan že skoraj leto dni vihrala po celotnem kontinentu, kot se tudi nismo sami odločili, da tistega majskega večera odjekne prvi strel. Ne, odločili so se nekje v rimskih sobanah in pogajali so se nekje v Londonu. In vendar je vojna prišla v naše kraje in naša Soča je krvavo tekla. In nam, in ne Londonu ali Rimu, je prinesla uničenje in smrt in stoletni spor in odtujenost med narodi na tem področju. Še več, tista odločitev daleč stran od nas je pripeljala do dolgih krutih in krvavih desetletij, do zastraženih mej, ki so bile pred tem popolnoma nevidne, do popolnega izbrisa judovske skupnosti, do praktičnega izginotja nemške skupnosti, do potujčevanja, nasilja na bazi narodnosti in jezika, do še ene vojne, do pobojev, maščevanj in zamer. Celo Slovenci, ki so čisto arbitrarno leta '45 pristali na eni ali drugi strani meje, so si v nekaj desetletjih postali tujci. Razvijajoče in razširjajoče se večetnično mesto, z razvijajočim se meščanstvom, gospodarstvom in kulturo ter z močnim ruralnim zaledjem, je v nekaj desetletjih popolnoma degradiralo, razpadlo na dva dela, dve mali provincialni mesti, ki nista ne strateški ne zanimivi za matični državi.

To soboto, točno sto let po tem, ko je odjeknil tisti usodni strel, bodo spet prišli od nekod drugod preskušat naše mesto.

/ str. 16
Miha Kosovel

Ekskluziven, še nikdar objavljen intervju s pisateljem

Fulvio Tomizza (1935 -1999)

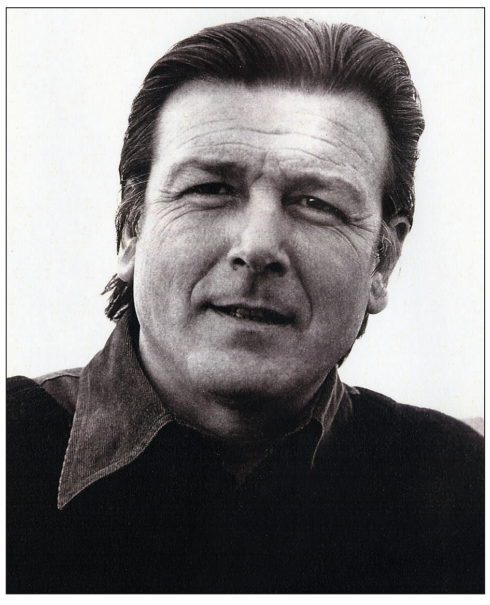

Od 20. do 23. maja letos pripravlja Forum Tomizza niz kulturnih prireditev in debat v Trstu, Kopru in Umagu. Gre že za 16. mednarodna obmejna srečanja, ki jih prireja forum, letos se najbrž nastopajoči ne bodo mogli izogniti omembe osemdesetletnice rojstva tega istrskega pisatelja, saj se je Fulvio Tomizza rodil leta 1935, umrl pa je l. 1999 v Trstu.

V Novem glasu objavljamo intervju s pisateljem, ki sem ga z njim naredil v ponedeljek, 29. septembra leta 1997, v Gorici na gospodarskem sejmišču ob Soči. Točen datum intervjuja poznam zato, ker sem na kaseto napisal podatke, še živo pa se spominjam, da je bilo na sejmišču v Gorici tisti večer ogromno ljudi. Pisatelj Fulvio Tomizza, nevsiljivo eleganten, kot smo ga poznali, je bil namreč v žiriji, ki jo je vodil takrat vzpenjajoča se medijska zvezda Vittorio Sgarbi, šlo pa je za izbor najlepšega dekleta območja Alpe Jadran. Na iskalniku Google boste našli podatek, da je sicer prva "missica" Alpe Jadran bila izvoljena v Avstriji šele leto kasneje, a če boste malce pobrskali, boste zasledili tudi to, da je bila izvedba tudi leta 1997, v Gorici. S pisateljem sem se za pogovor dogovoril prej, kako, se ne spominjam več, najbrž po telefonu, spominjam pa se, da mi je naročil, naj bom vsaj uro pred dogajanjem na osrednjem odru na sejmišču. Prišel je s kravato, že takrat bi lahko rekel, da mi je deloval gosposko, danes to vem; na obrazu je imel tisti melanholični izraz, ki ga je vedno spremljal. Zdelo se mi je, da mu je nekako nerodno, da je tam. Sedla sva k mizi, nedaleč stran od glavnega odra, ljudje so se začeli zbirati, slavni likovni kritik je hodil mimo naju in vztrajno telefoniral. Na mizo je natakarica prinesla pol litra mineralne vode in pol litra belega vina in sva začela pogovor, imel sem sloviti profesionalni magnetofon znamke Marantz, tako da je bil posnetek narejen vrhunsko. Na kaseto seveda, kot je zahteval tonski mojster na Radiu Koper, s katerim sem takrat sodeloval.

/ str. 8-9
Jurij Paljk

SSO in SKGZ junija na Kvirinalu

Predsednik republike Sergio Mattarella bo 9. junija 2015 ob 11. uri v predsedniški palači na Kvirinalu sprejel predsednika SSO Walterja Bandlja in SKGZ Rudija Pavšiča. Srečanje je namenjeno obravnavi vprašanja o izvajanju zaščite slovenske manjšine v Italiji. Gre za nadaljevanje pogovorov, ki so se začeli ob obisku predsednika Mattarelle v Sloveniji, ki je potekalo 22. aprila letos.

Gospodarstvo

V Gorici je bil redni občni zbor Zadružne banke Doberdob in Sovodnje; novi predsednik je Robert Devetta

14

Delovanje naših rojakov "čez lužo" (2)

Prvi dve sliki clevelandskega slovenstva

Svoje prvo javljanje iz Clevelanda sem naslovil *50 odtenkov slovenstva*. Prireditvi, ki ju danes želim pobližje prikazati, brez dvoma odslikavata dva takšna odtenka v mavrici globalnega slovenstva.

V soboto zvečer je koncert v Narodnem domu na aveniji Recher priredil zbor Zarja, ki bo kmalu praznoval že stoletnico obstoja. Skupino sestavljajo potomci prišlekov iz časa izpred prve svetovne vojne ter obdobja med obema vojnama, tretja in četrta generacija naseljencev. Zbor prireja letno dva dogodka – jeseni koncert slovenskih pesmi, spomladi pa igro. Tokrat je bila torej na vrsti igra, a šele po pravi slovenski večerji, kjer so si obiskovalci v kleti doma z veliko jedilnico in kuhinjo lahko privoščili govejo juho, pražen krompir in svinjske zrezke.

Naslov letošnje veseloigre, prisrčnega muzikala, ki ga je napisala mlada članica skupine Kathy Matas, ki je odigrala tudi glavno vlogo, je bil *The Anniversary (Obletnica)* . Sama igra je potekala v angleščini, glasbeni vložki večinoma Avsenikovih pesmi (*Na zdravje vsem*, *Takih ni nikjer ljudi*, *Prijatelji, ostanimo prijatelji*, *Kaj ne bi bila vesela?* ,...) pa so se izmenjevali večinoma v slovenskem in delno angleškem jeziku. Domišljeno napisana in odigrana igra je med obiskovalci sprožila salve smeha. Kot so ob koncu poudarili sami člani zbora, je njihova glavna motivacija, da pri petju in igranju uživajo ter se med seboj dobro razumejo, kar je bilo zelo dobro vidno.

Razumljivo je, da se med mladimi slovenski jezik izgublja, zato so igre že pretežno angleške, na koncertih pa še vedno izvajajo slovenske pesmi. Zbor ima kar nekaj mladih članov, ki jih očitno slovenska identiteta precej zanima, nekateri med njimi hodijo namreč ob sobotah dopoldne tudi na tečaje slovenščine za odrasle v župnijo pri Sv. Vidu. Med njimi je tudi dekle, ki je odlična harmonikarica, kar je dokazala tudi v samem muzikalu in po njem. Zanimivo opažanje pri teh mladih pa je bilo, da so mi v pogovoru vsi povedali, da še nikoli niso bili v Sloveniji, opazil nisem niti kakšne posebne želje, da bi kdaj šli spoznat domovino prednikov. Stiki s sorodniki so se razumljivo že izgubili. O Sloveniji tudi zelo malo vedo, nihče mi tudi na primer ni vedel povedati, iz katere pokrajine so stari starši ali prastarši prišli. A s ponosom povedo, da so Slovenci, da še čisto malo razumejo tudi slovensko, da poslušajo polko in da je slovenska hrana najboljša.

V nedeljo popoldne pa je mešani zbor Korotan priredil letni koncert, pri katerem so se letos spomnili bližajoče se sedemdesete obletnice Vetrinjske tragedije. Skoraj napolnjen Slovenski narodni dom na aveniji Svete Klare, ki je bila nekoč povsem slovensko naselje, je bil priča skrbno izbranemu repertoarju, ki je segel globoko v srce. Koncert se je začel z izseljensko himno *Slovenija v svetu* (refren pesmi pravi: *Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te s seboj, kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam si Slovenija*). Temu je sledilo nekaj ljudskih (*Planinska*, *Večerna*, *Ne zveni mi*, *Polževa ženitev*) kot prispodoba normalnega življenja pred vojno in revolucijo. V tem sklopu se je zbor z *Rezijansko* spomnil tudi našega narodnostnega obrobja. Sledil je vrhunec koncerta z Gorenškovo in Jakopičevo *V kočevskem rogu*, Mozartovim *Requiemom* in *Na bregovih Eufrata* iz Verdije opere *Nabucco*. Vmes sta ob ozadju godalnega kvarteta mladi deklici v narodnih nošah položili slovenska šopka z nageljni ob simbolično znamenje s podobo Marije Pomagaj z Brezij na odru. Poklon pobitim je marsikomu privabil solze v oči.

Z nadaljnjim izborom pesmi – *Zlati časi*, *Rožic ne bom trgala*, *Pastir pa pase ovce tri*, *Pred mojo kajžo* in *Turistovska* – je zborovodja Janez Sršen prikazal, da je tudi po vojni šlo življenje naprej kot pred njo. Večer se je končal v veselih tonih z *Večerom na Robleku* in *Golico*. Med posameznimi deli koncerta so se z orisom takratnega dogajanja, delno v slovenskem, delno pa angleškem jeziku, spomnili tega usodnega maja pred 70 leti. Uradnemu delu je sledilo še druženje z živo slovensko glasbo. Zanimiva značilnost slovenskih prireditev v ZDA je, da se kljub plesni glasbi zgodaj končujejo, ob 20. uri je bilo dogodka, ki se je pričel ob 15. uri, že konec in Narodni dom zaprt.

Čeprav sta opisana dogodka priredili skupini Slovencev iz različnih obdobij naselitve, je potrebno vsekakor poudariti, da gre za odtenka slovenstva, ki se med seboj prepletata in ne izključujeta (ne nazadnje sta zbora Zarja in Korotan v preteklosti nastopila tudi že na skupnem koncertu). V soboto je bilo med obiskovalci videti tudi precej obrazov, ki so v Cleveland prišli po drugi svetovni vojni, v nedeljo pa tudi precej predvojnih naseljencev.

Dejan Valentinčič

70 let Primorskega dnevnika

S srečanjem v četrtek, 14. maja, v prostorih Trgovskega doma v Gorici se je končala štiridnevna proslavitev 70. obletnice izida prve številke Primorskega dnevnika. V prejšnjih dneh so namreč proslavili okrogli jubilej v Rimu, Ljubljani in Trstu. "Stanje ni tako, da bi nam omogočilo velike prireditve, vendar smo se želeli srečati s predstavniki oblasti in nekaterih slovenskih organizacij tudi v Gorici", je povedal predsednik založbe Prae-DZP Bojan Brezigar. Zagotovila, ki so jih v prejšnjih dneh prejeli s strani predstavnikov vlade in Dežele, "so zelo obetajoča in prepričan sem, da bomo tudi tokrat premostili težave in zagotovili redno izhajanje dnevnika, ki prinaša v naše družine ne samo novice, ampak tudi slovenski jezik". O idejnih temeljih dnevnika je na kratko spregovoril odgovorni urednik Dušan Udovič, ki ohranja zelo lepe spomine na Gorico. "Kljub vsem težavam smo danes časopis, ki ga bralec lahko vzame v roke in najde, kar išče", je dejal. Nekaj besed je povedal še predsednik Zadruge Primorski dnevnik Jure Kufersin, nato pa so vodstvu dnevnika čestitali goriški župan Ettore Romoli, predsednik pokrajinske uprave Enrico Gherghetta in župan mestne občine Nova Gorica Matej Arčon. Na tržaškem srečanju, ki je bilo na sedežu novinarske zbornice, pa sta Primorskemu dnevniku čestitala predsednica FJK Debora Serracchiani in župan Roberto Cosolini.

Svet slovenskih organizacij

Predsednik Bandelj se je srečal s senatorko Fasiolo

V prejšnjih dneh se je predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj udeležil obeležitve 70. obletnice izhajanja Primorskega dnevnika, ki je potekalo v predstavniških uradih Dežele FJK v Rimu. To pa je bila tudi priložnost, da je predsednik Bandelj opravil vrsto zanimivih pogovorov s parlamentarci iz FJK. Med temi izstopa srečanje z goriško senatorko Lauro Fasiolo, s katero se je predsednik Bandelj zmenil za spoznavni obisk nekaterih slovenskih organizacij v Gorici, ki bo predvidoma konec maja. Daljši pogovor s senatorko Fasiolovo in njenim tajnikom Adreom Mocciarom pa je bil namenjen vprašanjem goriškega teritorija in še posebno o problematikah, ki na tem področju zadeva slovensko narodno skupnost.

Komisija za kulturo in šolstvo poslanske zbornice

Dobra šola

V Komisiji za kulturo in šolstvo poslanske zbornice se je končalo glasovanje o šolski reformi; sprejeti so bili številni amandmaji in reformulacije nekaterih členov, kar je prispevalo k znatni izboljšavi prvotnega besedila. Vidne spremembe zadevajo zadolžitev ravnateljev, zaposlitvene načrte, triletni načrt izobraževalne ponudbe, pooblastila vladi itd. Še posebej gre omeniti prvi člen, ki je bil napisan na novo in bolj natančno opredeljuje smotre in pedagoško zasnovo zakona, s posebnim poudarkom na avtonomiji, na sodelovanju med šolo in območjem ter na sodelovanju med različnimi šolskimi akterji. Ob zgodnjih splošnih ugotovitvah je še posebno razveseljivo dejstvo, da so bili sprejeti popravki poslanke Tamare Blažina, ki pobliže zadevajo slovenske šole; besedilo le-teh je odraz dogovora med slovensko poslanko, deželnim šolskim ravnateljem Igorjem Giacominijem in predsednico paritetnega odbora Ksenijo Dobrila, kar je bilo tudi vključeno v skupni dokument, ki je bil predložen v sklopu avdicij. Gre v bistvu za tri popravke: prvi zadeva možnost javnih konvencij s slovenskim glasbenim šolstvom za poučevanje glasbene vzgoje, drugi zakoliči ločen organik za slovenske šole tako za redno poučevanje kot za obogatitev izobraževalne ponudbe. Najpomembnejši in odločilen pa je dopolnilni popravek k členu 22, ki predvideva poseben ministrski odlok, s katerim bodo vsebine novega zakona prilagojene šolam s slovenskim učnim jezikom oz. dvojezičnim šolam: za izvajanje zakona in dekreta se bo Ministrstvo poslužilo deželnega urada za slovenske šole.

Glede teh popravkov poslanke Blažine ni bilo nikakršnega političnega nasprotovanja, le nekaj težav s funkcionarji raznih ministrstev, začenši z zakladnim, ter nekaj problemov glede splošnih proceduralnih postopkov, ker se je morala zaradi visokega števila amandmajev vsaka poslanska skupina odreči precejšnjemu številu le-teh.

Vsekakor bo odobreni tekst sedaj romal iz pristojne komisije v redni parlamentarni postopek, kjer pa ne bi smelo biti nevarnosti za katerokoli negativno spremembo glede norm, ki zadevajo slovensko šolo.

Livio Semolič

Povejmo na glas

V človeku vse večji nemir

Lahko premalokrat pomislimo, kako živimo v zahtevnem času, ki nas obremenjuje s številnimi težavami in stiskami. Bilo bi koristno in dobro za nas, ko bi se tega v večji meri zavedali in na ta način bolje uravnavali našo pot. Če se namreč obremenitev ne zavedamo, so hujše, kot če bi jim pogledali v oči in se z njimi spopadli, oziroma poskušali biti z njimi v ugodnejšem ravnotežju, če jih že ne moremo odpraviti. Toda očitno imamo pogostoma raje lepe prikaze sicer ne tako lepe resničnosti, česar se v veliki meri poslužujejo politika in tudi sredstva javnega obveščanja, ki zatrjujejo, da je vse v redu in prav. Posebno politika vse bolj spominja na vedeževalce, ki si služijo denar s prepričevanjem, da ni nobenih problemov, če pa so, se jih bomo rešili že jutri. Naj bo, priležejo se tudi lažne tolažbe, toda na drugi strani dejstva in podatki govorijo, kako se na človeka današnjega časa kopiči toliko stisk in težav, da se to odraža v našem vse večjem notranjem nemiru. In to sploh ne more biti nenavadno, saj na nas pritiskajo ožji in globalni problemi, kjer posebno slednje nalagamo v podzavest, ker smo pred njimi bolj ali manj nemočni. Tukaj je kriza in z njo brezposelnost, tukaj je vse manjša kupna moč prebivalstva, kar ima za posledico zapiranje trgovin, lokalov in tudi večjih tvrdk, tukaj je vse manj sredstev za socialno državo, zdravstvo, šolstvo, raziskovanje, tukaj je izjemno težak položaj mlade generacije in tu je ne nazadnje občutek, da ni videti svetlega obzorja prihodnosti, kar je obremenitev, ki še kako na vse nas deluje. In potem vse več revščine doma, ki je nočemo videti in tako se nam ponuja varljiva rešitev, da je najbolje zapreti se vase, skrbeti zgolj zase, kar je seveda velikanska zmota, ki še poslabša naš položaj. Zaradi vsega navedenega se nemir v človeku stopnjuje, saj nanj legajo tudi velike globalne preizkušnje, kot so prihajanje pribežnikov in vse večje medcivilizacijsko zaostrovanje na Bližnjem vzhodu, ki buta k nam v vse močnejših valovih in povečuje vsesplošno negotovost. In ena od posledic tega vsesplošnega nemira v človeku je, da postaja nestrpen na vseh ravneh ter vse težje prenaša različnosti, ki ga še do včeraj niso usodno motile. V svetovnem merilu se povečuje nestrpnost do vsakršnih manjšin, nestrpnost do drugačne vere ali tistih, ki niso verni, nestrpnost do drugačne barve kože ter do različnih odnosov med spoloma, skratka nestrpnost, ki se je zdela že presežena. Upamo si trditi, da do vsega tega prihaja, ker ni zavedanja razlogov za stisko tega časa. V nasprotnem primeru bi se odprli drug drugemu, da bi mu bili bližje in bi s tem lažje prenašali sedanjo tesnobo. In bi vedeli, da drugi in drugačni niso krivi za naše težavno stanje in bi se končno odločili za večjo solidarnost, kot jo poznamo sedaj. To je vendar mogoče, zagotovo mogoče, sicer nas bo vse bolj zagrinjala brezizhodnost, ki odvzema človeku smisel, da ne verjame več v možnost srečnega sobivanja.

Janez Povše

Dan Slovencev v Italiji na svetovni razstavi Expo 2015 v Milanu

Velika priložnost za vso našo skupnost

Kdor si ogleda svetovno razstavo Expo 2015, ki so jo 1. maja slavnostno odprli v predmestju Milana, in takih dogodkov morda ni vajen obiskovati, se bo po vsej verjetnosti vrnil domov z mešanimi občutki. Prireditev ima take razsežnosti, da ti kar vzame sapo: na sejmišču, ki šteje več kot milijon kvadratnih metrov površine, se predstavlja več kot 140 svetovnih držav oz. mednarodnih organizacij. V šestih mesecih razstave (odprta bo do konca oktobra 2015) pričakujejo čez 20 milijonov obiskovalcev iz vsega sveta.

Expo 2015 poteka pod geslom *Nahranimo planet: energija za življenje*. Kot tak spodbuja ustvarjalnost in iskanje skupnih rešitev na temo globalnega prehranjevanja. Gre za izredno izkušnjo, ko se srečujejo, soočajo in medsebojno oplajajo različni pogledi, narodi, jeziki, kulture, tradicije itd. V tem "minimundusu" vsakdo išče svoj prostor pod soncem na pragu tretjega tisočletja ter obenem predstavlja in ponuja to, na kar je najbolj ponosen. Svet je velik, razlik je nešteto in z njimi krivic. Tudi na področju prehranjevanja.

Kot je ob odprtju lepo poudaril papež Frančišek, je zato Expo ugodna priložnost, da se pospeši "globalizacija solidarnosti". Priklical je "paradoks obilja", saj kljub dolgoletnim prizadevanjem za odpravo lakote, ki vsak dan žanje na tisoče življenj, še vedno živimo v kulturi odmetavanja. Expo naj bo "priložnost za spremembo mišljenja", da bi se zavedeli, kako tudi naša vsakdanja dejanja vplivajo na življenje ljudi, ki trpijo lakoto. To je pot: naj bo hrana za vse!

I feel Slovenia

Kot znano, je v Milanu prisotna tudi matična domovina, in sicer s sloganom *Čutim Slovenijo. Zelena. Aktivna. Zdrava.* S svojim lesenim in steklenim paviljonom piramidalne oblike, ki na geometrijsko razgibani površini arhitektonsko odraža reliefno razgibanost krajine, ter z različnimi simboli ponazarja naravne lepote Slovenije od Alp do podzemnih jam, prijazno okolje, zdravo hrano, umetniške in tehnološke dosežke. Predstavlja sol, čebele, termalne in mineralne vode, dejaven življenjski slog ter zelene tehnologije, naravne vire, ki so ključ za trajnostni razvoj in kakovost življenja. O Sloveniji pripovedujejo Groharjeva upodobitev Postojnske jame, nekaj umetniških izdelkov Oskarja Kogoja, Pavčkovi stihi o soli, visokotehnološko ultralahko električno letalo podjetja Pipistrel, smuči Elan, pa tudi kulinarične dobrote 24 slovenskih gastronomskij dežel.

V slovenskem paviljonu, ki se nahaja blizu središča razstave in ga vsak dan obišče nad štiri tisoč ljudi, se s predstavitvami izmenjujejo slovenske pokrajine. V drugi polovici maja se kot druga od 10 regij predstavlja Severnoprimorska regija. V povezavi z obalno-kraško regijo pa je bil v petek, 15. maja, ***dan slovenske narodne skupnosti v Italiji.*** Ta se je - v organizaciji Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, Kmečke zveze, SKGZ in SSO - predstavila s kraško enogastronomsko ponudbo, ki se je prepletala s kulturnimi dogodki.

DVS Bodeča Neža v slovenskem paviljonu

Paviljon je že v dopoldanskih urah obiskal minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc. Navzoče je nagovoril in s ponosom izrazil zadovoljstvo, da se je na svetovni razstavi predstavila tudi slovenska skupnost v Italiji. Kot piše v sporočilu za javnost iz urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, je minister poudaril, da v tem trenutku pomembnost povezave matične države Slovenije in zamejstva izpričuje aktivna predstavitev zamejskega življenja skozi Okuse Krasa, ki govori o pomembnosti tipičnih proizvodov in kulinarike teritorija za vrednotenje tradicije in večanja prepoznavnosti čezmejnega Krasa. S tem se ohranja slovenska identiteta skozi kulinariko in tipične proizvode naše slovenske zemlje. Pri tem igra nenadomestljivo vlogo SDGZ, saj je povezovanje gospodarstva v čezmejnem prostoru - na enogastronomskem področju - ključna dejavnost povezovanja gospodarstev obeh držav, je še dejal minister Žmavc, ki so ga pri ogledu med drugimi spremljali veleposlanik Republike Slovenije v Rimu Iztok Mirošič, generalna konzulka RS v Trstu Ingrid Sergaš, konzulka Eliška Kersnič Žmavc, podpredsednik deželnega sveta FJK Igor Gabrovec in drugi. Zraven je seveda bila generalna komisarka Sekcije RS za Expo Jerneja Lampret.

Cheerdance Millenium pred paviljonom

Kuharski šov

Predstavitev kraških vinskih in kulinaričnih odličnosti ter pobude Okusi Krasa so pripravili v SDGZ-ju v sodelovanju s Kmečko zvezo in agencijo Spirit. Obiskovalcem so predstavili kraško enogastronomsko ponudbo s kuharskim dogodkom in vodeno degustacijo. Na Expoju so želeli prikazati svoj teritorij in svoje pridelke, je za deželni tv-dnevnik dejal predsednik SDGZ Niko Tence: "To je naša filozofija, ki je obenem tudi filozofija Expoja".

Program je bil deloma prilagojen, saj so se avtobusi iz Tržaške, Goriške in Benečije, za katere sta poskrbeli krovni organizaciji SSO in SKGZ v sodelovanju s različnimi zvezami in društvi, zaradi prometne nesreče na avtocesti pripeljali v Milan z nekajurno zamudo. Popoldne je bilo vzdušje pred slovenskim paviljonom zelo živahno in razposajeno. V slovenščini, italijanščini in angleščini je kuharske šove, pa tudi kulturne točke povezoval Evgen Ban. Nastopila je Slovenska tržaška folklorna skupina Stu ledi, velik uspeh je z akrobatskimi točkami poželo društvo Cheerdance Millenium, ki se več kot deset let uspešno uveljavlja na mednarodnih nastopih, proti večeru pa z odličnim pevskim nastopom še Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža, ki je bila prejšnji konec tedna na krajši turneji po Severni Italiji. Večer je sklenil beneški band BK evolution.

Novi deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, ki je imel za sabo zelo intenziven teden, poln pomembnih srečanj in pogovorov, je o dnevu slovenske skupnosti na Expoju dejal, da je bil uspešen. "Slovenija nam je dala čast, da so se tam predstavile naše zamejske organizacije". Pomembno je, "da so po zaslugi SDGZ-ja in Kmečke zveze tam lahko predstavili naše pridelke", pa tudi to, da smo lahko prikazali dosežke nekaterih naših kulturnih ustanov. "To je bila velika priložnost za našo narodno skupnost". Za organizacijo in izpeljavo izleta na milansko razstavo, ki se ga je v režiji SSO-ja udeležilo lepo število Goričanov in Tržačanov, se je Bandelj zahvalil uslužbencem in poudaril, kako je pomembno združevati ljudi na našem ozemlju. "V prihodnje se bomo povezali še z Benečani". To je bila prva taka pobuda, "sledile ji bodo še druge. Prepričan sem, da bodo uspešne za naše delovanje".

DD

(več fotografij na www. noviglas. eu)

Kratke

Igor Gabrovec (SSk) zadovoljen s prvimi popravki deželne reforme krajevnih uprav

Čeprav ne gre za velike in pomembne spremembe deželnega zakona 26/2014 za reformo krajevnih uprav, so popravki, ki jih je deželni svet FJK odobril v sredo, 13. maja 2015, pomemben znak, ki kaže, da tako pomembno področje potrebuje več soočenja in soglasja na teritoriju. Kot je izjavil deželni svetnik SSk Igor Gabrovec, je prvi znak ravno revidirana časovnica, ki občinskim upravam priznava več časa za usklajevanje pristojnosti in storitev ter posledično vzajemno povezovanje.

Popravki k deželnemu zakonu 26/2014 so bili sprejeti v sklopu reforme Sveta krajevnih avtonomij (Consiglio delle Autonomie Localia – CAL). Med razpravo je deželni svetnik Gabrovec spet poudaril potrebe 32 občin, kjer se izvaja zakonska zaščita slovenske manjšine v FJK. Zaradi tega je podprl popravek, ki upošteva geografske in jezikovne posebnosti Kanalske doline in omogoča odstopanja od kriterijev za ustanavljanje unij občin, in poudaril, da je to pomemben precedens, ki bo pomagal tudi v prihodnjih zahtevah na Tržaškem, na Goriškem in v Benečiji.

Deželni svetnik Igor Gabrovec je tudi sam uspešno predlagal popravek, ki pri ustanavljanju okrajev (Subambiti) upošteva trideset odstotno odstopanje pri številu prebivalstva, ki naj velja za povezovanje občin iz zaščitenega območja. Konkretno bi to lahko prišlo v poštev za Sovodnje in Števerjan v prihodnji goriški uniji. Uspelo mu je tudi, da se v pristojni komisiji spet obnovi razprava o vlogi okrajev, katerim bi bilo potrebno priznati več pristojnosti in avtonomije.

Končna ocena deželnega svetnika SSk je, da ostaja splošno stanje glede reforme še vedno zaskrbljujoče in nezadovoljivo, vendar sprejema izziv, da vztraja s predlaganjem in zagovarjanjem vsake može politične rešitve in torej izboljšave.

Reforma šolstva: ravnateljem več pristojnosti pri izbiri učnega osebja

Prejšnji teden je poslanska zbornica v Rimu začela z obravnavo zakonskega osnutka o reformi šolstva, ki ga poznamo kot "Dobra šola". Obravnavanje zakonskega osnutka še vedno spremlja zelo ostro soočanje med vlado in sindikati, napeto pa je tudi med političnimi silami. V ponedeljek so poslanci obravnavali člene 8, 9 in 10, ki zadevajo organik, pristojnosti ravnateljev in izredni načrt zaposlovanja. Največ vroče razprave je bilo okoli člena 9, ki ravnateljem med drugim omogoča neposredno izbiro učnega osebja. Člen je bil odobren z 214 glasovi za, 100 proti in 11 vzdržanimi. Obravnava zakonskega osnutka o šolski reformi se je nadaljevala v torek in sredo.

EU slovarček: Evropsko računsko sodišče

Evropsko računsko sodišče je neodvisni varuh financ Evropske unije. Ustanovljeno je bilo leta 1977 in ima svoj sedež v Luxembourgu. Glavni namen Evropskega računskega sodišča je pregled nad zbiranjem in uporabo sredstev iz proračuna EU, da se izboljša finančno poslovanje. To delovanje ERS opravlja z zagotovili in svetovanjem na podlagi letnih in večletnih programov. Pri letnih programih se določijo posamezne naloge, prednostne revizije in razporeditev sredstev. Letni program se objavi, predsednik ERS pa ga predstavi Odboru za proračunski nadzor Evropskega parlamenta.

Pobudo za ustanovitev resnično neodvisnega zunanjega revizorja za demokratični nadzor nad financami EU je dal leta 1973 tedanji predsednik Odbora Evropskega parlamenta za proračunski nadzor Heinrich Aigner. Ustanovitvena pogodba je bila podpisana 22. julija 1975 v Bruslju, sodišče pa je začelo delovati oktobra 1977. Z Maastrichtsko pogodbo, 1. novembra 1993, je ERS postalo polnopravna inštitucija EU. Dodatne pristojnosti je ERS pridobilo leta 1999, ko je stopila v veljavo Amsterdamska pogodba, še posebno na področju boja proti goljufijam ter možnost priziva na Sodišče Evropskih skupnosti proti drugim inštitucijam EU. Pogodba iz Nice iz leta 2003 je potrdila pravilo, da ima vsaka država članica svojega predstavnika v ERS, in podčrtala pomen sodelovanja z nacionalnimi revizijskimi organi. Z Lizbonsko pogodbo (2009) je ERS pridobilo še druge pristojnosti, saj je Evropski parlament pridobil nova proračunska pooblastila glede upravljanja in preverjanja sredstev EU, večjo odgovornost pri izvajanju proračuna imajo posamezne članice EU.

Danes ima ERS 28 članov, ki so razdeljeni v pet senatov. Tem pomaga okoli 900 strokovnih in administrativnih uslužbencev iz vseh držav članic. Evropskemu računskemu sodišču od leta 2008 predseduje Vítor Manuel da Silva Caldeira iz Portugalske. Ostale člane ERS predlagajo države članice, imenuje pa jih Svet po posvetovanju z Evropskim parlamentom. Njihov mandat traja šest let in se lahko obnovi. V tem trenutku zastopa Italijo Pietro Russo, Slovenijo pa Milan Martin Cvikl. Oba delujeta v sklopu 4. senata, ki je pristojen za prihodke, raziskave in notranje politike ter inštitucije in organe Evropske unije.

(vir: **www. europa. eu** in **www. eca. europa. eu**)

Škof Turnšek predaval v Kopru

Kristjani imamo v sebi moč, razpnimo jadra!

"Vstajenje daje kristjanu izredno notranjo moč. To je v nas. To mi smo. Zato moramo le razpeti jadra", je povedal upokojeni mariborski nadškof Marjan Turnšek. "Cerkev je dremajoči velikan. Prebudimo jo", je poudaril.

Galerija v koprskem frančiškanskem samostanu pri sv. Ani je bila premajhna za vse, ki so prišli poslušat nadškofa, ki je zaradi finančnega škandala moral odstopiti z mesta ordinarija pred skoraj natančno dvema letoma. Nadškof je govoril predvsem o verskih vprašanjih. Pojasnil je poglede na versko prakso katoliških karizmatičnih gibanj. Poslušalci, med katerimi je bilo veliko udeležencev duhovnega seminarja hrvaškega frančiškana Iva Pavića, so nadškofu pozorno prisluhnili. Turnšek je povedal, da molitvene prakse v obliki polaganja rok in počivanja v duhu niso nič posebnega in jih Cerkev pozna že od svojih začetkov. Svetoval pa je previdnost, saj si to lahko kdo napačno razlaga. Omenil je tudi, da človek z velikansko željo po počivanju v duhu do podobnega stanja zamaknjenosti, ki pa to v resnici ni, pride tudi z avtosugestijo.

Kot eksorcist, izganjalec hudiča, je nadškof povedal, da ljudje velikokrat hudiča vidimo, kjer ga sploh ni: "Hudič je veliko bolj pretkan kot mi". Eksorcisti imajo dandanes razmeroma veliko dela, ki pa bi ga večinoma lahko opravili tudi duhovniki sami. Mariborski eksorcist letno pomaga kakim 150 ali 200 ljudem, med njimi pa je samo kakih pet primerov prave obsedenosti s hudim duhom.

Turnšek je na vprašanje o upadanju števila duhovnikov rekel, da v resnici število na svetu narašča in da gre samo za evropski pogled. "Bistvene stvari za Cerkev se dogajajo v vsakdanjem življenju, med laiki v njihovem okolju. Tam je fronta. Duhovniki smo v tem pogledu le servis laikov", je rekel.

Odgovoril je tudi na vprašanje, ali bi danes kot mariborski nadškof naredil kaj drugače, kot je v času svojega mandata. Turnšek je povedal, da danes veliko več ve o ekonomiji kot tedaj. "Dve ali tri stvari bi naredil drugače, mogoče bi tudi česa ne podpisal. A stvari so bile v mojem času že postavljene in smo problem le reševali", je poudaril Turnšek. Zatrdil je, da dve veliki slovenski banki nista hoteli rešitve. Obnašali sta se neposlovno in neracionalno in delali v svojo škodo ter tako potopili finančni holding mariborske nadškofije, je ocenil Turnšek.

Tino Mamić

Zadnje srečanje družinske pastorale goriške nadškofije

Vodstvo družinske pastorale vabi v soboto, 23. maja, ob 16. uri v svetišče Rosa Mistica v Krminu na sklepno srečanje pastoralnga leta, ki je potekalo pod naslovom "Družina, poljska bolnišnica". Po izkušnji dekanijskih srečanj, na katerih so udeleženci dali svoj prispevek za sinodo o družini, bo tokratno srečanje v prvem delu posvečeno poslušanju in razumevanju trpljenja, ki označuje številne zakonce, v pričakovanju tudi na napotke, ki bodo izšli s sinode; v drugem delu popoldneva pa bo čas za skupno molitev. Srečanje, ki se bo končalo s prijetnim druženjem (vsakdo naj prinese kaj s sabo!), bosta vodila p. Silvano Moro s Stare Gore in ga. Pia Meneguzzo.

Prvo sv. obhajilo v Gabrjah

V župnijah pastoralnega področja Soča-Vipava (ki zajema Štandrež pri Gorici in vasi v sovodenjski občini) je v prejšnjih treh tednih prvič stopilo "k angelski mizi" in prejelo prvo sveto obhajilo kar 26 otrok. Prva skupina je dočakala ta veliki praznik v cerkvi sv. Nikolaja v Gabrjah v nedeljo, 3. maja. Zakrament so iz rok dekana Karla Bolčine prejeli Andrej, Beatrice, Daniel, Eva, Gabriel, Karen, Kevin, Martina, Nikol, Peter, Sara in Sofia, na ta pomembni korak pa sta jih pripravili katehistinji Lucija Ciglič in Mojca Terčič.

Prvo sv. obhajilo v Štandrežu

Otroci druge izmed treh skupin letošnjih prvoobhajancev s pastoralnega področja Soča-Vipava so prvič prejeli kruh življenja v cerkvi sv. Andreja v Štandrežu v nedeljo, 10. maja 2015. K oltarju so tokrat pristopili Agatha, Cristian, Davide, Gaia, Greta, Makrina, Martina in Mikael. Na prejem zakramenta so se pripravljali vse od prvega razreda dalje, njihova katehistinja je bila ga. Milenka. Evharistično slavje, ki ga je vodil dekan Karel Bolčina, je popestrilo petje cerkvenega otroškega zbora pod vodstvom Lucrezie Bogaro in Tiziane Zavadlav.

Izšla je knjiga o duhovniku, domoljubu in politiku

Veliki Dalmatinec Nikola Moscatello

Rektorju Papeškega hrvaškega zavoda sv. Hieronima v Rimu dr. Juretu Bogdanu gre glavna zasluga, da je izšla knjiga o Nikoli Moscatellu, edinstven spomenik odpora in obrambe slovenske in hrvaške duhovščine pred fašistično strahovlado na Primorskem in v Istri. Zgodovino, ki nas je tako kruto zaznamovala, je treba čuvati. Knjiga seznanja našo in prihodnje generacije z bojem in poslanstvom duhovnika in velikega diplomata, domoljuba. To misel je izrazil msgr. Bogdan, ko sem ga obiskal, da bi poizvedel za knjigo. Dr. Bogdan jebil nadvse uspešni postulator za proglasitev Miroslava Bulešića k blaženim, čigar mučeništvo je tesno povezano z življenjsko zgodbo Jakoba Ukmarja. Ukmar se je rešil pred umorom, ker so zločinci menili, da je že mrtev v mlaki krvi. Dr. Bogdan nadaljuje s poslanstvom, da bi bil Bulešić proglašen za svetnika.

Knjiga opisuje pogumno nastopanje zoper stališča italijanske hierarhije vatikanske kurije. Contra spem, a vendar sta vztrajnost in pogum veliko pripomogli k preprečitvi hujšega in lajšanju režimskega terorja.

Dr. Nikola Moscatello je že v dvajsetih letih prejšnjega stoletja jugoslovanski premier Pašić imenoval za svétnika na jugoslovanskem veleposlaništvu pri Svetem Sedežu v Rimu. S kraljem Aleksandrom je premier pokazal veliko zaupanje v hrvaškega katoliškega duhovnika v večinsko srbsko-pravoslavni državi. Dejstvo, da je ostal v službi tudi pri Stojadinoviću in kasneje, po izgonu veleposlanika, odpravnik poslov kraljeve vlade v Londonu in celo pod Titom, potrjuje veličino diplomata v službi domovine. Knjiga je avtobiografija, ki jo je napisal na spodbudo in pritisk rojaka Fabijana Veraje. Slednji je pred smrtjo opremil Moscatellove spomine z dokumenti iz njegovega arhiva. Veraja je bil veliko let podtajnik na Kongregaciji za zadeve svetnikov. Njemu gre glavna zasluga, da je bil Miroslav Bulešić prištet k blaženim. Odporu nekaterih navkljub. Njegova Positio je bogat dokument naše primorske zgodovine in nadvse zanimivo branje.

Sam Moscatello svoje Uspomene posveča dinamičnemu opisu svojega poslanstva v treh zadevah. Ohranjanju, lastninjenju in zagotovitvi hrvaškega vodenja papeškega zavoda, delu za dosego konkordata med Svetim sedežem in kraljevino Jugoslavijo ter poslanstvu med drugo svetovno vojno. Uvod pa je posvečen žalosti ob italijanski zasedbi Dalmacije po prvi svetovni vojni in naknadnemu nasilju nad ljudstvom in hrvaško ter slovensko duhovščino iz italijanske svetne in posvetne strani.

Doslej sem ob pogledu na cerkvi sv. Roka in sv. Hieronima ob Tiberi na Ripetti, za Aro Pacis, menil da je veličasten zavod sad Pavelićeve politike. Gre za lepo stavbo, ki povezuje tudi cerkvi. Kje pa! Moscatellu samemu je uspel podvig v nemogočih pogojih, saj je bil fašizem v zenitu, dalmatinski Italijani pa so stregli po lastništvu! Zasedli so tudi stavbo. Omenja ključno vlogo tržaškega Slovenca Otokarja Rybara, takratnega pomočnika jugoslovanskega ministra za zunanje zadeve, ki je postavil vprašanje zavoda že v reško zadevo. Šlo je še za staro stavbo, saj sega bratovščina več kot pet stoletij v preteklost. Važno pa je bilo tudi ohraniti rektorsko mesto v hrvaških rokah.

S Stojadinovićem je sklenil podpis konkordata, za katerega si je bil pred Marsejem prizadeval že kralj Aleksander, s katerim je imel Moscatello zelo dobre odnose. Nato ni bil ratificiran zaradi odpora srbske pravoslavne cerkve.

Na tisoče rojakov pa je Moscatello kot odpravnik poslov rešil med drugo svetovno vojno in fašističnih in nacističnih klešč, z gmotno pomočjo, s posegi v Vatikanu za dobavo hrane in izboljšanje obupnih pogojev po italijanskih taboriščih. Zanimivo, da v pripovedovanju ne daje presežnega pomena svojemu delu. Njegovo življenje je viselo na nitki, a tega ne poudarja.

Bil je med vojno v fašistični Italiji in nato pod nemško zasedbo diplomat jugoslovanske vlade v Londonu! V obdobju kvizliške Pavelićeve vlade na Hrvaškem. Človek bi se potuhnil, kje pa. Naravnost pretresljiva so njegova pisma in nastopi v zvezi z ubijanjem in okupatorskim terorjem, genocidnimi italijanskimi taborišči. Odločno spodbija formalne odgovore, vztraja pri Pacelliju, Montiniju in drugih, pri samem Rattiju, Piju IX., katerega nima v velikih číslih. Poznejša papeža kažeta večji posluh in pozornost in se odzivata na posege in obiske. Poleg tega, da v svojih poročilih dokumentirano piše o grozodejstvih, si celo upa Vatikanu očitati izjave kardinalov. Milanski kardinal Schuster je izrazil sočustvovanje ob umoru namestnika federala v Splitu, v pismu Montiniju Moscatello piše, da se ni usmilil tisočev nedolžnih aretiranih in interniranih v Italiji, ki umirajo od gladu in jih nosijo vsak dan na pokopališča. Saj je končno federale vedel, da se izpostavlja nevarnosti v osvojevalnem podvigu, kakršna je zasedba slovanske Dalmacije. Ko spodbija Montinijeva optimistična poročila, ki jih je slednji prejel od italijanskih škofov iz škofij, kjer so bila italijanska taborišča za tisoče Slovencev in Hrvatov, ki so umirali od glada, je naravnost predrzen v odkritosti. Dejstvo, da je imel Moscatello lahek dostop do papežev tudi po vojni, kaže, da sta končno cenila njegovo delovanje. Skoro mimogrede omenja znatno pomoč Judom v hudi stiski. Spomnimo, da je bil njegov uradnik Ciril Kotnik. V delu navaja prizadevanja za njegovo osvoboditev iz nacističnih klešč.

Iz spominov izhaja tudi veliko spoštovanje do škofov Sedeja, Bartolomasija, Fogarja, Jegliča. Omenja velikega papeža Benedikta XV., ki se je pred smrtjo z ostro obsodbo odzval na prvo tlačenje slovenskega in hrvaškega ljudstva na zasedenih ozemljih. In to na poziv škofa Bartolomasija. Opisuje deportacijo bolnega škofa Mahniča in poudarja, da je italijanski duhovnik, ki ga je z nakano prepričal, da se vkrca na vojno ladjo, postal škof. Seveda piše tudi o Ščeku in Milanoviću.

Globlje tako lahko spoznamo Nikolo Mosacatella, čigar arhiv pa hrani gotovo še veliko zanimivosti v zvezi z nami. Njegovo ime je navedeno v vseh pomembnejših zgodovinskih knjigah dogajanja pod fašizmom in med vojno od Pelikanove o tajnem delovanju primorske duhovščine pod fašizmom do življenjepisov narodnjakov, od Simčičevega Ukmarja do Kralja ali Tavčarjevega Ščeka. Arhiv bi nam verjetno še veliko postregel, saj je Moscatello tesno sodeloval tudi z Besednjakom in drugimi, reklo bi se, da je bil celo konica tajnega in diplomatskega delovanja v Rimu. Saj Pelikan objavlja v svoji knjigi pismo Stanka Vuka Besednjaku, v katerem mu živahno opisuje obisk v Rimu pri Moscatellu in njegove nasvete za uspešnejše nastope v Vatikanu in Italiji. Bodite suvereni (ta manko je še prisoten), ne naslanjajte se na msgr. Fogarja, ki je očrnjen pri kuriji in oblasteh, ali zgolj na pritožbe vaše duhovščine, ki jo imajo za uporniško.

(Fabijan Veraja: Nikola Moscatello savjetnik jugoslovanskog poslanstva pri Svetoj stolici. Papinski hrvatski zavod svetog Jeronima, Rim 2014)

MO

Ob 25-letnici organizirane oblike delovanja Karitas v Sloveniji

Prvi iz niza dogodkov je bilo romanje na Brezje

Karitas s prvim majem začenja niz dogodkov ob 25-letnici organizirane oblike delovanja Karitas v Sloveniji. Obletnico je prva zaznamovala Slovenska karitas, in sicer z nedeljskim romanjem k Mariji Pomagaj na Brezje.

Slovensko karitas je Slovenska škofovska konferenca pod vodstvom in na pobudo tedanjega nadškofa Alojzija Šuštarja ustanovila 1. maja 1990. V mesecih po tem so bile ustanovljene še tri škofijske karitas, in sicer v Ljubljani, Mariboru in Kopru, ter številne župnijske karitas. Danes v mreži karitas deluje 459 organizacij, v katerih 10.000 prostovoljcev vsako leto opravi več kot pol milijona prostovoljnih ur za ljudi v stiski.

Obletnico je prva zaznamovala Slovenska karitas, in sicer z nedeljskim romanjem k Mariji Pomagaj na Brezje. Slovesno mašo je vodil ljubljanski nadškof in metropolit Stanislav Zore, ki je poudaril, da so ljudje v stiski vedno v ospredju delovanja Karitas. Vsem sodelavcem in drugim dobrotnikom se je zahvalil za nesebično pomoč.

Karitas je najbolj prepoznavna po razdeljevanju materialne pomoči, saj je v zadnjih desetih letih razdelila več kot 25 milijonov kilogramov hrane. Skupna vrednost programov pomoči v hrani, higienskih pripomočkih, kurjavi, plačilu položnic in ob naravnih nesrečah pa je v zadnjih desetih letih presegla 49 milijonov evrov. V prvih letih delovanja je pomoč Karitas dosegla nekaj tisoč družin, v zadnjih letih pa zajame več kot 20.000 družin oziroma vsako leto več kot 100.000 socialno ogroženih oseb.

Svoje poslanstvo ta dobrodelna organizacija gradi tudi na zahtevnejši strokovni in socialnovarstveni pomoči ljudem z roba. V programe, ki vključujejo nastanitev in celovito oskrbo, je sedaj vključenih preko 200 oseb, za katere skrbi nad 40 sodelavcev in strokovnjakov.

Iz enega materinskega doma jih je v minulih letih nastalo šest, iz ene terapevtske skupnosti za odvisnike jih je nastalo osem. Iz potreb ljudi z roba so nastali programi za pomoč brezdomcem, prva ambulanta, dnevni centri in zavetišče, skupnosti za alkoholike in programi za oskrbo žrtev trgovine z ljudmi.

Pomoč Karitas se je po nekaj letih delovanja začela usmerjati tudi v tujino. Najprej je sledila beguncem na Balkan, v zadnjih devetih letih pa je Slovenska karitas v Afriki podprla tudi gradnjo ali obnovo petih šol in vrtca, treh zdravstvenih centrov in dveh porodnišnic ter treh centrov za podhranjene otroke.

Vse našteto dnevno lajša življenje 200.000 ljudem v Afriki, med katerimi je več kot polovica otrok. Vrednost projektov razvojne in humanitarne pomoči v Afriki, Aziji in na Balkanu je v zadnjih 10 letih presegla pet milijonov evrov.

V prihodnjih mesecih bodo obletnice ustanovitev praznovale tudi škofijske in mnoge župnijske karitas. Ob tej priložnosti so izšle tudi posebne priložnostne znamke z geslom jubilejnega leta *25 let Karitas v službi človekova dostojanstva*. Vrh praznovanja pa bo konec novembra, ko bo Teden Karitas s tradicionalnim 25. dobrodelnim koncertom *Klic dobrote*.

Ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne

Pahor in Zore storila dva majhna koraka za narodno pomiritev in spravo

Predsednik Borut Pahor je v četrtek, 14. maja, ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne položil venec k Lipi sprave na ljubljanskih Žalah, ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore pa je ob tem opravil molitev za žrtve vojne in povojnega nasilja. Kot je poudaril Pahor, sta storila dva majhna koraka za velik skupen cilj, in sicer za narodno pomiritev in spravo.

"Pomiritev in sprava sta najprej globoko intimna občutka, v to intimo pa se nihče, še najmanj država, nima pravice spuščati. V kolikor pa je del kolektivne zavesti, ima država odgovornost, da ustvarja pogoje in ozračje za medčloveško sožitje", je izpostavil predsednik.

Slovenci imamo, kot je izpostavil, eno državo, vsi pa si zaslužimo tudi eno domovino, dveh namreč ne moremo imeti. "Prizadevati si moramo za vse tisto, kar nam je skupnega, in spoštovati tisto, v čemer smo si različni", je dodal.

Predsednik republike je še povedal, da preteklosti ne moremo spreminjati, lahko pa spreminjamo prihodnost. "Naj nam bo za prihodnost navdih vse tisto iz naše slavne preteklosti, kar nas je plemenitilo, za prihodnost pa naj nam bo opomin vse tisto iz tragične preteklosti, kar nam je jemalo dostojanstvo", je zaključil.

Zore je menil, da je nastopil čas, ko se bomo morali Slovenci zavestno odločiti za dvoje: "Za sožitje v našem narodu se bomo morali naučiti spoštovati vsakega človeka", je pojasnil. Vse preveč se namreč po njegovem prepričanju dogaja, da z etiketami označujemo ljudi in jim jemljemo dostojanstvo. "Dokler se ne bomo naučili spoštovati drug drugega, bomo težko stopili na skupno pot", je poudaril.

Neizogibno pa nas čaka tudi priznanje resnice. Preteklosti ne moremo spreminjati, moramo jo priznati in sprejeti takšno, kakršna je bila, je poudaril Zore.

Verjame, da bi bila zgodovina našega naroda drugačna, če v tako težkem in tragičnem času ne bi bilo revolucije. Priznanje resnice bo zato po mnenju Zoreta celotno dogajanje postavilo v pravo luč in pravo okolje.

SKUPAJ Z DUHOVNIKI,
SKUPAJ Z NAJŠIBKEJŠIMI.

Škofijski duhovniki bodo tam, kjer evangelij pravi, da je treba biti. Med zadnjimi izmed zadnjih. Imeli bodo odprte oči, srce in roke. Tvoja pomoč jih bo spodbudila, da se ne bodo podali, da bodo šli naprej, skupaj. **Poštni tekoči račun št. 57803009 - www.insiemeaisacerdoti.it**

Spremljal poslanstvo duhovnikov na strani FB **facebook.com/insiemeaisacerdoti**

CHIESA CATTOLICA - C.E.I. Conferenza Episcopale Italiana

Kratke

Nagrada "Bonta' 2015"

Goriška sekcija UNCI-ja (Unione Nazionale Cavalieri d'italia) praznuje letos svojo 20. obletnico plodnega delovanja. Pri združenju so od vsega začetka zelo pozorni pri širjenju zdravega duha solidarnosti,

medsebojnega spoštovanja in nudenja pomoči ogroženim kategorijam ljudi.

Vsako leto UNCI iz Gorice poklanja posebno priznanje posameznikom, društvom, ki se izkažejo za širokoročne prostovoljce v prid skupnosti, kjer živijo, in so nesebična opora ljudem, ki potrebujejo. Ožji odbor je za letošnjo nagrado ocenil hvalevredno delovanje posameznikov iz Občin: Moraro, Medeja, Števerjan, Ronke in Fara ob Soči. Za Občino Števerjan so prejeli nagrado "Bonta' 2015" koledniki, mladi fantje, ki na dan sv. Treh kraljev obiščejo briške domove in z nabranim izkupičkom pomagajo raznim potrebnim ustanovam. Nagradil jih je predsednik UNCI-ja, častnik Roberto Selva, ob prisotnosti častnega predsednika, častnika Micheleja Totara.

Nagrado so Števerjanci prejeli v nedeljo, 17. maja, v sejni dvorani Občine Moraro.

Zgodovinski festival eStoria posvečen mladim

Zgodovinski festival eStoria, brez dvoma ena najbolj zanimivih, pomembnih in uspešnih prireditev, ki jih občanom in gostom od vsepovsod ponuja Gorica, bo letos potekal od 21. do 24. maja 2015 v mestnem središču. V Ljudskem vrtu na Verdijevem korzu in na drugih prizoriščih se bo v enajsti izvedbi festivala zvrstilo okrog sto dogodkov, ki jih bo oblikovalo približno 150 izobražencev, filozofov, zgodovinarjev, sociologov, časnikarjev, književnikov itd. z vsega sveta. Na sporedu so tudi spremljevalne pobude, kot npr. projekcije filmov, delavnice, razstave in ekskurzije (zlasti po krajih prve svetovne vojne). Tokratna prireditev je posvečena mladim. Eden najbolj pričakovanih protagonistov letošnjega festivala je gotovo svetovno znani sociolog Zygmunt Bauman, ki bo imel "lectio magistralis" v Verdijevem gledališču v petek, 22. maja, po uradnem odprtju festivala (ob 18. uri). Dan kasneje bo zlasti višješolsko mladino v istem gledališču ob 10.30 nagovoril o pomenu znanja pisatelj Roberto Saviano, letošnji dobitnik nagrade Friuladria. Srečanje za širšo javnost bo istega dne v Herodotovem šotoru v Ljudskem vrtu ob 17.30, ko mu bodo tudi podelili omenjeno nagrado. Kot vedno se bodo tudi letos zgodovinske teme prepletale z aktualnimi, s proslavljanjem obletnic (letos npr. bitka pri Waterlooju, dunajski kongres, konec druge svetovne vojne, podpis Osimskih sporazumov, 750-letnica Dantejevega rojstva, stoletnica genocida Armencev, 150-letnica Lincolnovega umora, 100-letnica vstopa Italije v prvo svetovno vojno itd.). Med drugimi vidnejšimi italijanskimi gosti bodo Paolo Mieli, Sergio Romano, Paolo Crepet, Mimmo Franzinelli, Aldo Cazzullo idr. David Bandelj bo v petek, 22.5., ob 21. uri sodeloval na srečanju o poeziji na italijanskem severovzhodu, v soboto, 23.5., med 15.30 in 17. uro pa v šotoru mladih pri okrogli mizi o skavtizmu.

Podrobnejše informacije na portalu www. estoria. it.

Dan odprtih vrat na Centru Emil Komel

V tem tednu gostujejo učitelji SCGV Emil Komel z glasbeno pravljico Pod medvedovim dežnikom v vseh vrtcih in osnovnih šolah goriškega didaktičnega ravnateljstva s slovenskim učnim jezikom od Bračana preko Števerjana in Gorice do Štandreža. Otrokom od bliže prikažejo različne instrumente: klavir, violino, harmoniko, harfo, kitaro, flavto, klarinet idr. Po dodatne informacije pa lahko otroci pridejo skupaj s svojimi starši v soboto, 23. maja, na sam sedež glasbene šole Emil Komel v Gorici, kjer bodo od 10. do 12. ure na razpolago učitelji.

SD Sončnica vabi na izlet v Apulijo

Od 20. do 24. avgusta bo Skupnost družin Sončnica priredila avtobusni izlet v deželo Apulijo v južni Italiji. Izletniki si bodo ogledali Loreto, narodni park Gargano, San Giovanni Rotondo, Castel del Monte, Altamuro, Matero, Alberobello, Polignano a Mare, Ostuni, Lecce in še marsikaj. Cena potovanja 380,00 evrov / osebo. Javite se lahko Ani Saksida (328 9181685) ali Katerini Ferletič (tel. 0481 536807) najkasneje do 15.06.2015. Vpis je veljaven le z akontacijo 100,00 EUR/osebo.

Smrt goriškega rojaka

V Ljubljani je 17. maja 2015 preminil goriški rojak Ivan (Vane) Bregant iz znane goriške družine Bregantovih. Pokojnikovim bratom Marjanu, Mitju in Marku naše iskreno sožalje.

Iz beležke goriškega nadškofa Redaellija

Goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli bo v soboto, **23. maja**, ob 17. uri na binkoštnem bdenju z mladimi in s cerkvenimi gibanji v Gradišču. V nedeljo, **24.5.**, bo ob 11. uri v goriški stolnici podelil zakrament sv. birme mladim in odraslim; ob 15.30 bo na Debeli griži ob 100. obletnici prve vojne. V sredo, **27.5.**, bo v župniji San Nicolo' v Tržiču na srečanju z župnijskimi pastoralnimi sveti. V četrtek, **28.5.**, se bo ob 18. uri v Kulturnem centru Bratuž pogovarjal z Gorazdom Kocijančičem. V nedeljo, **31.5.**, bo ob 16. uri na medškofijskem romanju na Sveti Gori.

Srečanje pod lipami ob 50. obletnici skavtizma na Goriškem

"Naj skavtski duh ..." (2)

Posebno sintezo slovenskega skavtskega gibanja na Goriškem je na "srečanju pod lipami" v četrtek, 7. maja, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici prikazal **Mauro Leban (Močni bober)**, ki sicer ne spada v prvo skupino goriških skavtov (obljubil je leta 1972), je pa gotovo voditelj "z najdaljšo kilometrino". Svoje razmišljanje je začel z nekaj podatki in tako nadaljeval "zgodbo", ki sta jo pred njim začela Ivo Jevnikar in Niko Klanjšček. Organizacija se je začela iz Gorice kmalu razvijati in širiti proti Štandrežu, Doberdobu, Sovodnjam, Rupi, Peči, Podgori, Števerjanu, Jamljam, Plešivemu in Štmavru, počasi so nastajale tudi samostojne skupine. Do leta 1982 je organizacija številčno rastla, tako da je dosegla okrog 250 vpisanih članov; prišlo je tudi do raznih nihanj, saj je bilo npr. na taboru leta 1977 prisotnih samo 28 članov. Število je doseglo višek leta 1982, "kar se je ujemalo s prihodom g. Marijana Markežiča, ki je medtem prišel in začel poučevati na srednji šoli". Poleti 1981 in 1982 so taborili dvakrat zaporedoma v Logu pod Mangartom, ker niso našli drugega primernega kraja, ki bi sprejel tako veliko število udeležencev: bilo jih je namreč 150. Od leta 1983 dalje se je število začelo nižati, zreduciralo se je na okrog 150 aktivnih članov in več let ostajalo v bistvu nespremenjeno; v zadnjih letih jih je približno 100. Pomemben (tudi oseben) mejnik vidi Leban v letu 1976: takrat sta Bernard in Mirko Špacapan, ki nista mogla ostati ves čas na taboru, "izročila piščalko" njemu in pokojnemu prijatelju Ivanu Sirku ter jima tako zaupala vodstvo. V tem letu se je goriška organizacija združila s tržaško. Prvi jamboree - ob 25. obletnici tržaških skavtov - je bil v Pinedu in odtlej so začeli razmišljati o postopnem združevanju. Do leta 1976 so bili skavti "sicer zelo zavedni", niso pa imeli po Lebanovem mnenju "primernega poznanja ne metodologije ne strukture. Skoraj rutinsko smo ponavljali dejavnosti, ki smo se jih naučili od voditeljev pred nami, nismo se preveč poglabljali v to, kar smo delali". Volčiči so npr. bili "majhni izvidniki", roverjev sploh ni bilo. Taborili so vsi skupaj, ne glede na starost članov, včasih pa jih je bilo toliko, da voditelji vseh skoraj niso niti poznali. Združitev s Tržačani je privedla do tega, da so počasi iskali skupne točke, poenotili metodologijo in pravilnike. Ta faza je trajala precej časa. Prva skupna pravila so bila napisala 15.12.1976 ("ena stran z desetimi točkami"), prvi pravilnik, "ki pa je malo bolj zaokrožil celotno vzgojo", je bil podpisan 14.12.1986. "Združevanje je trajalo celih deset let". To delo je bilo zelo naporno, navade so bile zelo različne, "kazalo se je tudi rivalstvo med Trstom in Gorico". Tržačani so doživljali "upad Goričanov kot trenutek, ko prihajajo Goričani krast punce"; dejansko je takrat nastalo kar nekaj parov. To je resnično povzročalo (tudi) slabo kri, kar se je kazalo na športnih in drugih srečanjih, ko je bilo tekmovalnost še kako zaznati! Ob drugem jamboreeju, leta 1979 v Logu pod Mangartom (Lebana ni bilo, ker je bil pri vojakih, op. p.), je bilo posebno napeto, ker niso mogli najti skupnega jezika. Rivalstvo je tedaj prišlo do točke, da so Goričani prvič doživeli t. i. napad na svoj tabor. Nočnih napadov na tabore enih in drugih je v naslednjih letih bilo še in še...

V času, ko niso poznali metodologije in so se trudili, da bi združevali pravila, so na Goriškem iskali tudi izzive, kako bi pritegnili mlade, kako bi naredili bolj zanimiva srečanja in dejavnosti. Veliko dejavnosti je bilo posvečenih posebnim izzivom: obveščevalni sistem, tekmovanja v jaslicah in kvizih, v pisanju v glasilo Planika, v postavljanju šotorov, v višini jamborov, v načrtovanju zgradb na taboru itd. "Nič nas ne sme presenetiti", so pravili. Samo načrtovanje napada je bilo izziv, prav tako obramba jambora: "Pravilo je bilo, da jambor pade, ko se tabor konča. Mi smo obrnili pravilo: v Gorici je veljalo, da, če jambor pade, se tabor konča". Člani so to jemali zares, pod jamborom so spali, da bi ga čuvali itd. Drug pomemben mejnik je bilo leto 1987, je dejal Močni bober: "Tu se začenja nova pot". Takrat je prvič prepustil vodstvo tabora mlajšim članom in se začel posvečati "najstarejšim članom", roverjem, veji, ki je do takrat ni bilo. Skavti so prej pri 17 letih pristopili k vodstvu ali pa so zapuščali organizacijo: "Včasih smo imeli na taboru tudi po 30 'starejših' članov: dejansko je delala skupina desetih, ostali so večkrat izkoristili tabor kot poceni počitnice". Za mlade, ki so še potrebovali spremstvo, vodstvo, rast in delo v skupini, ni bilo predlogov, metode, programa. Nekaj je bilo treba ukreniti. V tistih letih je tudi prišlo do prvih stikov s Petrom Lovšinom, ustanoviteljev skavtov v Sloveniji. Po taboru v Žužemberku leta 1985 je izrazil željo, da bi resno delal, "naslednje leto je obljubil pri nas". Goričani so posredovali in dosegli, da je italijanska organizacija Agesci sprejela mentorstvo in hkrati povabila slovenske goriške skavte, da bi bili most med italijanskimi in slovenskimi.

Mauro Leban

Marijan Markežič

Začele so se taborne šole in druga srečanja, pa pretok materiala itd. Goričani so razumeli pomen metodologije, ki so jo dobro obvladali Agesci, ki še vedno velja za eno najboljših katoliških skavtskih organizacij na svetu.

Pomemben dejavnik, ki je bistveno pripomogel h koraku naprej, je bil še prihod v Gorico p. Marka Rupnika, ki je poučeval verouk na šoli, prišel v stik z mladimi, ki so se začeli duhovno poglabljati. Veliko je bilo poudarka na odnosu do ljudi, do tega, kar kdo dela; ta odnos je privedel do tega, da so se sami mladi zavedeli, da ne morejo voditi skupine v organizaciji, če je niti ne poznajo. Matjaž Terčič je kot prvi goriški voditelj opravil taborno šolo, potem so se zvrstili še drugi. "To je bil začetek nove poti", s katero je skavtizem "res zaživel tako, kot je treba, s tem da točno veš, kaj delaš, in tega ne počenjaš samo iz navade".

G. Marijan Markežič (Neukrotljivi medved) - obljubil je leta 1979 - je povedal, da je skavtizem spoznal preko francoskih in italijanskih skavtov, ker je prvih pet let veliko časa preživel pri sorodnikih v Trstu. Prvi stik z goriškimi skavti je imel, še preden je prišel v Gorico. G. Oskar Simčič ga je prosil, naj ga pelje na tabor v Log pod Mangartom, "a mi ni povedal, zakaj naj ga peljem jaz". Na taboru je videl voditelja s cigareto za ušesom, skavta, ki je metal sekiro v skalo, tretjega, ki je sekal smreko od metra gor ... Po nekaj tednih je prišel v Gorico; kmalu je začel poučevati v šoli in mlade "snubiti" za organizacijo. Takoj je začel delati tudi pri Pastirčku. G. Humar mu je nato prepustil skavte: "Od njih sem zahteval odgovornost, prijateljstvo, oseben odnos do ljudi, oseben odnos do stvari, pa tudi preverjanje... Z večino voditeljev smo se razumeli, še danes, po 36 letih, pride k meni nekdo, ki reče: 'Marijan, si imel prav'! ... Gre za to, da smo skupaj rastli". Po njegovih besedah je bila najbolj pomembna skupna rast, dejstvo, da voditelj, vodnik, duhovni voditelj ne govori samo, ampak da to tudi dela in se da preveriti. / DG

/ dalje prihodnjič

Prvo sv. obhajilo v Števerjanu

Na 6. velikonočno nedeljo, 10. maja 2015, je bilo v števerjanski župniji še posebno slovesno, saj so prvo sveto obhajilo prejele 4 deklice (Nika, Edith, Veronika, Barbara) in 8 dečkov (Mose', Manuel, Alan, Lapo, Erik, Janez Pavel, Sebastian, Gregor).

Prvoobhajanci so s samostojnimi koraki vstopili na pot aktivnih kristjanov. Ta pot v današnjem času ni lahka, na njej bodo potrebovali pomoč nas vseh.

Na praznik prejema prvega svetega obhajila so se otroci skupaj z g. župnikom Marijanom Markežičem in katehistinjo gospo Albino zavzeto pripravljali dve leti. Slovesnosti so se prav gotovo najbolj veselili starši dvanajstih otrok - prvoobhajancev, njihovi krstni botri in drugi najožji sorodniki.

Prejem prvega svetega obhajila je za vsakega prvoobhajanca velik dogodek. To so prvi koraki k samostojnosti. Čisto sami, sami s seboj, so prvič pristopili k zakramentu svete spovedi, pred njimi je veliko prvih izkušenj in dvomov, če bodo zmogli. Zavedajoč se, da imajo oporo pri starših in v širši občestveni skupnosti, je lažje.

Simbola zakramenta Sv. Rešnjega Telesa ali sv. evharistije sta kelih in hostija. Prav gotovo so vsi naši prvoobhajanci komaj čakali, da prvič v podobi hostije prejmejo Jezusa v svoje srce.

Z veliko hvaležnostjo so starši z nekaj besedami izrazili zahvalo g. župniku in gospe Albini ter vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k lepemu praznovanju. Zahvala gre tudi domačemu otroškemu pevskemu zboru, ki je pod vodstvom Martine Hlede sodeloval s prečudovitim petjem skozi vso sveto mašo.

Prvoobhajancem in njihovim staršem bo ta dan ostal v lepem spominu. Vsi skupaj pa upamo, da bo živi Jezus v njihovih srcih še dolgo prebival in risal žar v njihovih očeh.

Srečanje pod lipami tokrat o Demosu

Premalo cenimo sijajni čas slovenske osamosvojitve!

V okviru niza Srečanja pod lipami, ki ga prirejata Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič, je bil minuli četrtek, 14. t. m., dobro obiskan večer, na katerem so se prireditelji spomnili 25. obletnice prve Demosove vlade, ki je nastala 16. maja leta 1990. To je bila prva demokratično izvoljena slovenska vlada po prvih večstrankarskih volitvah v Sloveniji po drugi svetovni vojni. Vladi je predsedoval Lojze Peterle, trajala pa je do pomladi leta 1992.

Za lep večer sta v komorni dvorani centra Bratuž poskrbela dr. Andreja Valič Zver, ki je direktorica Študijskega centra za narodno spravo in je Demosu posvetila zajetno znanstveno monografijo z naslovom Demos, slovenska osamosvojitev in demokratizacija, ter dr. Damijan Terpin, deželni tajnik stranke Slovenska skupnost, ki je bil v času slovenske osamosvojitve predsednik mladinske sekcije Slovenske skupnosti. V svoji knjigi, ki je v bistvu doktorska dizertacija, do katere je avtorica izjemno težko prišla, saj je morala zamenjati univerzo, da je sploh lahko napisala nalogo o Demosu, dr. Andreja Valič Zver dokaže, da je bila koalicija Demos glavni akter slovenske demokratizacije in osamosvojitve. Večer, ki je bil tudi zaradi tehtnih posegov po predstavitvi zelo živahen, je vodil zgodovinar mag. Renato Podbersič, ki je v uvodnih besedah poudaril pomen soudeležbe Slovencev iz našega prostora pri osamosvojitvi Slovenije, kot je tudi pravilno naglasil, da imamo poleg pričujoče knjige samo še delo dr. Rosvite Pesek, ki pojasnjuje dogodke, o katerih premalo vemo, predvsem pa tega skorajda ni v slovenskih učbenikih. Brez Demosa bi se kolo slovenske zgodovine gotovo drugače zavrtelo, je dejstvo, ki je prišlo na dan na lepem večeru, kjer je dr. Valič Zver poudarila, da predvsem mladina in v slovenski šoli premalo vedo o prelomnih in sijajnih časih slovenske zgodovine, kajti prav z Demosom smo dobili slovensko državo, saj je prav Demos bil pobudnik glavnih ter temeljnih reform, ki takratni stari eliti niso šle pogodu. Tranzicijska pot pa je ostala neuresničena, je bilo razvidno na večeru, saj je 80 odstotkov t. i. elit ostalo na svojem mestu, čistega preloma torej v Sloveniji ni bilo. Demos ni imel zaslombe v medijih, niti v gospodarstvu, za bolj utrjeno demokratizacijo mu je zmanjkalo časa.

Renato Podbersič, Andreja Valič Zver in Damijan Terpin (foto JMP)

O prizadevanjih Slovencev v Italiji za demokratizacijo in osamosvojitev Slovenije je spregovoril deželni tajnik Slovenske skupnosti Damijan Terpin. Del zamejcev in zdomcev je bil namreč v poznih osemdesetih in v začetku devetdesetih let v prvi liniji na različnih področjih, ko je šlo za pomoč pri osamosvojitvenih procesih Slovenije. Mag. Renato Podbersič je več kot utemeljeno naglasil, da je bilo precej ljudi iz našega prostora in iz zdomstva, ki so pomagali po najboljših močeh, kot sami tudi vemo, da je bilo veliko ljudi v prelomnih časih proti razpadu Jugoslavije. Dr. Damijan Terpin, ki je kot mladenič tedaj vstopal v svet aktivne politike, je umirjeno povedal, kako so stvari takrat potekale, od zbiranja podpisov do same osamosvojitve. Na srečanju sta bila prisotna tudi nekdanji poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Ivo Hvalica ter politik in gospodarstvenik Marijan Terpin, ki sta bila aktivno soudeležena pri takratnih dogodkih. Vsi trije udeleženci večera so bili mnenja, da je knjiga dr. Andreje Valič Zver pomemben doprinos pri sestavljanju prepotrebnega mozaika o osamosvojitvi Slovenije, kot so tudi naglasili potrebo po boljšem poznavanju le-te in nadaljnjem raziskovanju, tudi pri nas.

JUP

Katoliška knjigarna, Goriška Mohorjeva družba in založba Mladika
vabijo v četrtek, 28. maja 2015
na kavo s knjigo

Gostja srečanja bo pisateljica
Evelina Umek
ki se bo ob kavici pogovarjala o svojem zadnjem romanu
SIDRIŠČE SPOMINA
Srečanje v Katoliški knjigarni se bo začelo ob 10. uri

Kavo bo ponudilo podjetje PrimoAroma

Goriška nadškofija
Istituto Jacques Maritain
Kulturni center Lojze Bratuž
Krožek Anton Gregorčič
JEZIK LINGUA

SREČANJA POD LIPAMI

POMEN TRADICIJE, VLOGA MEDIACIJE
Dialog ob knjigi Posredovanja
Avtor filozof in poet **Gorazd Kocijančič**
Univerzitetni raziskovalec **Giovanni Grandi**
Uvodni pozdrav
Goriški nadškof msgr. **Carlo Maria Redaelli**
Večer bo povezovala **Francesca Zaccaron** iz Inštituta Jacques Maritain

Zagotovljeno bo simultano prevajanje

Četrtek, 28. maja 2015, ob 20.30.
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

PRAZNIK ŠPARGLJEV 2015

22., 23., 24., 30. in 31. maja 2015
Štandrež - župnijski park med lipami

petek, 22. maja
20.45: odprtje skupinske fotografske razstave na temo *NARAVA* v spodnjih prostorih župnijske dvorane Anton Gregorčič

sobota, 23. maja
17.00: slikarski ex-tempore za vrtce in osnovne šole na temo *IGRAČE*
20.30: ples z ansamblom ***Souvenir***

nedelja, 24. maja
19.00: štandreški župnijski otroški zbor, nastop učencev štandreške osnovne šole Fran Erjavec
Sledi ples z ansamblom ***Hram***

sobota, 30. maja
20.30: ples z ansamblom ***Souvenir***

nedelja, 31. maja
19.00: nastop plesne skupine AKŠD Vipava-Peč vedra igra *Gremo v teater* - nagrajevanje ex-tempore
Sledi ples z ansambom ***Hram***

Bogat srečelov, odlični špargli, domača jedača in pijača.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

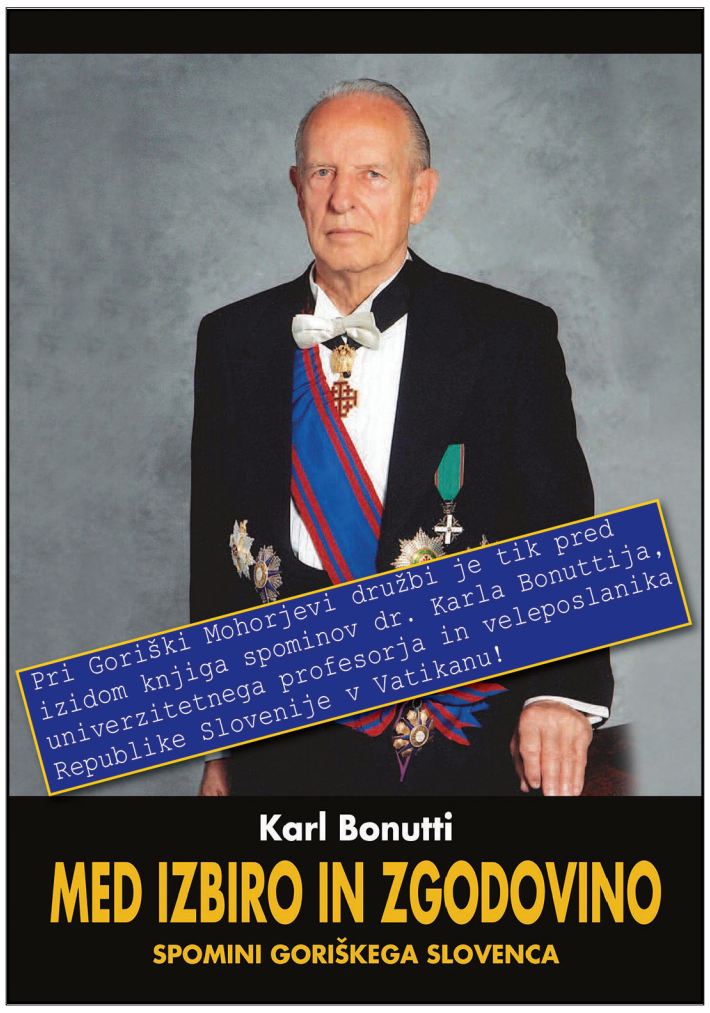

Karl Bonutti
MED IZBIRO IN ZGODOVINO
SPOMINI GORIŠKEGA SLOVENCA

Obvestila

Mladinski dom vabi otroke od 10. do 14. leta na "POLETNOSTI 2015": - PRIPRAVA NA MALO MATURO (3. - 9. juniji, za tretješolce); - POLETNI IZZIVI (12. -24. junij z videodelavnico, izleti, kopanjem, adrenalinskimi pustolovščinami); - ZELENI TEDEN v koči v Žabnicah (24. -30. junij); - PRIPRAVA NA ŠOLO: ŠOLA ZA ŠALO (1. -11. september), UVOD V SREDNJO (7. -11. september). Predvpis k pošolskemu pouku 2015/16 (s polovično vpisnino). Vpis in informacije do 31. maja na tel. 0481-280857, 366-6861441, e-mail: mladinskidom@libero. it

Stranka Slovenska skupnost obvešča, da je umestitvena seja novega Pokrajinskega sveta SSk za Goriško sklicana za torek, 19. maja 2015, ob 20. uri na pokrajinskem sedežu stranke v Gorici.

Stranka Slovenske skupnosti obvešča, da je sklican 15. deželni kongr, es, ki bo zasedal v soboto, 23. maja 2015, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici s pričetkom ob 9.30.

AŠZ Olympia - Gorica vabi na končni prikaz dela Olympia go talent. Nastopajo: Gymplay, Show Dance, Rhytm & Dance, Artistic Gym. V četrtek, 28. maja 2015, ob 18. uri v telovadnici AŠZ Olympia, Drevored 20. septembra 85 v Gorici.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem izleta v Prlekijo in Varaždin, da bo v soboto, 30. maja, odpeljal avtobus ob 6.10 iz Gorice s trga Medaglie d'oro-z Goriščka, nato s postanki pri vagi, v Podgori pri telovadnici, Štandrežu pri lekarni in na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi ter v Doberdobu. Priporoča se točnost!

V Galeriji A. Kosič (ul. Raštel 5/7b Gorica) je do 6. junija 2015 odprta razstava likovnih del, ki so nastala na 22. Mednarodni likovni delavnici Slovenija odprta za umetnost 2014 na Sinjem vrhu z udeležbo 25 umetnikov iz raznih držav.

Kulturno in rekreacijsko društvo don Eugenio Brandl in Kulturno društvo Mazzini Endas iz Tržiča sta odprli likovno razstavo z naslovom "Tra Isonzo e Carso 2014" (med Sočo in Krasom 2014) v dvorani na Trgu Liberta' 2 v Turjaku. Razstava bo odprta do 24. maja 2015 od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah od 10.30 do 12.30.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v Tumovi dvorani v Gorici na Verdijevem korzu 51 v torek, 26. maja, ob 18. uri predavanje dr. Majde Cossutta Kožni rak: kako se mu lahko izognemo?

V okviru Srečanj pod lipami in ob 70-letnici konca druge svetovne vojne prirejata Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v nedeljo, 14. junija, avtobus za obisk spominske svečanosti v Kočevskem rogu pod vodstvom zgodovinarja Renata Podbersiča. Spremljal nas bo tudi umetnostni zgodovinar Saša Quinzi, ki bo predstavil mozaik Marka Rupnika DJ. Poskrbljeno bo za kosilo in popoldanski obisk Muzeja krščanstva v Stični. Avtobus se bo ustavil tudi na Opčinah. Vse informacije in prijave na tel. 0039 0481 531445 od ponedeljka do petka od 8.30 do 12.30 ali po elektronski pošti info@centerbratuz.org.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja od 5. do 10. oktobra potovanje v Rim. Vpisovanje za en sam avtobus bo na društvenem sedežu na korzu Verdi 51/int. samo ob sredah od 10. do 11. ure do 27. maja. Udeleženci morajo imeti s seboj veljaven osebni dokument. Na račun 200 evrov.

Pisarna svetovalcev za delo išče vestnega kandidata/ko za upravljanje osebja in vodenje plač. Zaželena je najmanj dvoletna izkušnja v tem sektorju. Zahteva se znanje slovenskega in angleškega jezika ter uporabe računalnika. Življenjepis pošljite na mail: info@consulenzelavoro. it

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

Resna gospa nudi pomoč v gospodinjstvu in nego starejšim osebam od 4 do 6 ur na dan. Tel. štev. 0038641390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 0038640484339.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na štev. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Darovi

Za Novi glas: v spomin na brata Ivana Bolčino daruje sestra Rosina 50 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 22.5.2015 do 28.5.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 22. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 23. maja (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 24. maja (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 25. maja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 26. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 27. maja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Slavec, prvak med pevci - Izbor melodij.

Četrtek, 28. maja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

S 1. STRANI

Pa je najin pogovor nekje obvisel v času. Takrat smo imeli uredništvo na Placuti, ki jo tisti, ki smo ostali od začetka izdajanja Novega glasa in Katoliškega glasa prej, še danes pogrešamo, zaradi skromnosti same stavbe, predvsem pa zaradi duha, ki jo je preveval. Ko si hodil po strmih stopnicah, si točno vedel, kje je tvoje mesto, kot si tudi dihal stoletno zgodovino tiskane besede v Gorici.
Prav na stopnicah sem omenil dr. Dragu Legiši, da sem pripravil intervju s pisateljem Tomizzo in kasneje nam je vsem v baru pod našim uredništvom dr. Legiša pripovedoval, kako sta se s Tomizzo spoznala še v časih, ko je bil zaposlen kot časnikar na krajevnem sedežu RAI. Spet ena zgodba, ki bi sama veljala celo stran! In iskreno povem, da niti ne vem, kako to, da pogovor potem ni bil objavljen v Novem glasu, pretiranega zanimanja nisem videl in sem se umaknil, Tomizzo sem namreč imel rad.
V letih osemdeset minulega stoletja sem živel v Trstu, pokojni direktor programskega oddelka Radia Trst A je imel posluh za nas, ki smo vstopali v svet književnosti, zato sem lahko veliko sodeloval s postajo Radio Trst A in v bližini radijske postaje se nahaja Bar X, ki je bil za nas Slovence vedno neka točka, kjer smo se redno srečevali. In prav v Baru X sem videl našega pisatelja Borisa Pahorja večkrat kramljati s pisateljem Fulviom Tomizzo, sedela sta pri mizi v kotu, tiščala glave skupaj in se pogovarjala, včasih sta imela pred seboj tudi kak list, vedno sem ju vljudno pozdravil, vedno sta vljudno prikimala. Še danes mi je žal, da ju nisem takrat prosil, ali bi ju smel fotografirati skupaj, prav tam, za njuno mizo. Pa si nisem upal motiti njunih pogovorov in tudi fotoaparati so bili takrat obupno težki, nisi jih imel vedno pri sebi, kot jih imaš danes.
Hvala Bogu, da sem na kaseto s posnetim pogovorom s Tomizzo napisal datum in jo spravil v škatlo. Leto in pol kasneje je Fulvio Tomizza umrl. Samo teden dni pred najinim intervjujem, 23. septembra leta 1997 je umrl Darko Bratina, s katerim je prijateljeval Fulvio Tomizza in sem prijateljeval tudi sam. Ne vem, ali je bilo to naključje, a oba sta imela isti melanholični izraz na obrazu, ki ju je delal, vsaj meni, prijetna in mi govoril, da sta plemenitega značaja. S pokojnim Darkom sem o Tomizzi večkrat govoril, velikokrat sta se srečevala, družila pa ju je meja, različnost našega prostora, vse to, kar smo takrat in malce kasneje poimenovali preseganje državne meje in vseh meja, multikulturnost, večjezičnost in tako dalje, naš prostor torej, naše narodnosti, razlike, a tudi in predvsem skupne vrline.
Drugi časi.
O pogovoru s Fulviom Tomizzo sem govoril z Jolko Milič, Alešem Bergerjem in njegovim avstrijskim prijateljem Ludwigom Hartingerjem, tem zaljubljencem v Srečka Kosovela, Kras in slovensko besedo. Prav ti trije so me, posredno in včasih neposredno, stalno opominjali, že s svojo prisotnostjo v mojem malem svetu, naj ta intervju objavim. In sam Aleš Berger je pred kratkim povedal, da sta *Ikarjev sen*, zbornik o Srečku Kosovelu leta 2004 pripravila z Ludwigom za založbo Mladinska knjiga za začetnih 600 izvodov, a je bila potem ta krasna knjiga, ki smo jo predstavili tudi v Gorici, izjemen uspeh, prodali so jo v več kot 14 tisoč izvodih, kar govori o naši navezanosti na Srečka s Krasa! In najbrž je bilo po eni od teh predstavitev, ko je Ludwig izvedel, da imam nekje v neki škatli na podstrešju intervju s Tomizzo, in me je dobesedno prosil, naj ga prevedem in objavim. Šel sem ga iskat na podstrešje, a ga nisem našel, pred letom pa sem škatlo z intervjuji na kasetah le našel in sklenil sem počakati leto dni, da se pisatelju poklonimo ob osemdesetletnici rojstva. Priznam pa, da sem do zadnjega okleval, predvsem zato, ker nisem vedel, če bo koga vsebina pogovora zanimala. V uredništvu smo se pogovarjali o tem, Igorja Gregorija in Jerneja Ščeka, ki sta veliko mlajša, sem prosil, da poslušata pogovor in mi povesta, ali ga velja objaviti. Najprej sem seveda moral presneti intervju s kasete na digitalni aparat, kar ni bilo lahko, kajti le upal sem lahko, da je posnetek še ostal na traku. Ko se je zaslišal iz zvočnika svetel in prepričljiv glas Fulvia Tomizze, sem bil rešen. Igorju in Jerneju, ki sta oba diplomirala iz leposlovnih ved, sem poslal po elektronski pošti presnet pogovor in ju prosil za zapis o Tomizzi in doživljanju današnjega časa in družbe v luči besed Fulvia Tomizze. Igor je takoj prevedel pogovor iz italijanščine, za kar sem mu hvaležen, o ozadju in mojem bežnem poznanstvu istrskega pisatelja, predvsem pa sem mu po svojih močeh skušal prikazati čas, ko je državna meja še trdno stala. Prijateljici prof. Tatjani Rojc sem iskreno hvaležen, da me je opozorila, da predmet pogovorov med pisateljem Borisom Pahorjem in Fulviom Tomizzo gotovo ni bila vsebina nesrečne zgodbe, po kateri je napisal Tomizza roman *Mladoporočenca iz ulice Rossetti*, sam sem bil namreč prepričan, da je prav naš starosta slovenskih pisateljev nagovarjal Tomizzo, naj o tem napiše roman. To pa je storil Marko Kravos, pesnik, ki zna radoživo nagovarjati in tudi povezovati, z njim pa o tem nisem nikdar govoril. Upam pa, da še bom.
Vsem tem ljudem posvečam ta pogovor, predvsem pa spominu na istrskega pisatelja Tomizzo in na pokojnega prijatelja Darka Bratino, oba sta verjela v svet, ki ga moramo ljudje, ki živimo ob meji in ob mejah, šele narediti takega, da bo lep, plemenit in krasen, tak, o kakršnem govori sam Tomizza. še danes pa mi je žal, da so naju s Tomizzo prekinili in mu nisem mogel postaviti vseh vprašanj, ki sem jih imel v mislih, a nekaj le je.

Prvič objavljeni intervju ob 80-letnici rojstva

Fulvio Tomizza (1935 -1999)

Vedno me je presenečal spoštljiv način, s katerim ste obravnavali nas Slovence. Od kod tako spoštovanje, ki meji na ljubezen?

Ta ljubezen izhaja iz moje preteklosti, iz časov, ko sem se kot otrok potepal po istrskem podeželju. Družbeno okolje je sestavljala zmes ljudi hrvaškega in italijanskega porekla, kjer je bilo slišati tudi slovensko narečje: doma smo na primer pravili delati, ne pa raditi, hiša, ne pa kuča. Na tem zakotnem istrskem robu, na katerega je usoda 'pozabila' in ni zato nikoli postal sestavni del uradne zgodovine, so ljudje vedno živeli v miru. Ljudje različnih narodnosti (na primer Italijani iz Karnije in Furlanije, Slovenci in Hrvati) so se med sabo poročali in na tak način ustvarili posebno družbo, v kateri je bilo mogoče drug drugega razumeti in se z njim sporazumevati samo v primeru, da je vsak segel po jezikovni dediščini soseda. Nastalo je tako narečje, ki je bilo za okrog 30% skupno govorcem vseh treh narodnosti. Ta lastnost se je ohranila do fašizma in še dlje, saj je bila naša vas – kot rečeno – na obrobju dogajanja. Ta kulturni humus me je zaznamoval tudi v študijskih letih, ko sem v Gorici obiskoval salezijansko šolo: naj vas zato ne preseneča, da sem takrat zaradi domotožja čutil večjo bližino do vrstnikov iz Solkana oziroma Nove Gorice – kot pravimo danes temu mestu. Bili so to mladeniči iz pretežno kmečkega okolja, ki so govorili svoj jezik. V odnosu do Tržačanov in do Furlanov, ki so s svojim radoživim in samozavestnim pristopom potrjevali, da izhajajo iz premožnih družin, sem se čutil ponižanega. Zaradi svoje preteklosti na podeželju sem pa vedno čutil potrebo, da presežem geografsko majhnost mesta Gorice. Odkril sem tako širino goriške okolice na slovenski oziroma takrat jugoslovanski strani, briške griče, kmečke poti.

Nikoli nisem bil zgolj Italijan, nikoli se nisem čutil niti Hrvat ali Slovenc: bil sem preprosto mešanica vseh teh treh narodnosti.

Meja nas skratka uči, da lahko različni svetovi sobivajo drug ob drugem.

Nato pa je prišel čas nasilja, ki sem ga bil tudi sam deležen. Zgubil sem očeta, ki so ga bili že dvakrat zaprli. Umrl je v času jugoslovanskega režima, ko je bil star komaj 47 let. Kljub temu pa vendar nisem nikoli gojil sovraštva: zgodovina me je poučila, da so tudi pripadniki mojega italijanskega etničnega telesa svojčas prizadejali mnogo gorja pripadnikom drugih narodnosti. Ko sem postal pisatelj, sem še naprej širil svoja obzorja. V času, ko sem pisal roman Mladoporočenca iz ul. Rossetti, sem se poglobil v preteklost slovenske manjšine v Trstu. Spoznal sem nasilje, ki ga je bila deležna: ni pa ga nikoli povrnila! To je pomembna vrlina Slovencev – mučencev, ki bi jo morali Italijani priznati in biti zanjo hvaležni. Slovenci niso bili maščevalni. Še več: ko se Slovenec zaradi te težke dediščine približa Italijanu in ga nagovori, stori to potiho, diskretno. Na tak način uči sogovornika, kaj je spoštovanje ("lezione di civilta'"). S takim početjem se Slovenec vzporeja s srednjeevropsko kulturno dediščino, ki je poznala spoštovanje, je poznala temelj sobivanja idej in etnij. V svojem tragičnem življenju sem bil tudi zaradi tega spoznanja sposoben premostiti vse konflikte, tudi osebne, in se tako odpreti civilnemu soočanju. Nikoli nisem bil zgolj Italijan, nikoli se nisem čutil niti Hrvat ali Slovenc: bil sem preprosto mešanica vseh teh treh narodnosti.

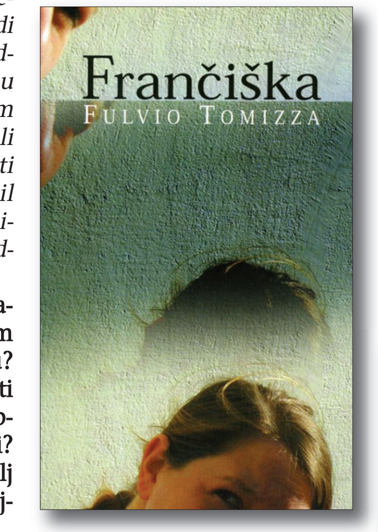

Kaj vam pomeni pisateljevati v tem našem obmejnem prostoru? Kaj pomeni vzdrževati stike s krajevnimi, obmejnimi intelektualci? Bili ste velik prijatelj sen. Darka Bratine, kajne?

Nedvomno sem bil sposoben se držati določene premočrtnosti. Morda sem bil pogumen tudi do take mere, da sem s svojim pisanjem razočaral svoje istrske ljudi. Deležen sem bil prezira, imeli so me za izdajalca, prodanca.

Verjamem v eno: vsak pisatelj, kjerkoli živi, mora vedno stati na strani poražencev, na strani tistih, ki še niso prestali popolne pravičnosti. Pisatelj mora preprosto stati na strani nemočnih. To nas uči velika literatura, od Homera dalje.

Mirno pa lahko zagotavljam, da se nisem nikoli nikomur prodal, prej obratno, delal sem proti svojim interesom, s tem da sem si odtujil večino italijanskih istrskih bralcev. Verjamem pa, da edinole neupoštevanje določenih interesnih okolij lahko privede do obravnavanja nekaterih vprašanj, ki sem jih osebno čutil za izjemno nujna: te tematike izvirajo iz potrebe po miru, po solidarnosti, po sobivanju. Le na podlagi teh vrlin je mogoče obrniti stran v doživljanju medsosedskih in medčloveških odnosov. Bil sem verjetno med prvimi, ki so čutili to potrebo. Nadaljeval sem tako po svoji poti. Na njej sem doživel veliko lepih trenutkov, spoznal sem mnogo zanimivih ljudi, tudi nepoznanih, ki so mi na ulici čestitali za moje delo. Srečal pa sem tudi pomembne osebnosti. Mednje gotovo uvrščam Darka Bratino, ki sem ga v času najinega prijateljevanja imel za svojo sorodno dušo: tudi on se ni oklepal svoje (slovenske) narodnosti, ampak je iskreno gojil zanimanje tudi do drugih izročil, ne nazadnje tudi italijanskega. Spominjam se še, kako je na primer Piero Fassino ganjeno govoril na pogrebu ob Bratinovem odprtem grobu ...
Verjamem v eno: vsak pisatelj, kjerkoli živi, mora vedno stati na strani poražencev, na strani tistih, ki še niso bili deležni pravice in pravičnosti. Pisatelj mora preprosto stati na strani nemočnih. To nas uči velika literatura, od Homera dalje.

Izrazu mešanec zato ne morem pripisovati negativnega prizvoka: hibridi smo kohezijska sila jutrišnjega dne.

V nedavnem intervjuju, ki ste ga imeli za italijanski dnevnik Il Corriere della Sera, ste izjavili, da ste atipični Istran, dejansko mešanec ...

Ne morem se opredeliti za italijanskega Istrana, saj sem živel v večjezičnem okolju. Tako kulturno in jezikovno čaršijo so skovala stoletna družbena mreženja in etnična prepletanja. Korenine enega dela moje rodbine izhajajo na primer iz Dalmacije, imenovali so se Tomica, morda je del mojih prednikov izhajal iz slovenskega okolja, moja mama je po priimku Frac, rodila se je na Krasu, moj nono je kot pastir prišel v Istro ... Nona pa me je učila očenaš v hrvaščini. Kako naj na vse to pozabim! Izrazu mešanec zato ne morem pripisovati negativnega prizvoka: hibridi smo kohezijska sila jutrišnjega dne. Prihodnost sveta je v križanju ras, jezikov, kultur. Knjiga Frančiška govori prav o potrebi po premoščanju strahu, ki ga imamo do drugih, do tistih, ki slabo govorijo tuj jezik, dobro pa svojega. Strah do drugačnega je žal še kako prisoten v današnjem času: verjamem, da bi se ljubezen med junakinjo in junakom romana, ki so ju nedvomno ločevali kultura, etnična pripadnost in jezik, gotovo docela razvila, če nanjo ne bi vplivali zaprtost, konfliktnost, sovraštvo, to so čustva, ki so tudi danes po 80 letih še prisotna v našem prostoru. Frančiška je sposobna ohraniti distanco do te negativitete, on pa ne. Zaradi tega ga junakinja še naprej ljubi, a ga ne bi poročila. To je po mojem mnenju izraz velikega dostojanstva osebe, ki kljub hudim življenjskim in čustvenim udarcem trdno ohranja svoj ponos in načelnost.

Wittgenstein je nekoč dejal, da "kolikor poznaš svoj jezik, toliko je velik tvoj svet".
Kako sprejemate te besede vi, ki ste obmejni človek in pisatelj. Ali vas lahko tako sploh opredelim?

Tako mi pravijo že vsi ...
Poglejte: materin jezik je neskončen hranitelj naših čustev, najintimnejših občutkov. Prav zato moramo ta naš jezik poznati do potankosti. Verjamem sicer tudi, da se mora obmejni človek odpreti tudi sosednjim jezikom, saj na meji pravzaprav sobivajo različne skupine, kjer vsaka goji svoj materni jezik. Nihče se torej ne sme krčevito držati le svojega identitetnega ali jezikovnega izročila, ampak mora gledati preko njega; mora dojeti, da sta področje, na katerem živi, in nebo, ki ga prekriva, del večnarodnega, večetničnega, večkulturnega okolja. Meja nas skratka uči, da lahko različni svetovi sobivajo drug ob drugem. To je lahko zgled predvsem danes, ko težko pričakujemo združitev več nacionalnih držav v eno večjo naddržavno enoto pod skupno evropsko streho. Pripravlja se čas, ko bodo končno države premostile dosedanja nesoglaja in razlike ter na enak način, sicer vsaka s svojo specifiko, vkorakale v skupno evropsko prihodnost.

Intervjuju ob bok

V iskanju duše

Čeprav Fulvia Tomizze nisem nikdar spoznal, se mi je njegov pogled vseeno globoko vtisnil v spomin.
Najbrž je bilo na enem izmed tržaških filmskih festivalov, ko so vrteli kratek dokumentarec o njem. Preprost scenarij. Filmska kamera ga je spremljala od Trsta, kjer je živel, do njegove rodne Istre. Vozil se je z Alfo, model Alfasud, ki je svojčas veljal za ličen, dokaj športen avtomobil. V podlagi njegov glas, ki je gledalca pospremil v njegovo življenje in tako ob sliki ustvarjal dodaten pripovedni nivo: bil je uglajen in miren, rahlo baritonski, tak, kot na magnetofonskem posnetku, kot mi ga je zaupal Jurij Paljk. Luč na poti ni bila poletna, osojnost pokrajine je najbrž kazala na pozno poletno ali pa celo jesensko obdobje – točno se ne spomnim. Okolje je imelo neke nejasne deževne obrise, občutiti je bilo le, da se je pripoved o potovanju vse tja do cilja stopnjevala v neki tihi, obrobni in odročni podeželski stvarnosti. Alfa se je ustavila ob stari kmečki hiši, verjetno prav tisti v kraju Juricani pri Materadi, kjer se je rodil Tomizza. Pisatelj je izstopil iz avta in zakorakal do vhodnih vrat, jih odklenil in stopil v hišo.
Kamera je stala sredi borjača istrske domačije in spremljala dogajanje. Njegov glas je utihnil. Na podlagi montažnega sosledja je bilo mogoče prodreti v arhitektonske zakonitosti preprostega poslopja, zgrajenega iz istrskega kamna. Ozračje je polagoma postajalo manj turobno, čeprav se sončni žarki niso docela razlili nad opisanim. Vse okrog pa tišina, ki jo je pretrgalo odprtje polken na oknu v zgornjem nadstropju: Tomizza je komolce položil na okvir, se oprl nanje in zrl predse.
In v tistem pogledu se je zgostila vsa njegova osebnost: mila, prodorna in gosposka. Prevevala pa jo je tudi neka neprikrita otožnost, ki jo je sicer težko opisati. Zdel se mi je pogled osebe, ki jo preveva domotožje in išče svojo dušo. Mnogo let prej, ko je bil Tomizza zaradi geopolitičnih sunkov prisiljen optirati za Italijo, je pred odhodom svojo najglobljo biti zaupal tistim krajem in tisti zemlji, da bi jo čuvali. Odšel je zato v svet kot nekakšna sirota, ki pa se je ni prilastila nebogljenost, predvsem pa se sama ni prepuščala cenenim maščevalnim krčem etničnega kova, ker je poznala razsežnosti in zakonitosti človekovega zla: prav zato, ker ga je zgodovina poučila, "da so tudi pripadniki mojega italijanskega etničnega telesa svojčas prizadejali mnogo gorja pripadnikom drugih narodnosti", je Tomizza znal ohraniti trezno distanco do propagandnih razglasov tedanjih političnih logov in nacionalističnih miselnih kalupov.
Bil je človek kulture še prej kot človek 'obmejnega' in prav zaradi tega je bil sposoben pošteno presojati usodo ljudi in držav (ter režimov) na podlagi tega, koliko je vsak od teh znal spoštovati človekovo dostojanstvo in tudi – ponavljam - in tudi njegovo delo. O tem govori njegov knjižni prvenec *Materada*, v katerega je prelil veliko sebe in svoje osebne usode. Epika agrarnega sveta in garaškega dela, ki ga je sicer zemlja znala tudi poplačati, sta ob upoštevanju avtobiografskih izkušenj in tematike medetničnih, medgeneracijskih in socialnih ter tudi verskih odnosov stalno kovali Tomizzovo produkcijo. Ta se je v nekaterih primerih na podlagi temeljitega proučevanja arhivskih virov raztezala tudi do zgodovinskih tematik, za nas Slovence pa sta pomembna njegova romana *Mladoporočenca z ulice Rossetti* in *Frančiška*.
Pisateljevo pripoved odlikuje pronicljiva psihološka obdelava likov, lirizem opisanega ni nikoli samovšečen larpurartistični privesek, temveč je funkcionalen element v pripovedni strukturi. Tomizzova lirika, zlasti v odnosu do istrske narave in njene zemlje (kot je očitno prav v *Istrski trilogiji*), vsebuje predvsem močan etični prizvok, ki bralca sili v opredeljevanje moralnih načel in posledično vedenjskih 'obredov'. Tomizza se namreč tudi pri orisu političnih okoliščin v Istri (v času po Londonskem memorandumu) vselej sprašuje o temelju vrednote človekovega dostojanstva in predvsem družbene pravičnosti oziroma nepravičnosti: v določenem pogledu je morda njegov odgovor zrcalil marksistični etos po pravičnem koriščanju sadov lastnega dela še prej kot odnos raznoterih tedanjih osebkov, goljufov in tudi majhnih 'aparatčkov', ki so v obdobju razgretih režimskih in socialnih dinamik zahtevali najprej in predvsem zvestobo ali bolje pokorščino kot pa skladnost z dobrim in resničnim. Preprosto takole: "Vsak pisatelj, kjerkoli živi, mora vedno stati na strani poražencev, na strani tistih, ki še niso bili deležni pravice in pravičnosti. Pisatelj mora preprosto stati na strani nemočnih".
To prepričanje, ki je skovalo njegovo intelektualno držo, je nato usmeril v prežemanje in obsojanje vsakršnega nasilja, tudi tistega, ki je načrtno netilo napetost na tem našem skupnem obmejnem prostoru. Zato se je tako jasno opredeljeval za "skupno evropsko prihodnost", pa čeprav se nam danes te njegove besede o evropski koheziji zdijo anahronistične, zastarane, morda naivne. Razumeti pa jih moramo kot prisrčen apel, da ponovno odkrijemo atavistični model sobivanja, takega, kakršnega so bili vajeni ljudje nekoč v Istri ... "v kateri je bilo mogoče drug drugega razumeti in se z njim sporazumevati samo v primeru, da je vsak segel po jezikovni dediščini soseda".
Tomizza je najbrž dušo pred odhodom zakopal v *rodno grudo* (kot da bi odhod in zapuščanje lastne zemlje pomenila smrt najglobljega dela samega sebe), svojo človečansko kulturo pa je vzel s sabo na pot.

IG

Fulvio Tomizza v Momikiji leta 1998

Fulvio Tomizza in babica Rosa v Juricani leta 1967

Življenje Fulvia Tomizze

Rodil se je rodil 26. januarja 1935 v istrskem zaselku Juricani pri Materadi, nedaleč od Umaga, očetu Ferdinandu, trgovcu in malemu zemljiškemu posestniku, ter materi Margheriti Frank-Trento, trgovki in gospodinji. Študiral je tudi v Gorici. Maturiral je na italijanskem klasičnem liceju Carlo Combi v Kopru. Na igralski akademiji Univerze v Beogradu je študiral romanistiko in dramsko umetnost. Za Triglav film je napisal scenarij Rdeča zemlja. Nato je sodeloval z Radiem Koper. Oktobra 1955 se je kot mnogi istrski optanti tudi sam izselil v Trst, kjer je že bila nastanjena njegova družina. Spoznal je tržaško Judinjo Lauro Levi, ki je postala njegova žena in mu povila hčerko Franco. V Trstu je delal kot novinar na italijanskem radiu, od leta 1981 pa je bil svobodni pisatelj. Tomizza je napisal okrog trideset del, večinoma romanov. Pisal je tudi eseje, novele, drame in otroško književnost. Ohranil je stik z rojstnim krajem, živel je razpet med Hrvaško, kjer je ves čas ohranil dom, in Trstom, kjer je imel družino. V podeželski hišici v Juricanih je napisal veliko število knjig. Njegova dela so namreč prevedena v 15 jezikov. Za svoje delo je dobil številna priznanja, v Italiji in v svetu. Umrl je 21. maja 1999 v Trstu.

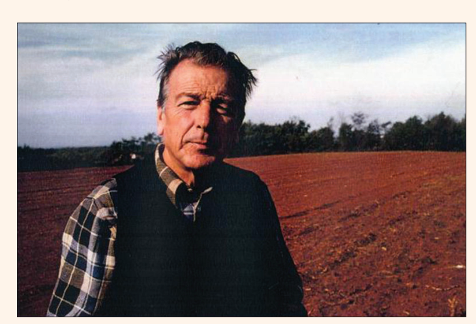

Razmislek ob intervjuju

Kjer beseda še pomeni misel

Prijatelj Jurij me je povabil, da bi kot humanist, pardon, družboslovec pokomentiral njegov dragoceni pogovor z velikanom literature obmejnosti, pevcem Istre Fulviom Tomizzo. Priznam, da sem stopil v neslutene težave, imenujmo jih kar psihološke narave. Težava seveda ni bila v tem, da bi intervju ne ponujal dovolj vsebinskih iztočnic. Obmejnost, mešanje in hibridnost identitet, sobivanje narodov in sosednjih kultur, upanje in moč prihodnosti, multietničnost Primorja, Istra in Slovenci v Italiji, spoštovanje različnosti, Evropa.
Bolj me je zavirala nekakšna razvajena nepripravljenost na velike Zgodbe (in prav take Ljudi). Danes se zdi, da vse teče (pa ne tako, kot je mislil Heraklit) in muljavo polzi: bodočnost, človek in njegovi odnosi, besede in dejstva. Kdor živi v Italiji, bo poznal pravilo, da je vse možno (in dovoljeno) interpretirati. Idole še vedno rabimo, a ne več kot svetilnike misli ali življenjskega elana. Idoli 21. stoletja so gasilci nemira, smetiščarji idej, anestetiki skrbi, knjigovodje interesov, kockarji sreče. Mastno (pre) plačani žogobrcarji, ki nas nedolžno vodijo skozi sprositev vsakdana: sprostitev od česa? Sprostitev zakaj?
Da ne bo pomote, tudi majhne zgodbe so dobre in povedne. To nas uči zgodovinski antropolog iz Turina Carlo Ginzburg. Berite renesančne zgodbe o furlanskem čarovništvu in podeželjskih kultih v delu *I Benandanti*, v knjigi *Sir in črvi* pa se razglejte po zgodbi mlinarja Menocchia iz Pordenona 16. stoletja. Tudi mikrozgodbe pišejo (mikro) zgodovino. Tomizza in Paljk nas poneseta tja, kjer se zgodbe še pišejo, kjer beseda še pomeni misel. Morda je Wittgenstein to mislil, ko je izrekel slavni stavek "meje mojega jezika so meje mojega sveta". Zato imajo gluhi ljudje, bolj kot slepi, največje težave v normalizaciji razvojnih faz. Beseda je simbol realnosti, v njej se možgani stikajo z zunanjim svetom – brez nje ni misli, brez misli ni (notranjega) sveta. Kdor ne posluša, ne sliši, kdor ne sliši, ne more razumeti. Šele nato nastopi beseda, svetlobna leta zatem (in niti ni nujno) gobcanje. Naš Edvard Kovač bi tako nekako – seveda bolj prefinjeno in subtilno - predstavil sporočilo medčloveške etike, ki temelji na nujnem, pred-racionalnem odnosu do Drugega. Francoskega filozofa Emmanuela Lévinasa imam za utemeljitelja neke temeljne, ontološko človeške enakosti. Enakosti pred (trpljenjem) Drugega.
Tomizza je bil mojster besede, ki postane misel in medčloveški odnos. Kot "istriano bastardo" je v sebi nosil tragično bogastvo do n-te potence mešanega prostora, ki se surovo, žalostno, a v trenutkih svetlega tako poetično spogleduje s svojo preteklostjo, ki nikoli ne odneha. Lepa Materada, ki ne spada v arterije (turistične) "uradnosti", živi povsem svoje življenje. Diha tako mirno in spokojno, tako, počasi, pa tudi utrujeno, na trenutke inspirirano, potem pa spet upešano, odmaknjeno, osamljeno. Odrinjenost in marginalnost je Tomizza občutil tudi kasneje pri salezijancih v Gorici, ko so se mu iz "središča" (majhnosti, bi jaz rekel) rogali bogati sošolci iz Trsta in Furlanije. V njej se je prepoznal, iz nje izhajal in črpal svojo moč.
Podeželje je za s srcem mislečega, občutljivega človeka vedno ambivalentno. Strastno privlačuje in se nasičeno upira. Nad Istro se je Bogu streslo kamenje, saj v skopi in suhi zemlji preživi le najbolj trdoživo: oljka, trta in kaj zelenja. Spomini na skopo istrsko mladost so ga spremljali skozi vse življenje (umišljena tradicija dobrih starih časov?) in Tomizza se jim ni odpovedal, kot se ni odpovedal nobenemu izmed koščkov, ki so ga sestavljali. Ne gre za (po tragičnih zgodbah 20. stoletja dišeče) iskanje procentov: kdo ve, koliko tretjin sem Trebenc, koliko Vipavec, Kopričan pa spet Istran iz Novigrada - Cittanove. Tomizza je simbol humanista, ker je sprejel vse svoje koščke, jih raziskal in sublimiral v nekaj več – sebe in svojo literaturo. Človek, ki živi na prepihu situacij in kultur, postane močnejši, zanimivejši, lepši človek. Utrdijo se mu koža, izkušnje in srce. Kako lepe so gube opečenega obraza, ki ima za sabo plezalski ali jadralski dan! Gube pojejo vsak korak, vsak zaveslaj za nami. Pojejo zgodbo nekoga, ki je nekaj doživel. Karkoli, samo da je doživel in hodil in videl in slišal je pomembno!
Tomizza je vse življenje hodil, hodil med kulturami in jeziki, med "etnijami in kakovostmi", tu "lovil" besede, tam izraze, tu in tam pomene. Zanj je bilo "delati non raditi", zvečer se je vračal v "hišo non kućo" - dobro je poznal slovenski primorski svet. Oče mu je umrl "pod Jugoslavijo", a ni čutil sovraštva, že z zgodbo o Stanku in Danici iz romana *Mladoporočenca z ulice Rossetti* pa je dokazal, da je (u) videl polpreteklo preganjanje naših ljudi po letu 1920. Tomizza je poznal nas in še marsikoga, a vselej ravnal z vsemi enako, kot razgledan humanist. Spoštovanje različnosti je bilo zanj glavno vrednotno vodilo, ki ga je z lahkoto udejanjal zato, ker je bil zagledan v utopično moč prihodnosti.
Fulvio Tomizza je bil nedvomno avantgarda v udejanjanju antropoloških teorij kulturnega sobivanja in medkulturnega sporazumevanja. Živel je ne ob, temveč kar na meji, tako kot mi. Meja pa je, tako kot nož, ozek zid ali rob, dragocena prav toliko kot nevarna. Hibridnost sili neki čuden samoohranitveni nagon človeka k zapiranju. Krč praznine, omedlevica labirinta pelje v varno zavetje znanega – ponavljanje je ščit (ali bolezen) udobnih. Raznolikost človeka vodi poenostavljeno izbiro, ki bo vselej krivična. Priznavanje barvitosti identitete namreč zahteva poguma in ne manjše, temveč večje zakoreninjenosti. Pravi sodobni hibrid - če se pošalim bio-človek z 0-km - pozna in zna ovrednotiti vse elemente, ki gradijo svojo identiteto. Je mojster ravnotežja med prej (tradicijo, družino, kulturo, navadami) in potem, med global- in lokal-. Tomizza je glokalec! Ena od življenjskih izbir je lahko vrnitev h koreninam in Tomizza bi bil ponosen, da se mcdonaldizacija umika na račun raziskovanja, odkrivanja in vrednotenja lokalnih tradicij. Naprej k naravi, dragi Rousseau!
Večna dilema med zapiranjem in odpiranjem je, po mojem mnenju, napačno postavljen problem, to pa zato, ker se je spremenil "scenarij", v katerem se ta izvaja. V globalni vasi je problem drugje, kajti zapiranje je po definiciji obsojeno propadu. Statičnost je, če že, lastnost nebesnih sfer. Če zapiranje torej ni sprejemljiva možnost, nam ne preostane drugega, kot da definiramo to "odpiranje" in ga povežemo s konceptom (svobodne) izbire. V globalni, informacijski in potrošniški družbi je vrednost podedovanega enaka nič – *homo faber*, stvarnik samega sebe, z izbiro usmerja in gradi svojo usodo, njegove možnosti so (teoretično, v "našem" svetu večinoma praktično) neomejene. Izbiramo lahko dobrine, barvo las in oči, lastna imena in konjičke, partnerje in sinove, vrednote in verovanja – pa vendar težko izberemo. Slovenska filozofinja Renata Salecl že govori o tiraniji izbire, ki, namesto da bi povečala srečo, ustvarja nove skrbi in tesnobe.
Da zaključim: izbira seveda ne pozna meja, naš (obmejni) prostor pa nudi to srečo, da nam vse karte identitete razgrne na mizo v obliki kulturne dediščine. Tomizza ni izbiral v smislu selekcije, izključevanja. Fulvio Tomizza je izbral vse, celoten paket in zato ga neizmerno cenim. Bil je zvest svoji zemlji, (prej zakoreninjen) v raznolikosti Istre in je brezkompromisno sprejel vse, kar mu je dal teritorij. V nesluteni situaciji na goriškem sejmišču se je pred šestnajstimi leti pogovarjal s pesnikom, ki deluje gosposko in je plemenitega značaja...
"Premostiti tragedijo življenja in se odpreti civiliziranemu svetu. /... / Obrniti stran, končno".

Jernej Šček

Fulvio Tomizza v Materadi l. 1976

Prejeli smo

Zelo nama je žal, da o simpoziju, ki je dne 14. maja potekal v prostorih Gimnazije Jurija Vege v Idriji, nisva bili obveščeni in se ga zato, na žalost, nisva mogli udeležiti.
Zelo nama je žal zlasti zato, ker je bilo prvo predavanje posvečeno našemu predragemu očetu, idrijskemu rojaku dr. Antonu Kacinu, ki je obiskoval znamenito idrijsko Realko.
Kot brezobzirno in žaljivo potezo občutiva dejstvo, da naju prof. Tatjana Rojc, ki je bila zadolžena za predavanje o našem očetu, ni o tem takoj obvestila. Na svoji telefonski tajnici je Metka šele 13. maja, ob 21.30, ko se je vrnila domov, dobila njeno sporočilo, naj jo kontaktira. Pripominjava, da nama je bilo na dan simpozija zvečer v telefonskem pogovoru z Idrijo rečeno, da so za simpozij začeli načrtovati pred skoro pol letom. Nama niti glasu. Čemu in zakaj?

Trst, 18. maja 2015

Marija Kacin in Metka Kacin Beltrame

Kratke

Še o glasbenem tekmovanju Dante Alighieri

Zapis, ki smo ga objavili v nedavni številki našega časopisa in ki je obravnaval glasbeno tekmovanje v priredbi tržaškega italijanskega liceja Dante Alighieri, smo osredotočili na lep uspeh dijakov NSŠ Sv. Cirila in Metoda pri sv. Ivanu. Ne moremo pa mimo izrednega uspega mladih slovenskih višješolskih glasbenikov, ki so gojenci Glasbene matice: ti so zmagali dejansko vse, kar se je lahko zmagalo.
Prvo absolutno mesto v kategoriji D (skupine glasbenikov, rojenih v razdobju 1996-1999) sta si prislužila brata Vanja in Max Zuliani (prvi je učenec prof. Armina Seška na GM), ki sta se predstavila z Dvoržakovo Sonatino op. 100. Duo harf, ki ga sestavljata Paola Gregorič in Marina Carecci, se je v isti kategoriji uvrstil na drugo absolutno mesto. Pianist Max Zuliani iz razreda prof. Tamare Ražem na šoli Kogoj se je z izvedbo dveh Moments musicaux Sergeja Rahmaninova prvi uvrstil v kategoriji B (solisti, rojeni v letih 1996-1999). Harfistka Paola Gregoric iz razreda prof. Tatjane Donis se je prva uvrstila v kategoriji A, ki je namenjena solistom, rojenim v letih 2000-2004: zaigrala je Fantazijo op. 95 Camilla Saint-Saensa. Mlada violinistka Alida Igbaria iz razreda prof. Jagode Kjuder na Glasbeni matici, ki je zaigrala Bacewitzev Poljski capriccio, je bila druga absolutna v kategoriji A. Harfistka Martina Carecci je prejela nagrado '900, ki si jo je prislužila za izbiro najbolj zanimive skladbe prejšnjega stoletja, njena kolegica Paola Gregorič pa je za las premagala pianista Maxa Zulianija in tako prejela nagrado kot absolutna zmagovalka natečaja.

Petra Grassi v DSI

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 25. maja, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano (ul. Donizetti 3, Trst), na večer posvečen glasbi. Gostja bo pianistka, skladateljica, pevka in zborovodkinja Petra Grassi, pod vodstvom katere je dekliški zbor "Kraški slavček – Krasje" na nedavnem natečaju Venezia in musica odnesel zlato priznanje in 1. mesto v kategoriji dekliških zborov. Z njo se bo pogovarjal Tomaž Simčič. Sodelovala bo vokalna skupina VIKRA, ki jo sestavljajo dekleta iz Vipave in Krasa in ki jo prav tako vodi Petra Grassi.

MOŠKI ZBOR FANTJE IZPOD GRMADE
vabi na
družabno srečanje s pevskim nastopom
NOCOJ JE PA EN LEP VEČER...
sobota, 23. maja 2015, ob 20. uri
na sedežu zbora v Devinu

Tekmovanje za Cankarjevo priznanje

Lep uspeh dijakov liceja F. Prešeren

Tekmovanje za Cankarjevo priznanje privablja k sodelovanju iz leta v leto več tekmovalcev v matični domovini in v zamejstvu. Pod vodstvom mentoric Neve Zaghet (predsednica tekmovalne komisije), Barbare Zlobec (organizatorke šolskega tekmovanja in koordinatorke pobude), Maile Ozbič, Tanje Rebula in Tanje Zorzut so se tradicionalne dijaške manifestacije tudi letos udeležili mladi slovenisti liceja France Prešeren. Meseca decembra se je namreč šolskega dela tekmovanja udeležilo kar 27 dijakov, od katerih se jih je na področni del, ki je bil januarja v Kopru, prebilo osem, na državnega marca v Ljubljani pa naposled tri dijakinje. Tržaški licej se je ob koncu tekmovanja lahko ponašal z desetimi bronastimi, štirimi srebrnimi in enim zlatim priznanjem. Bronasto priznanje so prejeli: Lorenzo Dari in Elia Pelizon (oba iz IV. v. g.), Alenka Cossutta in Nika Košuta (obe iz 3. b), Jelena Ilić (1. kl.), Caterina Cossutta (3. kl.). Bronasto in srebrno priznanje so prejele Mojca Petaros (1. kl.), Neža Petaros (3. b) in Belinda Trobec

Foto Damj@n

(3. kl.). Zlato, srebrno in bronasto priznanje je prejela Tina Busan (5. v. g.).
Dijaki so tudi tokrat na podlagi izbrane književne bere razvijali zmožnost kritičnega in raziskovalnega, pa tudi ustvarjalnega branja književnosti, odkrivali zgodovinsko ozadje izbranih romanov ter poglabljali povezave med avtorjevim delom in izbrano knjigo. Letos so bili na programu romani Pod svobodnim soncem Frana Saleškega Finžgarja, Doberdob Prežihovega Voranca in Menuet za kitaro Vitomila Zupana.
Priznanja in knjižne nagrade, ki so jih prejeli vsi sodelujoči dijaki, je izročila pesnica in kulturna delavka Majda Artač, dolgoletna profesorica na liceju F. Prešerna. V svojem nagovoru je spregovorila o knjigi kot simbolu svobode bodisi za avtorja, bodisi za bralca. Mlademu občinstvu je nato prebrala izvirno Črtico z naslovom Sindrom knjižne omare. Prireditelji so se zahvalili založbi Mladika in Skladu Nade Pertot, ki vsako leto financira knjižne nagrade in zakusko ter tako podpira mlade dijake, ki s trudom gojijo slovenščino ter poglabljajo svoje književno znanje.
Praznovanje pa se je na liceju Franceta Prešerna nadaljevalo še naprej, saj so še istega dne tudi podelili potrdila dijakom, ki so se izkazali v poznavanju moderne grščine. V gosteh so namreč imeli predstavnike tržaške grške skupnosti, katere predsednik, Giorgio Contento, je izrazil zadovoljstvo z zanimanjem, ki ga slovenski licej kaže za grščino, odgovorna za stike z javnostjo Maria Kassotaki pa je poudarila, da družijo grško in slovensko skupnost v Trstu že trdne vezi sodelovanja. Lektorica Anastasia Kouveli je dijakom klasične smeri, točneje V. višje gimazije, I. in II. kl. liceja, izročila potrdila o opravljenem izpitu iz moderne grščine. Pobuda, ki je na šoli že tradicija, je med dijaki zaradi prijaznosti in profesionalnosti lektorice, pristne govorke iz Aten, zelo priljubljena, obenem pa dijakom omogoča, da svoje poznavanje stare grščine uporabijo pri učenju novega jezika. Na koncu slovesnosti so se zavrteli ob ritmih grške glasbe in se, najprej nekoliko nerodno, potem pa vse bolj suvereno, učili ubirati tradicionalne plesne korake.

IG

DEVIN V spomin na kmečki punt

Proslava ob 40-letnici postavitve spomenika

Pisalo se je leto 1974, ko je tedanja devinsko-nabrežinska občinska uprava, pod vodstvom župana Draga Legiše, sprejela predlog Kmečke zveze, da bi na trgu pred devinskim gradom postavili spomenik kmečkemu puntu, ki je leta 1713 dosegel tudi devinsko gospostvo, kakor prej Tolminsko, Goriško in Brda, Vipavsko dolino in Notranjsko vse do Istre.
Kmečka zveza in občina Devin-Nabrežina sta v nedeljo, 17. t. m., v sodelovanju z MoPZ Fantje izpod Grmade ter s pokroviteljstvom Zadružne kraške banke priredili lepo slovesnost v spomin na postavitev spomenika in v poklon puntarjem, ki so pred več kot 300 leti množično zahtevali spoštovanje starodavnih pravic in protestirali proti novim davkom na vino in meso, ki jih je uvedla cesarska oblast zaradi vse večjih finančnih potreb, ki so jih terjale vojske tistega časa.
Proslava je potekala v dveh delih. Spored je uvedla občinska odbornica za kulturo Marija Brecelj, ki je nato povezovala dogajanje in sproti prevajala v italijanščino. V imenu občinske uprave je pozdravil podžupan Massimo Veronese, sledil je krajši nagovor podžupanje občine Tolmin Martine Kenda. Oba sta izpostavila pomen tovrstnih srečanj, ki pomagajo ohranjati spomin, istočasno pa tudi tkati nove stike in vezi med upravami in občani. Devinski župnik g. Giorgio Giannini je nato vodil krajši verski obred in blagoslovil obeležje in udeležence. Učenci devinske osnovne šole J. Jurčič, ki jih vodi Barbara Corbatto, pa so ob spremljavi harmonike Hermana Antoniča zapeli dve ljudski in priredbo izštevanke. Po polaganju venca je deželni predsednik Kmečke zveze Franc Fabec v priložnostnem nagovoru poudaril, da se je v zadnjih treh stoletjih veliko spremenilo na ravni spoštovanja človekovih pravic, z obžalovanjem pa je ugotavljal, da se mora kmet tudi v sedanjem času odločno boriti za svoje pravice, ker se kmetijstvu velikokrat odreka dostojanstvo "enakopravne gospodarske dejavnosti" in smo priče odtujevanju zemlje za infrastrukture in druge dejavnosti. V tem smislu, je dejal Fabec, se moramo še posebej na Tržaškem boriti za vsako ped zemlje, ki je še zlasti dragocena za slovensko narodno skupnost. Od pristojnih deželnih in krajevnih oblasti zato zahtevajo spoštovanje potreb kmetijstva in vodenje take kmetijske in okoljske politike, ki ne bo ovirala ljudi, da bi gospodarili s svojo zemljo.
Drugi del spominske slovesnosti je bil na sedežu devinskih zborov, kjer bo še dva tedna na ogled razstava stripov o Tolmincih, ki jih je narisal Remigio Gabellini in so izšli v letih 1989 in 1990 v reviji Isonzo-Soča. O stripih in njihovi izdaji v posebni knjigi je spregovorila direktorica Tolminskega muzeja mag. Damjana Fortunat Černilogar. Sledil pa je govor zgodovinarja dr. Branka Marušiča: v strnjeni obliki je podal prerez takratnega dogajanja na Tolminskem in v širšem primorskem prostoru, s posledicami, ki so sledile, saj so naslednje leto na Travniku obglavili 11 vodij tolminskega punta. Mnogi udeleženci puntov, tudi kraškega pred gradom v Devinu, ko je življenje izgubilo pet kmetov, pa so bili kaznovani s težkimi globami. Marušič je aktualiziral svoj nagovor in ugotavljal, da so puntarji bili sicer poraženi, a so vendar moralni zmagovalci, ker so postali simbol pravičnega upora ponižanih, o čemer govori več slovenskih pesnikov in pisateljev v svojih delih. Vsak upor proti krivicam, ki jih doživlja narod pa je upravičen in zato je puntarski duh živel tudi v času upora proti fašizmu in nacizmu, kakor tudi v zadnji vojni za nedovisnost Slovenije, je še ugotavljal govornik, ki se je na koncu spomnil svojega profesorja, Boga Grafenauerja, ki leta 1974, ob postavitvi spomenika, ni mogel priti v Devin. Zato sta vskočila s prof. Samom Pahorjem, da sta spregovorila o velikem puntu, ki je razvnel vso Primorsko. Večer so sklenili Fantje izpod Grmade, ki so pod vodstvom Hermana Antoniča zapeli Puntarsko in še dve pesmi.
Številni ljudje, ki so prišli v Devin, so se nato še dolgo ob pogovoru in snovanju zadržali na dvorišču pred sedežem ob zakuski, ki jo je ponudila Zadružna Kraška banka.

MT

MOSP Časnikarska delavnica Ko zaživi pisana beseda

S skokom od Alp do Jadrana

Mladi skakalci v vodo iz držav območja Alpe Jadran se lahko pomerijo za trofejo Alpe Adria. Tekmovanje poteka vsako leto. Deli se na štiri dele, vsakega gosti različna država – od Alp do Jadrana, seveda. Skakalci so se letos že pomerili v Trstu, Gradcu, Zadru in v kratkem se bodo še v Zagrebu. Na tekmovanjih sodelujejo skakalci številnih športnih društev in organizacij iz različnih držav, in sicer iz Avstrije, Nizozemske, Madžarske, Italije, Hrvaške, Srbije in Turčije.
Nazadnje so se mladi športniki pomerili od 8. do 11. maja, in sicer v Zadru na Hrvaškem. To je bila zanje že tretja tekma za letošnjo trofejo. Sodelovalo je 17 športnih društev, in sicer: Gak (AUT), Suw, Liuda (HUN), Hanved, Rilse (HUN), Aquarijn (NED), Čukorički (HR), Turky National Team (TUR), KRBKS, KSV Dupin, Dive, KSV Primorje, Zadar (HR), Medveščak (HR), Arno (HR), Trešnjevka (HR) ter Triestina Nuoto, ki je predstavljala Trst in hkrati Italijo. Na žalost je bila tržaška reprezentanca skromna, sestavljala sta jo Giulia Zerjal in Emil Piščanc, spremljala ju je trenerka Carol Bozzola.
Tekmovalci so bili razvrščeni po kategorijah starosti: najmlajši so spadali v kategorijo E, ti so stari od 7 do 10 let, v kategorijo D so sodili otroci stari od 10 do 11 let, v kategorijo C 12 in 13-letniki, v kategorijo B skakalci stari od 13 do 14 let, najstarejši od 15 do 16 let pa v kategorijo A. Vsaka kategorija, razen kategorije E, je imela dve vrsti tekme, in sicer skoke z deske, visoke 1m in s 5-metrske skakalne deske. Vsaka kategorija je imela na razpolago določeno število skokov, to je odvisno od kategorije, seveda pa skakalec ne sme dvakrat opraviti enakega skoka. Skoke, ki so jih skakalci izbrali s pomočjo trenerja, je ocenjevalo pet sodnikov, ki so atlete opazovali z različnih strani.

Potek točkovanja je vse prej kot enostavno. Vsak skok ima določeno kodo in določen količnik, višji je količnik, težji je skok; sodniki ocenijo skok s točkami od 0 do 10. Potem ko je skakalec izvršil svoj skok, sodniki nakažejo vsak svojo oceno, od petih ocen najvišjo in najnižjo odštejejo, nato preostale tri ocene seštejejo in pomnožijo s koeficientom, ki je pripadel posameznemu skoku. Tako dobimo dokončno oceno skoka. Na koncu tekmovanja sodniki seštejejo ocene vseh skokov in atlet, ki je dosegel najvišje točkovanje, je zmagal tekmo.
Vsi skakalci so bili na kar visokem nivoju, zato je tržaška trenerka Carol Bozzola bila zelo zadovoljna, da sta se njena varovanca udeležila tekmovanj za trofejo, saj sta se lahko tako pomerila s sovrstniki; na svoja varovanca je bila tudi ponosna, saj je Giulia dosegla 23. mesto, Emil pa 6. V naslednjem mesecu pa se bodo po vsej verjetnosti, in upamo tudi v večjem številu, udeležili finalnega tekmovanja Trofeje Alpe Adrija v Zagrebu. Želimo jim veliko sreče še naprej in upamo, da jim bo skakalna deska dala vzlet še naprej tudi v življenje.

Noel Piščanc

(Članek je nastal v sklopu časnikarske delavnice projekta "Ko zaživi pisana beseda", ki jo je organiziralo društvo "Mladi v odkrivanju skupnih poti")

Pokrajinski kongres stranke Slovenska skupnost

Za samobitnost, samostojnost, demokracijo in socialno pravičnost

Tržaški pokrajinski kongres stranke Slovenske skupnosti je potrdil politične temelje avtonomije, teritorija in jezikovnih pravic, ki jih je pokrajinski tajnik Peter Močnik izpostavil v svojem poročilu. Te iztočnice so bile tudi odskočna deska za artikulirano razpravo, ki je sestavljala vsebino kongresa in se je zaključila z izvolitvijo novega pokrajinskega sveta. Ta bo določal glavne pokrajinske politične smernice v prihodnjih letih.

Kongresna dela tržaške SSk, ki se je v sredo, 13. maja 2015, zbrala v Kulturnem domu na Colu, so se začela z nastopom Moškega komornega zbora Stane Malič z Opčin pod taktirko zborovodje Walterja Lo Nigra. Delegati so predsedovanje kongresu zaupali Maji Lapornik, še prej pa je vse prisotne pozdravil tajnik sekcije SSk na Repentabru Lorenzo Milic.

Tržaški župan Roberto Cosolini je pozdravil v osebnem imenu in v imenu celotne levosredinske koalicije, ki vodi občino Trst. Poudaril je dobro sodelovanje s stranko SSk in njenim svetnikom Igorjem Švabom ter napovedal sklep občinskega odbora za uporabo slovenščine v občinskem svetu, ki bo moral tudi sprejeti dokončno odločitev. Kongres so pozdravili še tržaški občinski odbornik Edi Kraus in miljski občinski odbornik Fabio Longo. Predsednica kongresa Lapornikova pa je nato prebrala še pisne pozdrave, ki so jih posredovali pokrajinski tajnik SKP Peter Bahrens, Eliana Frontali (Lista Cittadini), Roberto Decarli (Trieste Cambia) in načelnik svetniške skupine v tržaškem občinskem svetu Marco Toncelli.

Foto Damj@n

Pokrajinski tajnik SSk Peter Močnik se je v svojem poročilu dotaknil številnih tem. Takoj na začetku je svoje misli usmeril v 70. obletnico konca druge svetovne vojne in se zahvalil vsem tistim, ki so omogočili konec vojne in nam izročili svobodo, največje bogastvo. Nato pa se je posvetil današnjim družbenim vprašanjem, kjer prevladuje zaskrbljujoča politična slika države, ki se ni še izvila iz hude gospodarske krize. Krčenja stroškov, ki so posledica kriznih časov, pa ne prizadenejo vseh v isti meri. Najbolj so pod udarom krajevne uprave in pa javne storitve za občane. Prizadete so tudi narodne manjšine, pa čeprav sodi zaščitna zakonodaja v kontekst varovanja človekovih pravic. Prav zaradi tega je za pokrajinskega tajnika Močnika nesprejemljivo, da v tretjem tisočletju, ko je računalnik vsakdanji kruh za vsak javni urad, ne moremo še imeti pravilno in pravično napisanih imen na osebnih dokumentih, kot so potni list, vozniško dovoljenje, da javne uprave ne uporabljajo vedno in povsod tudi pravilno zapisanega slovenskega imena občin, javnih uprav ali šol, ali da ne izdajajo tudi v slovenskem jeziku javnih obvestil in zgibank, ki se pošiljajo po našem celotnem teritoriju, ali da ustanove ali družbe, ki izvajajo javne storitve, ne spoštujejo dvojezičnega poslovanja na teritoriju, kjer je to uzakonjeno.

Pokrajinski tajnik Peter Močnik je tudi izpostavil pomen sodelovanja za normalno izvajanje pravic, kjer si bo stranka Slovenske skupnosti prizadevala skupaj s krovnima organizacijama in vsemi osebami ter političnimi silami, ki so za to dovzetne. Še najbolj je to pomembno na ravni slovenskega šolstva, ki mora biti povezano s kulturo in teritorijem, kjer živi in dela naš človek. Nova šolska reforma pa za zdaj ne upošteva na primeren način poslanstva slovenskega šolstva, saj je v besedilu le ohlapno in splošno določilo. Skrb za teritorij pa se mora nadaljevati in zagotavljati razvoj kmetijstva, obrtništva in drugih dejavnosti.

Tajnik Močnik je svoje poročilo zaključil s citatom iz statuta, ki pravi, da je SSk krovna politična stranka Slovencev in temelji na načelih narodne samobitnosti, politične samostojnosti, pluralistične demokratične ureditve in socialne pravičnosti. V teh vrednotah pa se lahko prepoznajo ljudje različnih pogledov, kar je pri nas normalno od obdobja stranke Edinosti, ki je bila že takrat odprta vsem, saj samo solidarnost celotne manjšine, ki je danes pod pritiskom, lahko v politiki privede do koristnih rešitev. To je pojem zbirne stranke, ki lahko izrazi svežino, zagon in odgovornost. Na izkušnjah odraslih in starejših slonita priprava novih kadrov in pravilna prenovi v strankinem delu ter odgovornostih, je še dodal Močnik in podčrtal pomembno prisotnost žensk in potrebo po prenovo sekcij za boljše organizacijsko delo stranke.

Po tajniškem poročilu se je odprla razprava, v katero so posegli številni prisotni. Deželni tajnik Damijan Terpin je izpostavil vprašanje političnih zaveznikov SSk. Pokrajinski tajnik SSk za Goriško Julijan Čavdek je poudaril, da mora SSk biti bolj pozorna do občanskih list, ki so izraz teritorija. Ravnatelj Kmečke zveze Edi Bukavec je prav tako označil teritorij kot temelj za narodno preživetje. Podpredsednik deželnega sveta in deželni svetnik SSk Igor Gabrovec je podčrtal vsa prizadevanja stranke, da bi reforma krajevnih uprav ne bila to, kar je, saj jo je že treba popravljati. Repentabrski župan Marko Pisani se je prav tako osredotočil na problematiko deželne reforme krajevnih uprav. Vsi so tudi poudarili pomen deželnega kongresa, ki bo potekal v soboto, 23. maja 2015 v Gorici.

Pokrajinski kongres SSk za Tržaško se je zaključil z izvolitvijo novega pokrajinskega sveta, ki bo na prvi seji izvolil novega predsednika, tajnika in člane pokrajinskega tajništva.

Novo pokrajinsko vodstvo SSk

Kandidatna lista za pokrajinski svet: 1. Aleš Brecelj, 2. Patrick Čurman, 3. Marko De Luisa, 4. Edvin Forčič, 5. Walter Fortuna, 6. Renco Frandolič, 7. Igor Gabrovec, 8. Ivo Jevnikar, 9. Edvard Peter Krapež, 10. Maja Lapornik, 11. Giulia Legiša, 12. Sergij Mahnič, 13. Marij Maver, 14. Marko Milkovič, 15. Peter Močnik, 16. Aljoša Novak, 17. Tanja Peric, 18. Niko Pertot, 19. Robert Petaros, 20. Sergij Petaros, 21. Tomaž Petaros, 22. Alessandro Počkaj, 23. Fulvia Premolin, 24. Matia Premolin, 25. Marko Pisani, 26. Igor Poljšak, 27. Boris Slama, 28. Danilo Šavron, 29. David Stolli, 30. Martina Škabar, 31. Danijel Šuligoj, 32. Igor Švab, 33. Mitja Terčon, 34. Alojz Tul, 35. Maurizio Vidali, 36. Dimitrij Žbogar

Kandidatna lista za nadzorni odbor: 1. Alojz Debelis, 2. Drago Štoka, 3. Antek Terčon

Kandidatna lista za razsodišče: 1. Katja Dolhar, 2. Marjan Jevnikar, 3. Bogdan Kralj

Obvestila

Župnjiska skupnost sv. Jakoba apostola vabi na koncert Vokalne skupine Cantate Domino iz Kočevja, ki se prireja ob 15-letnici Društva prijateljev poti sv. Jakoba v Sloveniji. Kot gost sodeluje Kvartet Klarinetov godbe Ljubljanskih veteranov. Koncert bo v nedeljo, 24. maja 2015, ob 18. uri v cerkvi sv. Jakoba v Trstu.

Klub prijateljstva – Vincencijeva konferenca vabita na avtobusni izlet v Labin (ogled mesteca in njegovega zanimivega muzeja, kosilo, nato spust do morja v Rabac z možnostjo sprehoda po obmorski promenadi), v petek, 12. junija, info 040 225468 zvečer (Vera).

Istrski večer v DSI

Kulturna dediščina Emila Zonte

Emil Zonta je istrski glasbenik, etnomuzikolog, avtor treh knjig in pristen Istran, rojen v Sv. Duhu pri Buzetu leta 1935. Življenjska pot ga je peljala do Visoke pedagoške glasbene šole v Zagrebu, nato pa se je njegova družina preselila v Koper, kjer se je vključil v koprski pihalni orkester in se zaposlil na Radiu Koper – Capodistria. Lahko bi rekli, da je celotno življenje posvečal glasbi, saj se je v službi ukvarjal z različnimi glasbenimi zvrstmi: od rocka do klasične in zborovske. Še posebno pa je raziskoval istrsko ljudsko glasbo, ki jo je zapisoval in jo predvajal na mnogih glasbenih srečanjih. Ustanovil je številne glasbene skupine in z njimi sodeloval. Ljudsko glasbo je ohranil tako na gramofonskih ploščah kot na kasetah in CDjih.

Na Istrskem večeru, ki ga je priredilo Društvo slovenskih izobražencev, je Emila Zonto predstavil in z njim vodil pogovor Milan Gregorič. Pogovor je obsegal spomine na otroštvo in vse do zrelih dni, ko je izdal tri knjige: dvojezično slovensko-italijansko Triestina, posvečeno tržaški harmoniki, Od Svetega Duha in nazaj ter Moč kletve, ki opisujeta življenje v domačem kraju od zadnjega obdobja Avstro-Ogrske preko fašizma, vojnega in povojnega časa, pa vse do sredine petdesetih let. V knjigah spoznamo buzeške običaje in duhovno podobo ljudi s slikovitim krajevnim narečjem: prepletanje slovenščine, kajkavščine, čakavščine in italijanščine. V zadnjih dveh knjigah beremo o dogodkih, ki so zaznamovali kraj in življenje tamkajšnjih ljudi. Mlademu Emilu Zonti so se vtisnili v spomin sprehodi različnih vojsk -italijanske, nemške in jugoslovanske- skozi Istro, fizično, duhovno, politično in jezikovno nasilje, sodni procesi in ustrahovanja.

Septembra 1945 so grozili očetu, članu Celovške Mohorjeve družbe in Tigrovcu od leta 1935, naj vpiše otroka v hrvaško šolo, ne pa v italijansko ali slovensko. Tako je prva razreda opravil v italijanščini, nato pa začel s hrvaščino, ki je ni razumel. Takoj po vojni so hoteli nasilno hrvatizirati vse, kar je bilo istrskega. Sledila je kolektivizacija in postavljanje novih mej, ki so silile ljudi v migracije in eksodus. Hudo so sejali vsi, Avstro-Ogrska, fašisti, Nemci in tudi partizani, ne glede na barvo. Še se spomni dramatičnega dogodka, ki ga je doživel na lastni koži, in sicer birmo leta 1947, ko so predstavniki novih komunističnih oblasti preprečili birmanski obred s plesanjem kola pred oltarjem buzeške cerkve in z metanjem jajc ter paradižnikov po njej. Ljudje so se zatekli v cerkev v Črnici, zavarovali dohode v vas z vaškimi stražami in birmo še istega dne opravili tam. Naslednjega dne pa so v Lanišču rdeči nasilneži do smrti zabodli mladega duhovnika Miroslava Bulešića in hudo ranili Jakoba Ukmarja.

Po besedah Milana Gregoriča "sta knjigi pisani s toplino in predstavljata prijetno branje. Avtor je v njih izpovedal marsikaj, o čemer se dolgo po vojni ni smelo govoriti". V pogovoru z Zonto je slednji dejal, da je meja Istrane zelo prizadela, saj so v šolah poslušali jezik, ki ga niso razumeli. Brez svojega jezika izgubiš vse, Jugoslavija pa jim ni imela kaj dati. Zaustavil se je tudi pri TIGR-u, prvi protifašistični organizaciji v Evropi, ki je bila močna in dobro organizirana. Glede vere pa je dejal: "Če je zdržala dva tisoč let, bo naredila še veliko dobrega, tudi v Istri".

Šin

POGOVOR Milena Padovan

Vprašanje javnega priznanja našega glasbenega šolstva ostaja odprto

Glasbena matica zaključuje zadoščenj polno šolsko leto, katerega se bodo profesorji in učenci spomnili zaradi številnih tekmovalnih dosežkov, izmenjav in odmevnih koncertnih dogodkov. Milena Padovan se je prvič kot nova predsednica glasbene ustanove udeležila rednega občnega zbora, na katerem je utrdila pozitiven vtis o dinamičnem značaju šole:

V teh prvih šestih mesecih sodelovanja z GM sem odkrila dinamično in večplastno ustanovo. Dejavnosti so posejane na širokem teritoriju, imamo tri urade in številne podružnice v treh pokrajinah naše dežele, imamo nad 600 učencev, različne vokalne in instrumentalne skupine ter več kot 60 sodelavcev. Tedensko se dogajajo nastopi, izpiti, koncerti, tekmovanja, izmenjave. Vsakodnevno odkrivam nove informacije o sedanjih in preteklih dejavnostih, v okviru šole same in v sodelovanju z drugimi ustanovami v naši deželi, v Sloveniji in še dlje. Mislim, da bo moje uvajanje v funkcijo kar trajalo, še veliko moram odkriti!

Kako se razvijajo sodelovanja s sorodnimi ustanovami? Videmski konservatorij je in bo še naprej odigral zelo pomembno vlogo na področju izpitov in diplom.

Res je, z videmskim konservatorijem imamo dobre stike, tudi konvencijo za opravljanje izpitov, in to v slovenščini. S tržaškim konservatorijem je sodelovanje manj izrazito, smo pa imeli pred kratkim v gosteh ljubljanski konservatorij, ki je vrnil nedavni obisk in koncert naših učencev v Ljubljani. GM je aktivno vključena v Zvezo slovenskih glasbenih šol in je vložila prošnjo za vpis v razvid izvajalcev veljavnih programov na področju vzgoje in izobraževanja, kar bi pomenilo priznanje naših učnih načrtov in spričeval v Sloveniji. Odprtemu vprašanju javnega priznanja našega glasbenega šolstva v Italiji pa še ne najdemo zadovoljivega odgovora.

Pred nami so izpiti poletnega roka, a tudi akademije in zadnja glasbena matineja v SSGju. Kakšno vlogo in kakšne učinke - znotraj šole in navzven- ima koncertna dejavnost?

Ravno te dni potekajo na raznih sedežih naše šole avdicije za zaključne akademije, na katerih bomo od polovice maja do polovice junija poslušali najboljše učence in skupine. Akademije in nastopi so za mlade glasbenike važne preizkušnje, za šolo in profesorje pomenijo preverjanje opravljenega dela, za starše in ljubitelje glasbe priložnost za glasbene užitke. Obenem učenci in profesorji GM nudijo našemu prostoru dragoceno glasbeno kuliso na raznih srečanjih, prireditvah in proslavah. Glasba je univerzalen jezik, zato se brez težav prilagodi vsakemu okolju in tako spleta vezi: Kraljica Vida je s svojim spremstvom potovala iz Špetra na Opčine, v Kobarid in spet v Čedad, v Gorici je gostoval zanimivi Ventaglio d'arpe, v Trstu so prav te dni naši učenci nastopali v botaničnem vrtu, seznam zanimivih nastopov je kar dolg! Med letošnjimi pobudami pa bi le izpostavila umetniški večer z naslovom Uglaševaje ... slovenska umetnost Trstu v poklon, ki je bil februarja v mali dvorani teatra Verdi in je imel velik odmev, in

pa glasbene matineje v tržaškem Kulturnem domu v sodelovanju s SSGjem, ki so bile dobro obiskane. Računam, da bomo v naslednji sezoni glasbene matineje ponovili in sodelovanje s SSGjem še razširili.

Je sedanja finančna slika (in obeti) naklonjena uresničitvi vaših bodočih načrtov?

Glede finančnega vidika je bilo v zadnjih letih upravljanje GM previdno in učinkovito. Negotovo finančno stanje je zahtevalo, da se usmeri pozornost predvsem v izobraževanje, koncertno dejavnost je bilo potrebno omejiti. Žal je vsako leto znova na začetku sezone tudi pouk težko načrtovati, ker vodstvo šole ne ve, kolikšna finančna sredstva bo prejelo. Za leto 2015 še danes nimamo prispevka Dežele FJK na osnovi zaščitnega zakona, ki je glavni finančni vir za našo dejavnost. Zanimivih načrtov za naprej je kar nekaj, njihovo finančno kritje pa je sedaj negotovo; prizadevamo si, da bi, poleg osnovnega deželnega prispevka, pridobili podporo raznih ustanov za posamezne projekte.

PAL

Združenje Blankin

Naprej po slovensko tudi v Vidmu

Konec aprila so se zaključile dejavnosti v slovenščini za predšolsle otroke, ki sta jih v Vidmu pripravli združenji Blankin iz Čedada in Alpi iz Vidma v sodelovanju z vidensko občino in tretjo vidensko večstopenjsko šolo. Srečanj, ki so se pričela 8. novembra in so trajala šest mesecev, vsako soboto po dve uri v šoli Dante v središču Vidma, se je udeleževalo 16 otrok od dveh do pet let starosti. Dejavnosti je vodila vzgojiteljica Tina Cencič Fratina iz Kobarida.

Raziskave so pokazale, da približno 10% prebivalcev v Vidmu ima slovenske korenine. Zato je pomembno, da se slovenski jezik in kultura ohranjata tudi v tem največjem furlanskem mestu.

"Že veliko časa je bilo potrebno, da se je začelo nekaj premikati tudi v Vidmu in ne samo v krajih, kjer uradno živijo Slovenci – nam je povedal Riccardo Ruttar, ki je koordinator skupine sv. Hieronima-Slovenci v Vidmu, ki je v okviru združenja Blankin pripravila to dejavnost. Samo v zadnjem času je marsikatera slovenska družina, ki živi v Vidmu, razumela, da je pomembno, da se ohrani tudi v mestu slovenski jezik. Seveda obstaja dvojezična šola v Špetru, toda za tiste, ki živijo v Vidmu, ni lahko vsak dan voziti tja otroke".

Skupina svetega Hieronima se je rodila prav z namenom, da bi združila Slovence, ki živijo v Vidmu in da bi tako lahko tudi mlajše generacije imele možnost spoznati slovensko kulturo. Ime je prevzela po bratovščini svetega Hieronima, ki je nastala leta 1452 z namenom, da bi povezovala Slovence v mestu in jim pomagala.

Slovenske dejavnosti v Vidmu niso seveda samo za otroke. Občinski svetovalec Mario Canciani že nekaj let v sklopu projekta "Interkultura" prireja v župnišču v Godiji pri Vidmu tečaj slovenskega jezika tudi za odrasle. V tem okviru prirejajo tudi tečaje in izlete po Sloveniji. Letos bodo nekaj dni v Bovcu. Lanskega decembra so tem študentom predstavli tudi čezmejni projekt "ZborZbirk".

Združenje Blankin namerava tudi v novem šolskem letu organizirati ta tečaj po slovensko za predšolske otroke, saj so bili tako otroci kot njihovi starši zelo zadovoljni. Priporočili so se, da bi se ta dejavnost nadaljevala.

"Naša želja je – je še povedal Ruttar – da bi ponudili otrokom še kaj več. Dobro bi bilo, če bi prišla kakšna pomoč od zunaj, če bi bilo še več otrok in tudi več časa na razpolago. Četudi niso vsi otroci, ki so obiskovali tečaj, sinovi Slovencev, je zanimivo opazovati, kako tudi v Vidmu italijanski starši sami želijo, da se njihovi otroci učijo po slovensko. To pomeni, de se je nekaj premaknilo okrog nas in da tisti strah in občutek manjvrednosti, ki je ostal v nekaterih Slovencih, nima nobenega smisla".

I. B.

Kanalska dolina

Pred vrati je poletna romarska sezona na Sv. Višarje

Tudi letos se bo proti koncu pomladi začela poletna romarska sezona v višarskem svetišču.

Ob stari romarski pešpoti, ki gre iz Žabnic do Svetih Višarij, bo torej za romarje (in seveda tudi za turiste) po določenih urnikih redno obratovala žabniška žičnica. Prvič bo žičnica spet odprta v soboto, 30. maja, in bo potem obratovala vse do 2. junija. Potem bo delovala samo ob sobotah in nedeljah vse do 14. junija; od 20. junija do 20. septembra pa bo obratovala vsak dan. Od tedaj dalje, ko se sezona bliža h koncu, bo spet obratovala samo ob sobotah in nedeljah vse do nedelje 4. oktobra. Kar zadeva urnik, bo žičnica delovala od 9. do 17.15 ob delavnikih ter od 8.30 do 18.15 ob nedeljah in praznikih. Žabniški župnik msgr. Dionisio Mateucig, ki je pristojen tudi za višarsko svetišče, nam je pojasnil, da bodo maše ob delavnikih ob 10., 11. in 12. uri; ob praznikih pa tudi popoldne, in sicer ob 15. uri.

Msgr. Mateucig, ki je letos med štirimi slovenskimi zlatomašniki iz videnske pokrajine, bo zelo verjetno obhajal zlato mašo prav na Sv. Višarjah. Med najpomembnejšimi dogodki v okviru letošnje romarske sezone, ki jih je župnik Mateucig omenil, sta v prvi vrsti romanje treh Slovenij, v nedeljo, 2. avgusta, ter letošnja izvedba Srečanja treh dežel 22. avgusta. Veliko romarjev bo zelo verjetno tudi ob prazniku Marijinega Vnebovzetja 15. avgusta.

Poletna romarska sezona se bo sicer pričela in zaključila s procesijama po višarski vasi. Prva se bo odvijala v nedeljo, 14. junija, druga pa prav na zadnjo nedeljo obratovanja žičnice, tj. 4. oktobra.

Po starem izročilu je žabniški pastir leta 1360 iskal izgubljene ovce in jih končno našel prav na Višarjah. Klečale so okrog rušja. V grmovju je pastir našel lesen kip Marije z Detetom. S sabo ga je odnesel k župniku v Žabnice. Naslednji dan pa se je kip čudežno vrnil na Višarje. Čudež se je ponovil. Tretji dan so kip še enkrat nesli v Žabnice, vendar so ga kasneje ponovno našli na Višarjah. Z dogajanjem je žabniški župnik seznanil oglejskega patriarha, ki je dal postaviti kapelico na kraju, kjer so našli sveto podobo.

Od te prve kapelice se ni nič ohranilo, v stoletjih pa so svetišče večkrat obnavljali. Danes to svetišče povezuje Slovence, Furlane, Nemce in Italijane.

Luciano Lister

KULTURNI DOM GORICA Komigo

Verdijev Rigoletto v mladi mednarodni zasedbi

Peti umetniški večer v programu trijezičnega festivala komičnega gledališča *Komigo*, ki ga dvanajsto leto ponujata Kulturni dom iz Gorice in kulturna zadruga Maja iz Gorice v sodelovanju še drugih slovenskih in italijanskih kulturnih ustanov, je v petek, 8. maja 2015, postregel z nič kaj komično vsebino. Na sporedu je bila namreč Verdijeva opera *Rigoletto*, ki ji je libreto napisal Francesco Maria Piave in vsebino zanj povzel po drami Victorja Hugoja *Le Roi s'amuse ("Kralj se zabava")* . V goste je prišla množica navdušenih zelo mladih in malce "starejših" učencev Mednarodne operne akademije iz Križa, ki jo vodi basist Alessandro Svab. Že nekaj let ta pevska akademija nudi s projektom *Mladi ...na oder!* osnovnošolcem in srednješolcem možnost, da se pobliže soočajo z resnim glasbenim žanrom, opero, ki jim tako postane manj toga in nedostopna in mogoče tudi bolje razumljiva. Velika množica mladih je imela priložnost spoznati Verdijevo opero *Rigoletto* in se dejavno vključiti vanjo v zborovskih delih in celo v solističnem nastopu. Pod vodstvom Alessandra Svaba je v veliki dvorani goriškega Kulturnega doma kot nekakšna generalka v četrtek, 7. maja 2015, v sodelovanju z Laions clubom iz Gorice, in v petek, 8. maja, kot redna ponudba Komigo zaživela ta znana Verdijeva opera ob sami klavirski spremljavi v živo; zaradi tega so bili seveda solisti še bolj izpostavljeni. Solistične vloge so bolj ali manj intenzivno zapeli pevci iz različnih držav (Rusije, Italije, Slovenije, Hrvaške). Nekateri so resnično izstopali z lepimi, močnimi, polnimi glasovi, ki seveda še zorijo in se izoblikujejo, a zelo dobro obetajo.

Škoda, da ni vodstvo akademije poskrbelo tudi za vsaj malce boljšo vizualno podobo celote, ki je izzvenela kot nekakšno na hitro pripravljeno "skrpucalo" (v ozadju so se zvrstile tri "scenske" projekcije, prav nič skladne s "kostumi" - Rigolettov naj bi bil 'stilen', vsi ostali pa 'sodobni'-, v katere so bili oblečeni izvajalci). Škoda, ker scenska ubranost ima svojo pomembnost tudi v takih –"neprofesionalnih" odrskih postavitvah. Uho sliši in posluša skladnost in harmonijo zvokov, a tudi oko ima rado lepo scensko podobo. Vse skupaj ustvarja čar odrske postavitve.

Zvečine mladi pevci, še posebno seveda solisti, so doživeli bučen, dolgotrajen aplavz navdušene publike, kar jim bo gotovo velika spodbuda za nadaljnja gostovanja, ki jih imajo s to Verdijevo opero na programu letošnje sezone.

IK

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (97) Mariza Perat

Cerkev Marije Vnebovzete na Repentabru

Tudi v novejšem času so bila na Repentabru množična srečanja na prostem, "tabori", katerih duša je bil prosvetni delavec, kritik, igralec in režiser, prof. Jože Peterlin (1911-1976), ki je tu s svojo igralsko skupino Slovenski oder pripravljal nepozabne nastope.

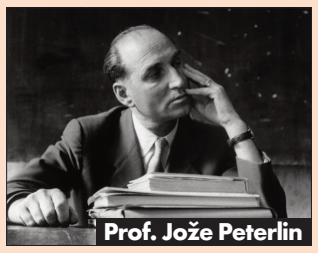

Prof. Jože Peterlin

Prvi "tabor" je bil tu 22. maja 1949. Uprizorili so igro *Slehernik*. Kljub deževnemu vremenu se je na "taboru" zbralo preko 1.000 gledalcev. Naslednji "tabor" je bil 24. junija 1950. Režiser in scenograf je bil prof. Vilko Čekuta. Uprizorili so igro *Divji lovec*. Asistent režije je bil prof. Peterlin. Nastopili so sami izkušeni igralci, ki so se pozneje izselili v ZDA in Kanado. Leta 1951 je glavni pobudnik "taborov" postal prof. Jože Peterlin. Ustanovil je odrsko igralsko skupino "Slovenski oder". V skupini so bili mladi, ki jih je prof. Peterlin že kot dijake navduševal za javne nastope. Ob 10. obletnici prvega "tabora" je prof. Peterlin pripravil novo, nadvse uspelo uprizoritev *Slehernika*.

Tabore so vedno spremljali pevski ali folklorni nastopi. Nastopali so tudi besedni ustvarjalci: Vinko Beličič, Stanko Janežič, Zdravko Ocvirk. Taborov so se udeleževale tudi skupine z Goriškega in Koroškega, kar je pripomoglo, da so se med zamejskimi Slovenci stkale trajne prijateljske vezi.

V svojih spominih na prof. Jožeta Peterlina politik in odvetnik Drago Štoka v zvezi s "tabori" na Repentabru piše:

"Tabori na Repentabru so bili nekaj veličastnega in obenem neponovljivega. Bili so kakor dih pomladi: prinašali so nov veter v prvem povojnem času. Ljudje so množično prihajali na repentabrski grič v nepotešljivem iskanju svobodne besede, svobodne misli, svobodnega ustvarjanja. Ti tabori so nam vlivali voljo do življenja, do dela, dajali poguma, vedrosti in zdravega optimizma za bodočnost".

Za prof. Peterlinom ni taborov nihče več obnavljal.

Pri prosvetnem delovanju na Repentabru ne smemo prezreti krajevne osnovne šole, ki je tu vedno imela pomembno vlogo.

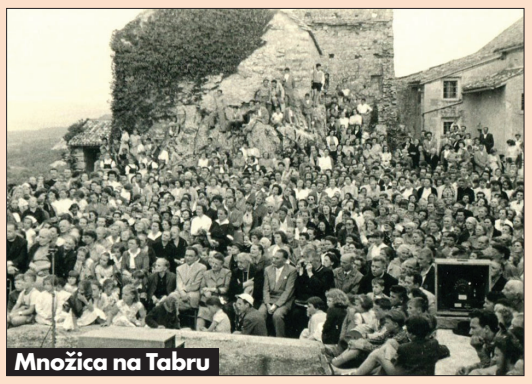

Množica na Tabru

Prvo šolo najdemo na Tabru leta 1873. Pouk je potekal v hiši, določeni za cerkovnika. Prvi učitelj je bil Leopold Krapš. Število otrok pa je stalno naraščalo, zato so leta 1880 na Colu zgradili novo šolsko poslopje.

Nadučitelj Anton Fakin s svojim razredom leta 1911

Pred prvo svetovno vojno je tu poučeval nadučitelj Anton Fakin (1848-1920), ki je svoje poslanstvo v tem kraju opravljal nad 40 let. Leta 2006 so po njem poimenovali tamkajšnji otroški vrtec.

/ dalje

Sv. oče pozdravil pogum slovenskih kristjanov v zvezi z naravno zakonsko zvezo med možem in ženo

Veliko proslavljanja, nič pa o odgovornih za zločine v preteklosti!

Država s svojimi izvršilnimi organi, začenši od krajevnih uradov po vaseh pa do vlade v Ljubljani, tudi v mesecu maju deluje, in o svojih ukrepih prizadevno in podrobno sproti obvešča javnost. Pri tem poskuša vse sloje prebivalstva, tudi ljudi, ki žive v revščini, pomanjkanju in nasploh na obrobju družbe, prepričati, da je kriza v Sloveniji premagana, da to v svojih poročilih priznavajo tudi Evropska komisija (vlada) in druge mednarodne organizacije, le doma moramo biti bolj strpni in razumevajoči, zlasti pri utrjevanju ustroja javnih financ. Vlada je zaradi tega zasnovala in sprejela pravila in režim prodaje državnega premoženja in podprla finančnega ministra dr. Dušana Mramorja, "ki še za nekaj časa zahteva vzdržnost in varčevanje tudi pri delavcih in uradnikih z najnižjo plačo v državi". Še vedno pa je povsem neuspešna glede reform, saj še nobene ni začela izvajati. Najbolj kritične razmere naj bi bile v zdravstvu, na kar opozarjata tudi Evropska komisija, doma pa najbolj, čedalje bolj ostro, zlasti Fides, sindikat zdravnikov in zobozdravnikov s predsednikom dr. Konradom Kuštrinom iz Splošne bolnišnice "Dr. Franca Derganca" v Šempetru pri Gorici.

Vlada se sicer o tekočih vprašanjih dnevne politike in njenih subjektih največkrat ne opredeljuje. Če pa je morda kdaj vendarle izzvana, pa za kakšno nepravilno dejanje, pomanjkljivost ali napako v Sloveniji, če je le mogoče, največkrat obdolži oziroma navede

Dr. Dušan Mramor

Janeza Janšo in njegove iz stranke SDS. Seveda je pri tem deležna strnjene podpore nacionalne TV Slovenije in provladnih medijev. Slednji kljub posameznim kritičnim zapisom v glavnem ohranjajo visoko stopnjo podpore vsem štirim domnevno spornim osebam z vrha slovenskega pravosodja.

Toda kronika v mesecu maju je polna dogodkov, objav najrazličnejših "resnic", zaznamovanj, in drugačnih pričevanj z območja politike. Ti celo prevladujejo, kar je bilo tudi pričakovano, saj je minilo 70 let od zaključka druge svetovne vojne, torej dogodka ne zgolj slovenske, ampak predvsem mednarodnih razsežnosti. V Sloveniji so o polpretekli zgodovini, narodnoosvobodilnem boju, revoluciji, protirevoluciji, povojnem nasilju oziroma pomorih, predstavniki strank, organizacij in gibanj udeleženi v dogodkih pojasnili in utemeljili svoja stališča. Ugotovljeno in dokumentirano je skoraj vse, kar se je dogajalo med vojno in po njej, do osamosvojitve, toda nihče od borcev ali drugih udeležencev doslej še ni priznal in s tem obžaloval, da je zagrešil kakšen zločin. Nikogar ni, denimo, ki bi ob občudovanju skrbi za ranjene v partizanski bolnišnici Franja izrazil bolečino in zgražanje nad zmagovalci vojne, ki so ranjene domobrance iz vojaške bolnišnice v Mostah v Ljubljani in od drugod vrgli v jame v kočevskih gozdovih in jih tam pogubili.

Časnik Delo je 11. maja objavil prilogo z naslovom Ozadja, ki je bila namenjena analizi druge svetovne vojne in spravnim prizadevanjim v različnih državah, med njimi v poraženi Nemčiji in v Sloveniji. Najprej in najbolj naj opozorimo na komentar z naslovom Speči demon zgodovine, ki ga je napisal Peter Žerjavič. V njem smo prebrali tudi nekaj, kar ta časopis leve usmeritve še nikoli prej ni zapisal. Žerjavič zdaj razmišlja takole: "Nemoč v spopadanju s temnimi stranmi zgodovine bo ostala travma. Zaradi tega del prebivalstva 9. maja ne dojema kot dneva zmage. Travmatizirani niso le sorodniki žrtev, ampak tudi storilcev. Njihovi otroci se v družinskih pogovorih sprašujejo, kaj so v krvavih povojnih dneh počeli njihovi očetje. Odkritje v Barbarinem rovu bi moralo biti točka preloma in drugačne obravnave travme. A ni bila.

Priznanje, da so nekateri med "dobrimi fanti", ki so na domačih tleh sodelovali v zmagi nad fašizmom in nacizmom, lahko odgovorni za povojni zločin, bi samo okrepilo moralno moč in zgodovinsko sporočilo upora proti okupatorju in osvobodilnega boja. To bi z miselnim preskokom morala narediti sama levica, pokazati dostojno sočutje do žrtev in odrešiti veličastno, narodno zavedno partizanstvo revolucionarnega greha".

Zelo zanimiv, seveda pa tudi aktualen, je dolg in izčrpen pogovor z zgodovinarko druge svetovne vojne Moniko Kokalj-Kočevar. Navaja množico dejstev, podatkov, virov in podrobnosti s srečanj s svojci pobitih v Sloveniji. Govori o pobitih nemških vojnih ujetnikih, pa o doslej manj znanem dejstvu, da so nekateri slovenski mobiliziranci z Gorenjskega služili v SS enotah, torej v najbolj zločinskih formacijah Hitlerjevega režima. Ko so zgodovinarko vprašali, kdaj naj bi bila sprava pri nas dosežena, je odvrnila, "da bo sprava dosežena tedaj, ko bo nekdo za drugega dejal, da ga razume". Zanimiva, nekatera celo izvirna, so razmišljanja tudi nekaterih drugih osebnosti s slovenskega prizorišča. Tako zgodovinar dr. Jože Dežman Slovenski akademiji znanosti in akademiji nujno predlaga, naj se ta najvišja narodna znanstvena in umetniška ustanova Slovenije po večletnih poskusih in nesoglasjih vendarle dogovori o svojem stališču do narodne pomiritve in sprave. Ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore je po položitvi venca ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne, skupaj s predsednikom države Borutom Pahorjem, k Lipi sprave na ljubljanskih Žalah, dejal, "da nas neizogibno čaka tudi priznanje resnice. Preteklosti ne moremo spreminjati, moramo jo priznati in sprejeti takšno, kakršna je bila. Vendar pa verjamem, da bi bila zgodovina našega naroda drugačna, če v tako težkem in tragičnem času, kot je bila vojna, v Sloveniji ne bi bilo tudi revolucije". Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve je prejšnji petek pripravilo slavnostno prireditev na Trgu republike v Ljubljani, na kateri so počastili vlogo koalicijske vlade DEMOS-a, ki je izvedla osamosvojitev in zaznamovali pomen t. i. Manevrske strukture narodne zaščite, tajne vojaške strukture, ki je zavarovala novo neodvisno državo Slovenijo. Na slovesnosti sta govorila tudi predsednik prve slovenske osamosvojitvene vlade Lojze Peterle in Janez Janša, ki je bil v njej obrambni minister. V soboto, 16. maja, pa je bilo v baziliki Marije Pomagaj na Brezjah izredno pomembno somaševanje slovenskih škofov, namenjeno 70. obletnici konca druge svetovne vojne, pa tudi molitvi za vse žrtve medvojnega in povojnega nasilja. Somaševanje je vodil ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore. Na obred somaševanja je Slovenska škofovska konferenca povabila le predsednika države Boruta Pahorja, ne pa tudi posameznih politikov.

Po zelo velikem številu razprav in najrazličnejših pobud o pomiritvi in spravi v letu spominjanja na konec druge svetovne vojne, se bo najbrž zgodilo, da bo sprava ostala zgolj fraza ali lepa želja, pravilna beseda v slovenskem jeziku, saj tisti, ki so bili za revolucijo, ali pa zoper njo, še zmeraj stojijo trdno za svojimi okopi. Časnikar to zgolj ugotavlja, ker pa posluša svojo vest, to tudi obžaluje.

V slovenskem katoliškem tedniku Družina smo prebrali poročilo, dopolnjeno s fotografijo o obisku kardinala Franca Rodeta pri papežu Frančišku. Potekal je 8. maja v zasebni knjižnici Apostolske palače, v pogovoru pa sta obravnavala pomembne teme iz življenja Cerkve po svetu in v Sloveniji. Tudi glede beatifikacije Božjega služabnika škofa Janeza Frančiška Gnidovca. Kardinal Franc Rode se je papežu tudi zahvalil za imenovanje novih nadškofov v Ljubljani in v Mariboru, in mu predstavil versko in družbeno stanje v Sloveniji. Sveti oče je kardinalovim izvajanjem z zanimanjem prisluhnil in pozdravil pogum slovenskih kristjanov, ki se borijo za naravno zakonsko zvezo med možem in ženo, in njihovo zavzemanje za pravico otrok do očeta in matere.

Marijan Drobež

Največja slovenska zavarovalnica, nov predmet spora v vladi

Naskakovanje Triglava

Učinkovito delovanje države zahteva trdno vlado. Skratka, če poenostavimo: demokracija je nujna pri sprejemanju odločitev zato da se slišijo vsi glasovi in vsi pomisleki glede vsakokratne teme, ki je na tapeti, in glede vsakega zakona, ki se sprejema. Ko pa so odločitve sprejete, jih je potrebno izpeljati: to nalogo ima izvršna veja oblasti oziroma vlada. Zato je nujno, da je ta upravni organ odločen in učinkovit: to je njegova "narava", to se od njega pričakuje. Brez delujoče vlade država stagnira.

Posadka brez kompasa

Teoretska premisa iz gornjih vrstic se seveda navezuje na praktični primer iz slovenskega političnega življenja, kot smo ga zabeležili prejšnji teden. Trdnost in učinkovitost slovenskih vlad je eno od pomembnejših političnih vprašanj zadnjih let. Že samo zaradi dejstva, da se je v Sloveniji od leta 2012 že trikrat zamenjala vlada. Tri različni premieri, tri različne ministrske ekipe. Kritike, ki so nazadnje doletele zdajšnjo vlado, pa nosijo v sebi še nek dodatek: očitek novim vladnim možem o neizkušenosti. Zmagovalna stranka na zadnjih volitvah, Stranka modernega centra, ki smo jo prej poznali kot Stranko Mira Cerarja (SMC), je nastala šest tednov pred volitvami. Predstavljala se je kot stranka novih (čistih) obrazov, a se kljub temu zapletla v številne afere in aferice že v prvih mesecih vladanja. Neizkušenosti pa se v tako kratkem času ni znebila. Vse bolj namreč postaja jasno, kako sta SMC in premier Miro Cerar talca drugih strank v koaliciji in kako premočne zmage na zadnjih volitvah ne uspeta unovčiti v odnosu do drugih partnerjev. Zaradi tega je vlada nestabilna in pri ključnih vprašanjih kaže veliko mero negotovosti. Skratka, gre za posadko brez pravega kompasa, ki jo razburkano morje zanaša malo sem in malo tja.

Vprašanje Zavarovalnice Triglav

Če je sploh bil potreben še dodaten dokaz o tem, da vlada nima začrtane smeri krmarjenja, smo ga prejšnji teden nedvomno dobili z "nadaljevanko Zavarovalnica Triglav". Že spet govorimo o eni od pomembnejših tem za Slovenijo ta trenutek. Vlada je namreč v prejšnjih tednih pripravila strategijo za upravljanje državnih naložb. Na kratko: določila je kriterije, po katerih bodo nekatera podjetja ostala v državni lasti, druga pa bodo prodana. Na podlagi teh kriterijev je sestavila tudi seznam vseh podjetij, v katerih ima lastniški delež, in te deleže razdelila v tri kategorije. Prve so strateške naložbe: gre za tista podjetja, ki so po vladnem mnenju tako pomembna, da mora v njih vlada ohraniti večinski delež (torej več kot 50 odstotkov). Druga kategorija "državnih naložb" so pomembne naložbe: tam bo država ohranila kontrolni delež (najmanj 25 odstotkov plus ena delnica): če zelo poenostavimo, bo tak delež slovenski državi omogočal, da pomembnejše odločitve glede strateških podjetij ne bodo sprejete brez vladnega privoljenja. Zadnja kategorija so

t. i. portfeljske nložbe, ki bodo v celoti prodane.

V tem kontekstu je bila Zavarovalnica Triglav deležna posebne pozornosti. Vlada in državni sklad danes obvladujejo nekaj več kot 60 odstotkov. Vprašanje, koliko in kako prodati največjo slovennsko zavarovalnico, je bilo eno od ključnih v procesu priprave strategije. Gre namreč za ključnega igralca v slovenskem gospodarskem okolju: umeščamo ga lahko na nivo bank (NLB) ali Telekoma. Do zadnjega ni bilo torej jasno, za kaj se bo odločila vlada. Mediji so najpogosteje omejnali možnost, da bi Zavarovalnica Triglav pristala med pomembnimi naložbami. Državni delež naj bi se torej ohranil v 25 odstotnem deležu. Hkrati je bilo bolj ali manj jasno izraženo (spet predvsem skozi medije), kako naj bi preostalih 75 odstotkov prodali razpršeno: na tak način bi država ostala največji posamični delničar.

Na vladnem vrhu, ki je potrjeval te odločitve, so prejšnji teden našli rešitev, ki gre v tej smeri, čeprav v nekoliko kompleksnejši različici. Država naj bi v Zavarovalnici Triglav ohranila večinsko lastništvo (torej več kot 50 odstotni delež) samo do trenutka, ko bi ji Agencija za trg vrednostnih papirjev (Atvp) povrnila glasovalne pravice v skupščini (pred časom je namreč Atvp državi zamrznil možnost glasovanja). Po tem naj bi država delno prodala svojo naložbo v Zavarovalnici Triglav in ohranila 25 odstotni delež. Skratka, strategija predvideva, da bi največja slovenska zavarovalnica še za omejen čas bila strateška naložba (več kot 50 odstotkov v lasti države), nakar naj bi se spremenila v pomembno (državno lastništvo v višini 25 odstotkov). Za tako rešitev sta se zavzemala v prvi vrsti premier Miro Cerar in finančni minister Dušan Mramor. Onadva sta jo tudi predstavila na tiskovni konferenci.

Nekonsistentnost odločanja

Vprašanje je bilo torej rešeno, vsaj na prvi pogled. Vlada je dosegla dogovor, ki naj bi ga (bolj ali manj samo formalno) moral potrditi še Državni zbor. Pot pa je le bila začrtana, odločitev je padla, rešitev je bila dogovorjena. Skratka, vlada je svojo "odločevalsko" nalogo opravila. Tako se je zdelo na prvi pogled.

A žal le na prvi pogled. Seje vlade se ni udeležil Karl Erjavec. Ko so ga mediji le kako uro po Mramorjevi in Cerarjevi tiskovni konferenci dosegli in ga prosili za komentar, je preprosto dejal, da se s tako odločitvijo ne strinja, da bi morala Zavarovalnica Triglav po njegovem mnenju ostati strateška naložba in da mora zato država ohraniti več kot 50 odstotkov lastništva. Razlog za tako zadržanje ni težko ugotoviti: 62 odstotno državno lastništvo v Zavarovalnici Triglav je danes razdeljeno med Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Zpiz) s 34,47 odstotki in med Slovenskim državnim holdingom (SDH) z 28,09 odstotki.

/ str. 16

Andrej Černic

Kulturno društvo Stanko Vuk Miren-Orehovlje
v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo

vabi na predstavitev knjige, ki je posvečena umrlim avstro-ogrskim vojakom iz sovodenjske občine

ODŠLI SO BREZ SLAVE IN BREZ SPOMINA

avtorja Vlada Klemšeta

v torek, 26. maja 2015, ob 20. uri
v večnamenski dvorani občinske stavbe v Mirnu

Pogovor z avtorjem bo vodil prof. Peter Černic

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE
V SODELOVANJU Z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabi na predstavitev knjige

Alojzij Novak
Črniška kronika

O knjigi bosta ob predstavniku založbe govorila urednika
Renato Podbersič ml. in Drago Sedmak

v sredo, 27. maja 2015, ob 18. uri
v prostorih Muzeja,
Celovška cesta 23, Ljubljana

Knjižni prvenec Anje Mugerli

Zeleni fotelj, zbirka kratke proze

Na straneh našega tednika po navadi predstavljamo književnike in knjižna dela, ki izhajajo v našem prostoru, torej v zamejstvu. Tokrat pa bomo naš miselni prostor nekoliko razširili ter se odpravili le malce čez mejo, od koder prihaja pisatelj-

ica, ki jo bomo v tokratnem zapisu predstavili našim bralcem. Anja Mugerli je namreč avtorica zbirke kratke proze *Zeleni fotelj*, ki je pred kratkim izšla pri mariborski založbi Litera. Mugerlijeva se je rodila leta 1984 v Šempetru pri Gorici in jo zaradi tega lahko prištevamo med mlajšo generacijo primorskih književnih ustvarjalcev. Delo *Zeleni fotelj* je pravzaprav njen knjižni prvenec, saj je doslej svojo ustvarjalnost objavljala predvsem v literarnih revijah.

Knjiga *Zeleni fotelj* je izšla v zbirki *Piramida* že omenjene založbe Litera, ki je med drugim objavila na straneh našega tednika pred kratkim recenzirano delo Marka Sosiča *Kratki roman o snegu in ljubezni*. Gre torej za založbo, ki s severovzhodnega konca Slovenije vendarle izkazuje pozornost našemu čezmejnemu primorskemu-zamejskemu prostoru. Urednik *Piramide* je književnik Orlando Uršič, spremno besedo pa je delu Anje Mugerli pripisala Stanka Hrastelj.

Njeno izvajanje z naslovom *Plitvine bližin* je pravzaprav krajša recenzija oziroma predstavitev avtorice same in njenega dela, ki se vrti okrog dejstva oziroma poudarka, da se Mugerlijeva z *Zelenim foteljem* dejansko odpravlja v literarno okolje, ki ga Stanka Hrastelj imenuje kar zverinjak. Vsebina njenih kratkih zapisov je aktualna, obravnava namreč navadnega človeka današnjega časa in njegove vsakdanje težave, zaradi katerih pa ta ni resigniran, ampak venomer išče in kdaj dejansko tudi najde izhod iz njih. Če nam je dovoljena primerjava, lahko zapišemo, da po branju ter pretehtanem razmisleku kratka proza Anje Mugerli še najbolj spominja na zbirko *Mandami a dire (Sporoči mi)* , ki jo je pred slabim desetletjem pri milanski založbi Bompiani izdal tržaški pisec Pino Roveredo in ki je nato v prevodu Magde

Jevnikar izšla pri založbi Mladika. Primerjava seveda zadeva le nekatere, brez dvoma pomembne vidike ustvarjalnosti obeh avtorjev.

Posebnost, ki v delu Anje Mugerli *Zeleni fotelj* pravzaprav preseneča, je dejstvo, da je avtorica izbrala prvoosebnega pripovedovalca oziroma pripovedovalko. Že omenjena Stanka Hrastelj dalje piše, da se avtorica s tem ni postavila na klasične okope ženske književnosti, v kateri velikokrat velja binom nasilnež-žrtev. Osrednja zgodba je na sedem poglavij razdeljena krajša pripoved, ki zbirki daje tudi naslov. Pravzaprav je to njen prvi ponatis, saj je v izvirniku izšla leta 2011 v literarni reviji *Sodobnost*. Njen osrednji motiv je seveda zeleni fotelj, pravzaprav simbol, na katerem in okrog katerega se zgodba dogaja. Avtorica se namreč velikokrat vrača v otroštvo oziroma v družinsko sfero.

Take so po vsebini tudi druge krajše zgodbe, denimo uvodna *Lipa*, ki je zastavljena okrog širše znanega trinoma drevo-knjiga-otrok, pa tudi *Mozaik*, ki je pravzaprav preplet dveh zgodb. Prva pripoveduje o možu, ki je izgubil svojo ženo in zanjo sestavlja mozaik na nagrobnem spomeniku, druga pa o očetu, ki je izgubil eno od dveh hčerk, saj je ta nekega dne preprosto izginila. Izguba torej kot povezovalni element med obema usodama.

O (mestoma tudi absurdnih) usodah današnjega časa nam priča *Vsiljivka*, ki dejansko obravnava Capgrasov sindrom, ki spada med redke duševne bolezni. Gre za posttravmatsko motnjo, zaradi katere bolnik svojih najbližjih in domačih ne doživlja več kot takih, ampak le še kot ponaredke oziroma nadomestke. Še najbolj "roveredovski" pa izpade sestavek *Nekdaj človek*, ki govori o nekom, katerega danes ni več in ki so ga obesili na strop. Zanj se nihče ne zmeni, niti tisti, ki mimo njega gredo oziroma tudi slučajno zadenejo vanj. *Mehanik za dušo* pripoveduje o novodobnih zdravilcih, takih, h katerim se zateče marsikdo, ki ne verjame v uradno in tradicionalno medicino, cilj večine njih pa je predvsem zaslužek.

Celotne vsebine oziroma vseh kratkih proznih sestavkov Anje Mugerli iz zbirke *Zeleni fotelj* seveda ne bomo razkrili, saj bi tako naše bralce odvrnili od tega, da si tudi sami vzamejo njeno knjigo v roke. Upamo pa si trditi, da je njen knjižni prvenec šele njen začetek oziroma dobra štartna pozicija za nadaljnje literarno ustvarjanje.

Primož Sturman

KULTURNI DOM GORICA Redni občni zbor Zadružne banke Doberdob in Sovodnje

Ostati zvesti koreninam tudi pred novimi izzivi

Evropska centralna banka uvaja z Enotnim mehanizmon nadzora zahteve po reformi zadružnih bank na vsedržavni ravni in to v trenutku, ko podatki evropskega, državnega in krajevnega tržišča niso še spodbudni, saj brezposelnost raste (med mladimi pa sploh), obrestne mere so rekordno nizke in slabi krediti še rastejo. Odgovor članov na občnem zboru Zadružne banke Doberdob in Sovodnje pa je bil jasen: "Ponosni smo na svojo bančno zadrugo, na svojo specifiko, na

Foto JMP

družinski odnos med upravitelji, zaposlenimi in člani! " Člani si želijo, da bi banka ostala zvesta koreninam, da bi še naprej delala v duhu vzajemnosti in da bi, čeprav majhna, še naprej odigrala svojo specifiko v tem prostoru v tesnem stiku s krajevnimi skupnostmi. Ne samo posegi članov, ampak tudi njihova visoka udeležba na občnem zboru, so potrdili pomebno vlogo in pomen, ki ga ima Zadružna banka Doberdob in Sovodnje na Goriškem. Banka je v letu 2014, kljub manjši poslovni izgubi v višini 236 tisoč evrov, utrdila svojo premoženjsko ustreznost (lani 19,26%, letos pa 20,37%) in se še vedno uvršča v sam vrh najbolj premoženjsko ustrezne banke v Furlaniji Julijski krajini, nad državnim povprečjem zadružnih bank (15,6%) ter celotnega bančnega sektorja (11,9%), kar je zelo dobra popotnica za možnosti nadaljnjega razvoja.

V letu 2014 je znatno povišala vsoto podpor in sponzorstev v korist različnih krajevnih stvarnosti in po nekaj letnem premoru organizirala tudi različne dejavnosti v korist članov in strank. Rast števila članov nadaljuje večletni pozitiven trend, tako da je banka na dan 31.12.2014 beležila 1.076 članov.

Kljub nenaklonjenim krajevnim tržnim razmeram je utrdila poslovanje s strankami. Okrepila je kritje terjatev (terjatve slabe kakovosti od 38% na 42%, zamrznjene terjatve od 52% na 54%, ter neredne terjatve od 20% na 22%). Posebno skrb je posvetila izobraževanju zaposlenih.

Predsednik Dario Peric je povzel poročilo Upravnega sveta, ravnatelj Flavio Mosetti pa je predstavil bilanco. Poročilo Nadzornega odbora je podal njegov predsednik dr. Lorenzo Devetak, ki je potrdil skladnost poročila z računovodskimi izkazi.

Razpravo je uvedel deželni predsednik Združenja zadružnih bank Graffi Brunoro, ki je pozval člane, naj še naprej ostanejo zvesti banki, čeprav majhni, a s solidnimi temelji. Podatki poslovanja banke v letu 2014 kažejo, da je banka živa, da si prizadeva prebiti večletne nenaklonjene razmere, saj je potrdila višino posojil, povečala neposredne vloge in znižala operativne stroške.

Za mikrofon so stopili še trije člani. Igor Pahor je povabil Upravni odbor, naj aktivno sledi reformi na vsedržavni ravni in naj pri iskanju najboljše rešitve upošteva posebnost manjšinske banke. Tudi posega Giannija Orzana in Vlada Klemšeta sta bila usmerjena v prihodnost, v iskanje vseh možnih načinov za ohranitev stoletnega premoženja in posebne specifike krajevne banke, kjer se upravitelji, zaposleni in člani med saboj še poznajo.

Predsednik Dario Peric se je zahvalil s priložnostnim darilom odborniku Mariu Gergoletu za dragoceni doprinos pri dolgoletnem upravljanju banke, saj je po šestnajstih letih zapustil Upravni svet. Da bi se še bolj približali mladim je letos Upravni svet prvič dodelil nagrado najmlajšemu članu: priložnostno priznanje in elektronsko tablico je prejela Tjaša Devetak.

Sledile so še volitve. Občni zbor je imenoval Roberta Devetto za upravitelja do odobritve bilance 2016 v zamenjavo upravitelja v odstopu. Člani so nato izvolili v Upravni svet še Uga Tomsiča, Aleša Nanuta in Bogdana Butkoviča.

Upravni svet Zadružne banke je nato soglasno izvolil dr. Roberta Devetto še za novega predsednika banke. Upravni odbor se je ob zamenjavi na krmilu bančnega zavoda zahvalil dr. Dariju Pericu, ki je predsedoval banki v zadnjem desetletju.

Robert Devetta se je rodil v Gorici leta 1972, živi na Poljanah pri Doberdobu. Diplomiral je na fakulteti za ekonomske vede v Trstu in je direktor podjetja Marchiol doo v Novi Gorici. Bil je član Upravnega sveta Zadružne banke v obdobju 2001 – 2006 in od leta 2011.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (66)

RED, PRAVILA, RUTINA

Sem človek, ki je pred 20 leti popolnoma sovražil red in monotonijo, ustaljenost, vedno iste navade, pravila. Življenje mi je bilo skrivnostno, zabavno, vredno raziskovanja, drugačnosti.

Vse zgoraj našteto si človek privošči, ko je mlad oziroma ko ima veliko vitalne energije, da jo lahko daruje oziroma zapravi. Kot pravi rek: "S pametjo, ki jo imam sedaj, bi pred 20 leti bilo drugače ..."

Pa ni res, saj vsako obdobje ima namreč svoj čar.

Mladim in starejšim želim odpreti oči, da bi razumeli, kako je energija dejansko pomembna za življenje. Brez nje namreč življenja ni! Energijo zgubljamo tudi, ko telesu ne dajemo pravih navodil za življenje, ko ga ne hranimo ob pravih urah, ko ga ne obvarujemo pred mrazom in zanemarjamo počitek. Na tak način telo troši energijo po nepotrebnem. Če se na primer ne prehranjujemo ob pravih urah, mora telo presnavljati hrano ob uri, ko bi moralo počivati in odvajati toksine. Če nismo dovolj oblečeni, mora telo svojo energijo porabiti za segrevanje. Če pijemo mrzlo pijačo, mora želodec sam segreti pijačo po telesni temperaturi, pri tem pa izgublja energijo. Če smo neprespani, telo ne more odvajati toksinov, saj se med spanjem telo prečiščuje.

Pri prehranjevanju veljajo pravila, da je zajtrk zjutraj do 9. ure (če vstanemo ob 11. uri, nam ne pripada več), kosilo je ob 13. uri, večerja pa ob 19. uri in ne ob 23. Ta so pravila za zdrav način življenja, da imamo dovolj energije in da dajemo svojemu telesu prava navodila.

Vsa ta pravila veljajo za vse, tudi za starejše, bolnike, predebele ljudi, za tiste s celulitom, trebuščkom. S temi znaki nam telo sporoča, da z njim ne upravljamo pravilno oziroma mu ne dajemo pravih navodil, ga ne hranimo pravilno. Prisluhnimo zdravju, uvedimo v vsakdanjik strogo in suhoparno rutino prehranjevanja. In to iz preprostega razloga - ker je hrana vir energije, energija pa vir življenja!

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednik** prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 19. maja, ob 14. uri.

Zaradi tistega strahu pred smrtjo...

Ko enostavno moraš

Ležim v kopalni kadi, nimam sploh moči, da bi vstala, vroča kopel počasi sprošča moje utrujene ude. Pred mano je okno, s trtami, ki kljubujejo vetru, z akacijami v cvetu in z oblaki, ki se podijo na nebu. Kot bi ne spadala v ta svet, se mi zdi, kot bi ga gledala od zunaj, brez kakršnekoli pravice, da ga uživam, da se veselim, da sem del njega. To nebo z oblaki... Kljub vsemu me prešine bežen občutek lepote. Kljub vsemu začutim življenje.

To življenje, tako lepo in tako neizprosno... Vemo za lepoto, vemo za veselje, ki si ga želimo, vemo za srečo, ki jo zasledujemo in nam sproti polzi iz rok. A ne vemo zakaj in čemu trpljenje. Ne razumemo, zakaj nam je namenjeno, da doživljamo ravno to, česar se najbolj bojimo. In zaman iščemo odgovore na vse solze in bolečino, ki počasi, dan za dnem, leto za letom, briše nasmeh z naših lic.

So trenutki, v življenju, ko se ti ne da več niti odpreti okna, ko se ti ne da več seči po knjigi, ko ti ni za sprehod in za prijatelje. So trenutki, ko samo zreš v prazno, brez vsake volje, brez vsakega upanja. Zunaj je pomlad, skoraj že poletje, vsekakor maj, pravzaprav druga polovica maja, najlepši čas v letu. A zagotovo vem, da to ni moja pomlad, da ta modrina ni zame, da ni niti cvetja in niti trav, ki bi se zibale v vetru. Vse to je okoli mene, a občutek imam, da mi je nedosegljivo. Kot bi pomlad predvajali na filmskem platnu, jaz pa sedim nekje v temi in ne morem vstati.

Vedno sem se bala tega, da bi morala odločati o življenju nekoga. Ravno jaz, ki zatiskam oči in vpijem vsakič, ko na cesti pred seboj zagledam povoženo žival. Ravno jaz, ki sem rešila gotove smrti bolnega, epileptičnega pasjega mladiča, ki je bil poleg vsega neješč in sem mu eno leto, dan za dnem, s prsti basala hrano v grlo. In je potem, ravno zaradi moje vztrajnosti, kljub vsem veterinarskim negativnim napovedim, preživel. Ravno jaz, ki vsakič, ko vidim, da je nekje na cesti prometna nesreča, prosim moža, da zapelje stran, ker človeškega trpljenja enostavno ne prenesem.

Sedaj se gre za mojo mamo. Leži negibno pred menoj. Sicer zaznavam, da je živa, vidim, kako se še dvigujejo njene utrujene prsi, čutim dih in gledam nemo trzanje vek. Nič drugega. Zaman ponavljam njeno ime, zaman ji govorim, kako vsak dan z možem prevoziva 240 km, samo da jo vidiva, da jo pozdraviva. Možganska kap. Huda, so mi rekli. Prizadela je baje celotne možgane. Imam gromozansko kepo v grlu, ki še rase. Pred menoj je telo, ki trpi, človek, moja mama, katere poteze so spremenjene. Ko sem jo prvi dan iskala, sem prebredla vse bolniške sobe.... težko sem prepoznala njen obraz.

Kljub vsemu imam občutek, da ve, da sem tam. Občutek imam, da me sliši. Pa čeprav se tri dni ne odziva na vse to, kar ji pripovedujem. Pripovedujem z velikim naporom, kajti najraje bi ji govorila, kako blazno mi je hudo, kako me je strah in kako vsi trpimo. A tega ne smem. Četrti dan samo za trenutek odpre oči. Zdi se mi, da bi rada zajokala, a je obraz ne uboga. Še ene same solze ne premorejo več tele njene utrujene oči. Ki so se tako veselile sonca, ki so imele tako rade morje v Barkovljah in Kras.

Zdravniki so mi povedali, da bodo čez teden dni odločali, ali naj jo naprej umetno hranijo ali ne. Primarij mi je odkrito povedal, kako kruto se mu zdi, da bi jo hranili prek sonde ali pa da bi ji celo nastavili cevko v želodec. Vem, sem mu povedala, vedno sem bila proti takemu nasilnemu ohranjanju človeka pri življenju. A sedaj, ko bi morala beseda "prekinite" priti iz mojih ust, enostavno ne zmorem. Da bi jaz lastno mater obsodila na smrt... Razume me in mi obljubi, da bo sam prevzel odločitev. Vem, da se trudijo zaradi mene. Zaradi tistega strahu pred smrtjo, ki mi je pisan v očeh. In je posledica moje navezanosti na življenje.

Od vedno sem proti evtanaziji. Ker mislim, da ti življenje lahko nudi dragocene trenutke, tudi ko je najhuje. In ker trdno verjamem, da je življenje največji dar, ki smo ga prejeli. A vendar sem proti vsakemu agresivnemu zdravljenju in proti ohranjanju človeka pri življenju za vsako ceno. Vem, da pride trenutek, ko postane telo ječa in ko materialni svet nima več nobene vrednosti. A vseeno. Eno so abstraktna prepričanja, drugo je realnost. Realnost, ko ti umira mati in z njo celotno življenje in otroštvo. Zavedam se, da v takih trenutkih človek ne zna biti racionalen. Trpljenje preveč boli. Prevelika sta strah in bolečina pred ločitvijo. Jaz tega enostavno ne zmorem.

Ko stopam po hodnikih te ogromne sive stolpnice na Katinari, mi je že itak tesno. Toliko trpljenja je v tistih dvigalih, spremljajo me utrujeni obrazi, na njih berem strah in bolečino. In tisti oddelki, tihi in zatohli, kjer se ljudje ne pogovarjajo več. Zmanjkuje mi kisika. Pomlad zunaj, morje v ozadju in nebo, ki ga čutim za okni, pripadajo svetu, ki mi je prepovedan.

Stojim ob mamini postelji, to, da je še tam, da ji lahko prinesem sladoled, ki ga potem odvržem in za katerega že prej vem, da ga ne bo jedla, mi pomeni veliko. Ogromno. Kajti vem, da je čez teden dni ne bom mogla več nagovoriti. Spomnim se prijateljice, ki mi je priznala, da je bila materina smrt to, kar jo je v življenju najbolj prizadelo. Prej se mi je zdelo, da sem tudi sama nesmrtna, je povedala. Ko ti umre mati, pa spoznaš svojo ranljivost, spoznaš, da je nekje konec. Vsega. Prijateljica se je od materine smrti dalje oprijela življenja. Veliko potuje, planinari, slika, veliko prijateljev ima. Kot bi se bala, da ji življenje spolzi iz rok. Tudi moja mama se je oklepala življenja. Nikoli ji ni bilo odveč, niti v najhujših trenutkih. In živo se spominjam, kako mi je po težkem infarktu rekla, jaz bi rada še živela. V domu ji je bilo potem težko, a je vseeno vedno našla nekaj, za kar se je izplačalo veseliti se jutrišnjega dne. Sonce, vrt, dobro hrano, mene, ki, prihajam na obisk. Sedaj ji tega življenja, ki ga je tako ljubila, ne morem več podariti. Čeprav sanjam, da bi še enkrat slišala njen glas, da bi se še zadnjič pogovorila z njo. Medtem me nekaj duši, boli me želodec, kepo imam v grlu in zdi se mi, da se vse okoli mene odvija v sanjah. Ta pomlad, ki ni moja pomlad, to sonce, ki ne sije zame in moja mama, ki je več ne prepoznam...

Zaman se sprašujem, ponovno, čemu vse to, zakaj vse to trpljenje. V sklopu življenja, ki je tako kratko in kjer so trenutki sreče tako zelo redki. Nimam odgovora in ravno zato sem tiho, ob mamini postelji. Vse bolj tiho in brez besed, v pričakovanju zadnjega slovesa.

Suzi Pertot

V pričakovanju razpleta Krasa

Zarja po 20 letih spet na višji ravni

V nedeljo se bo končala sezona amaterskega nogometa pri nas. Kras bo namreč igral v Castelfrancu Veneto odločilno tekmo za obstanek proti Giorgioneju. Prejšnjo nedeljo pa so nastope v sezoni 2014/2015 sklenili nogometaši štirih naših klubov. V promocijski ligi je Juventina ostala brez mesta v finalu končnice, v sklepnem dejanju play-offa prve amaterske lige pa so z dolgim nosom drugo leto zapored ostali predstavniki Brega. V Dolini so nerodno izgubili proti slovensko obarvani Sistiani (ki med drugim tudi sodeluje z Vesno), proti kateri so še 10 minut pred koncem vodili s 3 proti 1, nato pa neverjetno izgubili s 3 proti 4 v resnično dramatičnem sodnikovem dodatku.

V športnem središču v Bazovici pa smo bili priča slovenskemu finalu končnice za napredovanje iz druge v prvo amatersko ligo med domačo Zarjo in doberdobsko Mladostjo. Gostitelji so bili po rednem delu prvenstva drugi za ekipo Pro Gorizia, ki je bila razred zase in je napredovala neposredno. Gostje pa so bili po 30 krogih tretji, kar je bil za novinca v ligi sijajen rezultat. Zarja se je v finale uvrstila neposredno in je v njem poleg prednosti domačega igrišča lahko koristila tudi dva ugodna razpleta, torej napredovanje tako v primeru zmage kot ob neodločenem izidu. Mladost pa se je do finala prebila preko uspeha v polfinalu proti Romani. Za Bazovce je pot postala še položnejša že po samih 20 sekundah igre, ko je mlajši od bratov Bernobi presenetil doberdobsko obrambo in dosegel edini zadetek na tekmi. Igra je bila nato v bistvu enakovredna, v taboru Zarje pa so se na koncu zasluženo veselili prestopa, spet po polnih 20 letih, v prvo amatersko ligo ob bok Bregu in Sovodnjam. Kot znano pa je letos že (neposredno prek prvega mesta) napredoval Primorec iz prve kategorije v promocijsko prvenstvo. Slovenski derbi v finalu je bil sploh lep epilog za naš nogomet rezultatsko nedvomno navdušujoče športne sezone, končni obračun pa je seveda zelo odvisen predvsem od razpleta play-outa Krasa Repen.

Nekaj besed je kajpak treba posvetiti taboru Zarje, ki je četrto leto spet računala na svojo samostojno člansko vrsto po 15 letih združevanja v projektu Zarja/Gaja. Koprski trener Davor Vitulič je prejšnje poletje prevzel ekipo s številnimi mladimi (Castellarin, Marzini., Tarable, Loche, Norante, Seibold, Varglien), ki pa so jim pomagali tudi nekateri izkušeni možje, na primer duši postave Franco in Pipan, nogometaša z Obale Barut in Grizonič, veterana Bernobi in Roviglio ter predvsem zimzeleni Cermelj, ki je bil pri 43 letih najboljši strelec prvenstva. Ekipa je navduševala čez celotno prvenstvo, imela je najbolj učinkovit napad in drugo najboljšo obrambo, zbrala je kar 69 točk, kar bi v skoraj vsaki drugi sezoni zadostovalo za zanesljivo prvo mesto. Skratka, uprava, ki je menda pripravljena na izziv višje lige, in navijači so lahko res zadovoljni s sezono v Bazovici. Kljub porazu v finalu so navsezadnje potešeni tudi pri Mladosti, ki pa ima morda še možnost, da jo kot poraženko play-offa poleti preko repesaže naknadno vključijo v prvo amatersko ligo.

HC

JURIJ PALJK **TAKO PAČ JE!** 9

Pred časom sem imel doma potrebo po vodoinštalaterju, kot se v slovenščini reče mojstru, ki popravlja cevi, v našem prostoru rečemo takemo možu kar "idraulico" in je po moje izraz boljši, saj so ti mojstri specialisti za vse, kar se tiče cevi, tudi tistih cevi, ki niso nujno povezane z vodo. Mojster, ki hodi na naš dom vsako leto pogledat plinsko peč, pet minut traja ogled nove peči, zaračuna z zakonom določeno vsoto, podpiše se na dokument in gre, tega mojstra torej nisem uspel priklicati, gospod namreč izklopi telefon, doma priklopi faks na domačo številko, da ti nadležno zapiska, ko ga kličeš, ima torej rad mir, dela mu namreč ne zmanjka, pri čemer mu pomaga tudi bedasta zakonodaja, ki zahteva vsakoletni pregled novih plinskih peči. Doma je bila nuja in sem končno le našel po telefonu nekoga, ki je prišel popravit pokvarjeno zadevo. Za ljubi mir v hiši človek naredi to in drugo, o očitajočih pogledih, ki spremljajo moje poskuse, da bi kaj popravil, ne bi tu na dolgo, ker nima smisla, meni pač niso dane ročne spretnosti, ki pa dandanes strašno drago stanejo. Že po telefonu sem izvedel, da sem za klic plačal 35 evrov, ostalo bom kasneje. Prav, samo, da bo, sem si rekel.

Pripeljal se je mladenič, da je bister, sem videl že po avtu, v katerem se je pripeljal, sam ga namreč nikdar ne bom imel in mislim, da ga nikdar ne bo imel tudi noben slovenski pisatelj in ne časnikar, če pesnike pustimo iz čisto človeške pietete ob strani. Peljal sem ga v toplarno, kot smo včasih rekli prostoru, v katerem je bila peč, pri meni doma je to nekaj vmes med garažo in pralnico. Spomnil sem se na gorenjskega sošolca, ki je ob podobnih dogodkih vedno dejal takole: "Mau je šraubou in fajn potem zasolu račun!"

Ker se mi je vseeno zdelo pretirano, kar mi je zaračunal, sem mu rekel, da toliko v naši deželi gotovo ne zasluži niti en primarij na uro. Niti trznil ni, zbil je malo ceno, plačal sem in med iskanejm denarja mi je vseeno ob kavi zaupal, da je bil do pred nekaj let policist, dodal je še, da se on "ne bo pajsal z drogeraši in zlikovci za tisoč dvesto evrov na mesec, ker krogla nima cilja, prileti, kamor pač prileti". Najbrž ga je zanimalo, zakaj sem mu še kavo skuhal, ko pa me je pošteno oskubil, a mu nisem razlagal, da od samega sebe zahtevam, da ohranim človečnost tudi takrat, ko se nečloveško obnašajo z mano. Sem pa slišal med kavo znano zgodbo, kako smo vsi tisti, ki smo zaposleni, tisti, ki smo usližbenci pri katerem koli podjetju, "preveč stanemo", še to je dodal, da je on sam, še njegova žena ima začasno zaposlitev nekje na neki občini, da mu ni treba plačevati dajatev zanjo, ker mu pač ona vodi računovodstvo.

In preden je odšel, je na vratih, slok in mrzlih modrih oči, še po furlansko rekel: "Cussi' a je'! - Tako pač je!"

Počasi sem zaprl vrata in na mizi ženi pustil številko in ime tipa, ki je popravil, kar je bilo treba popraviti v garaži in zraven z mastnimi črkami dodal: "Numero da depennare! Izbriši iz spomina to številko in ime. Nikdar več ne kličemo tega! "

Začuda me ni nihče zvečer vprašal ničesar, sem pa pred kratkim videl v domačem telefonskem naslovniku pod črko I, kjer stoji tudi "idraulico" priložen moj listek. Nekaj je.

In si predstavljam, da je na raznih ministrstvih veliko podobnih tičev, ki rečejo enostavno "Tako pač je!", ker sicer ne bi dobil od prijatelja Petra Kuharja najprej in nato še iz pisarne Društva slovenskih pisateljev naslednje izjave, ki jo objavljam v celoti in se komentira sama, opozoril bi le na tisti tako značilni cinični konec, ki pove več kot vse drugo, namreč to, da "obstajajo nekatera delovna gradiva, s katerimi se je v preteklosti skušalo urediti položaj Slovenske matice, vendar ni nič konkretnega". Tako pač je, ne?

"IZJAVA UO DSP O SLOVENSKI MATICI

Priče smo načrtnemu uničevanju vseh (še delujočih) sistemov od zdravstva, šolstva, znanosti, raziskovanja do kulture. Da o gospodarstvu sploh ne govorimo, saj je država v podobi vsakokratnih "vladajočih elit" (elit?) prepričana, da je potrebno iskati t. i. strateške partnerje, ki bodo dali nov zagon in kapital. To pa dejansko pomeni, da se zavestno odpoveduje svoji suverenosti in svoje državljane prepušča, žrtvuje "finančnim trgom". Taka država si žal ne zasluži kulture in umetnosti, saj umetnost že zdavnaj ni več krizantema na siromakovi suknji, kot je zapisal prvi slovenski poklicni pisatelj, ki je v svojem življenju s honorarji zaslužil toliko kot tedanji polkovnik avstro-ogrske vojske!

Dogajanje s Slovensko matico je sramota in še enkrat sramota, s čimer se žal znova uresničuje misel filozofa, da je človeška zgodovina ena sama sramota! In če že zaradi drugega ne, smo vsaj zaradi te in takšnih sramot, ki smo jim vse pogosteje priče, Slovenci del človeške zgodovine oz. zgodovinski narod. Da se je najuglednejša slovenska ustanova s 150-letno tradicijo, ustanova, ki je "mati slovenskega naroda", kot jo poimenuje njen sedanji predsednik Milček Komelj, znašla v katastrofalni finančni situaciji, da so zaposleni (trije!) brez plač, da za izdane knjige avtorji, vrhunski ustvarjalci z najrazličnejših področij, ne dobijo honorarjev, je zaušnica, ki si jo je trenutna oblast primazala sama! Zatorej zahtevamo, da vlada in ministrstvo za kulturo nemudoma, torej takoj, začneta reševati nastali problem: prvič, da z dodatnimi (izrednimi) proračunskimi sredstvi omogočijo normalno delovanje ustanove, in drugič, da se že pripravljen zakon, če smo prav razumeli nekdanjega ministra za kulturo Uroša Grilca, po hitrem postopku sprejme v Državnem zboru. In da nikdar več ne bo treba prebirati sramotne izjave službe za odnose z javnostmi ministrstva za kulturo, da "obstajajo nekatera delovna gradiva, s katerimi se je v preteklosti skušalo urediti položaj SM, vendar ni nič konkretnega".

Ljubljana, 18. maja 2015

Upravni odbor Društva slovenskih pisateljev"

V pričakovanju shoda italijanskih neofašistov

Mi in oni

V teh majskih dneh smo priča obsojanja vrednim poskusom potvarjanja zgodovine in dviganju glave profašističnih prenapetežev iz cele Italije, zbranih okrog zloglasnega gibanja CasaPound. Za letošnji 23. maj so tako napovedali veliko manifestacijo v Gorici. S svojim pohodom po goriških ulicah naj bi obeležili stoto obletnico vstopa Italije v prvo svetovno vojno, ki je pri nas s soško fronto terjala ogromno žrtev, uničenih domov in številne begunce.

Torej, vsi ljudje dobre volje na Goriškem, ki zagovarjamo dobrososedske odnose, medsebojno spoštovanje in sožitje pod skupno evropsko streho, moramo ostro obsoditi tovrstne provokacije! Hkrati pa je potrebno izraziti nestrinjanje tudi s tistimi "našimi" sodeželani, ki vedno znova obnavljajo in častijo napis TITO na Sabotinu. Slednji poveličuje drugega avtokrata in drugi totalitarni sistem, v imenu katerega je prav v teh majskih dneh izginilo okrog 900 Goričanov.

Italijanska država sicer vsako leto 10. februarja slovesno obeležuje "Dan spomina", ko uradno počastijo tudi nasilno odpeljane in pobite v fojbah, to je naravnih kraških jamah. Spominjajo se namreč dneva, ko je bila v Parizu leta 1947 podpisana mirovna pogodba, ki je Italiji odvzela velik del ozemelj, zasedenih ob koncu prve svetovne vojne in potrjenih z Rapalsko pogodbo. Žal tovrstne proslave prevečkrat dobijo nacionalistični in revanšistični prizvok ter kažejo na t. i. "slovansko surovost" pri ravnanju z Italijani v Julijski krajini, Istri in Dalmaciji med drugo svetovno vojno in ob njenem koncu. Pravzaprav segajo obtožbe o genocidnosti proti Italijanom v september 1943, v čas po kapitulaciji Italije. Fašizem je dolga leta zatiral in preganjal primorske Slovence in istrske Hrvate in zdelo se je, da je tedaj prišel čas obračuna s fašistično usmerjenimi sodržavljani. Potrebno pa je dodati, da so sodelavci partizanskega gibanja fašistično nalepko prepogosto nalepili tudi tistim protifašistom in domoljubom, ki se niso strinjali z njihovim revolucionarnim projektom. Septembra in oktobra 1943 je bilo na območju Julijske krajine pobitih in vrženih v kraška brezna oz. fojbe nekaj sto ljudi, po nekaterih ocenah od 500 do 700. Po drugih ocenah naj bi jeseni 1943 na Primorskem pripadniki partizanskega gibanja postrelili do 350 fašistov, kolaborantov in drugih nasprotnikov.

Zgodovinarji so si danes bolj ali manj enotni, da so umori neposredno ob koncu druge svetovne vojne (maj–junij 1945) v Julijski krajini terjali okrog 1.500 življenj, od teh približno 900 na Goriškem. V čas štiridesetdnevne jugoslovanske uprave Gorice segajo še danes ne popolnoma pojasnjene aretacije, ki so jih izvajali: lokalna Narodna zaščita, partizani Škofjeloškega odreda in jugoslovanska tajna politična policija OZNA. Veliko aretiranih se ni nikoli več vrnilo, končali so v različnih breznih oz. fojbah, največ na Trnovski planoti (brezno Zalesnika, brezno za Cvetrežem, brezno Podgomila pri Grgarju itd.). Tovrstno nasilje je bilo po eni strani metodično in organizirano, po drugi strani pa spontano in nebrzdano ter hkrati odgovor na številna fašistična grozodejstva pred drugo svetovno vojno in med njo.

Šlo je za kaotično obdobje, kjer so se prevečkrat sprejemale nerazumljive in krivične odločitve, ki so prepogosto povzročile trpljenje in smrt nedolžnih ljudi. Prav tako ne smemo zanemariti tedanjega trenutka, ki je omogočal obračune in razčiščevanja osebnih zamer ter priložnost za materialno okoriščanje.

Obenem je potrebno poudariti, da se aretacije in umori niso dogajali na etnični ravni, ampak je bil odločilen ideološki, to je razredni pristop. Depeša, ki jo je 1. maja 1945 iz CK KPS prejel Boris

Kraigher na Primorsko, se je glasila: "Takoj čistiti, toda ne na nacionalni bazi, temveč na bazi fašizma". Zato v fojbah ne ležijo samo pobiti Italijani, ampak najdemo med njimi tudi žrtve slovenskega, hrvaškega, nemškega in še kakšnega rodu, ki jih je nova revolucionarna oblast imela za svoje dejanske ali namišljene idejne nasprotnike. Med vsemi pa najdemo celo pet žrtev judovskega rodu iz Gorice.

Na prevzem oblasti se je Komunistična partija Jugoslavije/Slovenije pripravljala že med vojno, tudi s sestavljanjem seznamov svojih dejanskih in namišljenih nasprotnikov. Albert Svetina Erno (1915–2008) je bil primorski rojak in visok predstavnik OZNE, urejene po vzoru sovjetske NKVD. V svojih spominih (Od osvobodilnega boja do banditizma) Svetina Erno omenja partijsko kartoteko z 18.000 imeni, tudi na Primorskem, ki jim je OZNA namenila posebno pozornost. Ti seznami so nastajali od jeseni 1944 v centrali OZNE na Stražnem vrhu v Beli krajini, to je v bazi 24. Med priprave na konec vojne so spadala tudi navodila partizanskim enotam, dana tik pred zasedbo Trsta in Gorice, kako naj »čistijo« teren.

Tovrstni umori ideoloških nasprotnikov in tudi osebna obračunavanja so se v glavnem zaključili do podpisa Beograjskega sporazuma, ko so na Goriško 12. junija 1945 vkorakali Anglo-Američani. Njihove enote so oblast v mestu in okolici prevzele v okviru cone A Zavezniške vojaške uprave Julijske krajine in tu ostale do uveljavitve Pariške mirovne pogodbe sredi septembra 1947.

Italijanske oblasti nikoli niso izpeljale očiščenja in temeljite obsodbe fašističnega režima! Za razliko od Nemčije, kjer je poveličevanje nacizma in nacistov kaznivo dejanje. Hkrati pa je italijansko vojaško tožilstvo pri Vojaškem sodišču v Padovi (Tribunale Militare di Padova) še leta 2002 sprožilo preiskavo zoper Franca Preglja Borota iz Renč, ki so ga sumili etničnega čiščenja in sodelovanja pri umorih v Gorici in okolici spomladi 1945. Ob tem je potrebno dodati, da tudi "naši" niso bili sposobni postaviti pred sodišče in obsoditi nikogar iz lastnih vrst zaradi zločinov med drugo svetovno vojno in po njej.

Še danes pogosto naletimo na zlorabo žrtev medvojnega in povojnega revolucionarnega nasilja za politično in nacionalno obračunavanje s strani dela italijanske politike in tudi stroke. Ob tem zlasti trpi slovenska manjšina v Italiji in medsosedski odnosi. Različni italijanski časopisi, knjige, oddaje, razprave in spletne strani, predvsem tisti pod vplivom (skrajne) desnice, nekritično objavljajo različne sezname medvojnih žrtev in jih pogosto uvrščajo med posledice "slovanskega" barbarstva in sovraštva do Italijanov. Velikokrat žrtvam samo poitalijančijo njihova imena in priimke ter jih tako uvrstijo med "svoje" izgube. Obenem pa velja opozoriti na govore ter stališča nekaterih uradnih in neuradnih predstavnikov slovenske politike in raznih t. i. levih političnih organizacij, ki udrihajo po nacizmu in fašizmu, niti z besedico pa ne omenjajo revolucionarnega nasilja in posledic.

Zavedajmo se svetosti vsakega človeškega življenja in ne nasedajmo provokacijam tistih, ki sem jim kolca po starih časih ideoloških sporov ter kovanja rasnih in razrednih koristi.

Renato Podbersič ml.

S 1. strani

Mi vsi smo ...

Seveda govorim o organiziranem nacionalnem shodu neofašistov iz rimske Case Pound, ki ima razvejeno članstvo po celotni Italiji. V vseh večjih italijanskih mestih že visijo plakati, ki vabijo somišljenike na pot v naše kraje s sloganoma "Risorgi, combatti e vinci« in »alcuni Italiani non si arrendono". Ne le, da bodo te skupine prišle na naš teritorij proslavljat dogodek, ki je to območje pahnil v še vedno trajajoči propad, temveč prihajajo z neposredno napovedjo vojne. Ampak, vojne proti komu?

Kar je najbolj žalostno, pa je seveda izredno medel, ignorantski in celo boječ odgovor večine prebivalstva na območju. Na italijanski strani kot da bi najraje pozabili, da se to dogaja, na slovenski pa, kot da se nas ne tiče prav nič, kar se dogaja čez mejo. Vstop Slovenije v Evropsko unijo, in posledični padec meja, pri večini naših someščanov ni spremenil ničesar, razen mogoče nakupovalnih navad. Vendar nas prav ta odnos vlači v pogubo. Ostajamo namreč statisti v igri, ki si je nismo izbrali. Seveda, tudi slovenska stran nosi velik delež svoje krivde. Napis Tito, ki straši na Sabotinu, in dogodek, če se spomnimo samo nekaj tednov nazaj, ko so v Trst prikorakali "naši" z jugoslovanskimi zastavami, je primerek istega idiotizma, ki vztrajno ruši vse tisto, kar mnogi posamezniki in društva s trudom gradijo: boljše sobivanje med prebivalci Goriške, gospodarsko, kulturno in socialno sodelovanje, ki ni le opcija, temveč nuja, da to območje sploh spet zadiha in zaživi, kot bi lahko in kot je že nekoč: kot eno mesto in ena regija. Marsikdo bo porekel, da je takšno sobivanje, sploh po vsem, kar se je do sedaj zgodilo, zelo težko. In tudi res je. Ampak v nekem smislu je bilo vedno težko – in to je bogastvo tega prostora. Vedno so bila trenja in nezaupanja med prebivalstvom, vendar so bila tudi močna prijateljstva in medsebojno oplajanje – in to je delalo Gorico ravno tako zanimivo, bogato in izredno. In še naprej se bodo odvijali boji za jezik, za politično reprezentacijo, še naprej se bodo boji bili med levico in desnico. Seveda. Vendar, da se bodo ti boji lahko odvijali znotraj normalnega političnega procesa, moramo najprej sprejeti postavko, da smo neka skupnost, ki predhaja našo različnost. Da so problemi teritorija vedno že problemi nas vseh, saj smo vsi mi, ki tu živimo, čeprav nam je nekdo nekoč zarisal mejo in ostale administrativne preprekе, čeprav smo razsejani med Gorico, Novo Gorico, Šempetrom, Solkanom, Štandrežem in drugimi kraji, Goričani. Kdor hoče mir in dolgčas in narodno homogeno okolje naj se preseli v Mengeš ali Frosinone, pa naj se tam igra z vžigalicami.

Pomembno je, da neofašiste, ki prihajajo v naše kraje proslavljat naš propad, sprejmemo z dobrodošlico, ki si jo zaslužijo. In da tokratni 23. maj ne izpade kot še eden v seriji protestov in protiprotestov, kjer – kot pravi prijatelj Giacomo, kateremu družini so fašisti že v dvajsetih letih minulega stoletja poitalijančili nemški priimek – se bo odvil boj med črnim in rdečim vinom, temveč manifestacija tistih, ki želimo skupaj živeti na tem teritoriju in celotnem obmejnem območju, proti tistim, ki nam ga želijo odvzeti. Zato pozivam vse Goričane, iz slovenske ali italijanske strani, vseh narodnosti, verne in neverne, leve in desne, politično aktivne in apolitične, da se izpostavimo in se pridružimo že organiziranemu shodu proti Casi Pound in s tem pokažemo, da se nikoli več ne pustimo, da bi se kdo igral z nami. Nikoli več!

S 13. strani

Naskakovanje ...

Zpiz kot pokojninski sklad spada seveda v vplivno območje Karla Erjavca, predsednika upokojenske stranke Desus. Obvladovanje Zavarovalnice Triglav je za Erjavca pomemben vzvod moči, ki ga nikakor ne želi izpustiti iz rok. Zmanjševanje deleža Zpiza zato zanj ne pride v poštev, ohranjanje večinskega državnega lastništva pa bi bilo še dodatno poroštvo za nezmanjšan vpliv.

Erjavec je tako po seji vlade, ki se je ni udeležil, trmasto vztrajal, da je potrebno dogovor še enkrat preučiti in najti drugačno rešitev. Trdil je, da je vlada na seji sicer res soglasno sprejela umestitev Zavarovalnice Triglav med pomembne naložbe, a da se koalicija o tem še ni izrekla. Skratka, igral se je z besedami in začel vladne partnerje pri tem vprašanju izslijevati. Do zaključka redakcije kakih vidnejših premikov še ni bilo: nov krog pogajanj bo najbrž sledil v teh dneh.

Škodljivost prepirov in nesoglasij

Vpašanje, ki se pod črto postavlja pri tej zgodbi, pa nas pripelje ponovno k izhodišču zapisa: kolikšna je pravzaprav danes trdnost slovenske vlade? Da ne bo pomote: ne gre za vsebinsko vprašanje, kolikšen delež naj država ohrani v Zavarovalnici Triglav. Gre za formo: vlada bi morala pri tako pomembnih odločitvah nastopiti enotno, saj si drugače sama ruši ugled in verodostojnost. Ministri in premier lahko pridejo na pogajanja z različnimi gledanji, ki pa jih morajo skozi kompromis nato poenotiti. Ko predsednik vlade stopi pred novinarje, mora pri vladnih partnerjih vladati popolno soglasje. Za verodostojnost vlade je bil Erjavčev demanti Cerarjevih in Mramorjevih besed nekaj najslabšega, kar se je lahko zgodilo. Kako bo lahko taka vlada konsistentno vodila državo, če znotraj njenih vrst vlada malodane anarhično stanje? Zavarovalnica Triglav je že drugi odmevnejši primer izrazitih nesoglasij znotraj Cerarjeve ekipe. Počil je v času, ko prvega od teh primerov, privatizacijo Telekoma, še niso uspeli rešiti. In zaradi tega nastaja stagnacija, ki je seveda zelo škodljiva. Tako minevajo vlade, težave pa ostajajo.

Zavozlana slovenska polpretekla zgodovina

"Speča UDBA"

Na osnovi dokumentov iz Arhiva Slovenije je Roman Leljak pripravil zanimivo knjigo SPEČA UDBA - Radenci – 2015.

V prvem delu je opisan način dela UDBE in njene operativne metode, ki jih je imela in uporabljala Služba državne varnosti v bivši Jugoslaviji. Objavljen je seznam z imeni in priimki, kot tudi z vlogo posameznikov, po republikah tedanje Jugoslavije.

Področje klerikalizma, kot so tedaj govorili, danes bi rekli Cerkve, je tedaj v Sloveniji "spremljalo" kar 138 ljudi, enako število jih je bilo na Hrvaškem 138, v Vojvodini 65, medtem ko je v ožji Srbiji sledilo delovanju Cerkve samo 19 pripadnikov UDBE. Iz tega se sklepa, da so bili slovenski in hrvaški komunisti najbolj borbeni proti Cerkvi v celi tedanji Jugoslaviji.

Zanimiv je seznam upravnih enot, ki jih je imela UDBA. V Sloveniji jih je bilo kar 57 in so se raztezale po celi Sloveniji od Ajdovščine, Nove Gorice, Tolmina, Kopra, pa vse do Metlike.

Na koncu knjige je sestavljen seznam oseb – sodelavcev, ki ga avtor še vedno dopolnjuje. - Ta seznam ima kar 793 imen oseb, z osebnimi podatki in bivališčem in to od leta 1975 do 1990. V tem seznamu je 26 duhovnikov, od katerih je 6 (največ!) iz sedanje škofije Koper. Med njimi izstopajo nekateri, ki so imeli v tistem času pomembno vlogo v Cerkvi v Sloveniji. Nekateri od teh so sodelovali tudi z nasprotno sorodno obveščevalno službo. V glavnem se je vse to v tistem času za posameznike sumilo, za nekatere pa se je tudi vedelo. Mogoče je danes novo to, da bi od nekaterih tedanjih koprskih duhovnikov tega sodelovanja ne pričakovali.

Med laiki nas presenetijo imena vernikov, ki so spadali, in nekateri še, med katoliške izobražence in so v Cerkvi na Slovenskem uživali, nekateri še, veliko spoštovanje. S tem odkritjem se tudi zanje postavlja vprašanje, kaj je z njihovo poštenostjo?

Kakor koli že; če se zaustavimo ob tej knjigi, spoznamo staro narodno pomanjkljivost: "Slovenci se radi ujamemo v takšen ali drugačen koristoljubni voz", kar dokazuje tudi seznam oseb v tej knjigi. Ali je dobro, ali ni, da takšni seznami prihajajo v javnost? Sodbo prepuščam vam. Vendar včasih pa je le prav, da izvemo, kaj je bil naš sosed, sodelavec, znanec, mogoče celo prijatelj in tako se nam razvozla marsikateri vozel, ki nam je bil veliko let zavozlan.

Na ozemlju bivše ali Titove Jugoslavije v zadnjih letih izide veliko podobnih del. Nekatera so napisana celo kot osebni spomini, druga pa dokumentirana z arhivskim gradivom. Prav tako je o delovanju UDBE posnetega ogromno filmskega gradiva, ki ga še zlasti na Televiziji Beograd redno predvajajo, še zlasti v oddajah, kot so: "Cirilica, Ob jutranji kafi, Malo popričajmo ..." Vse to dokazuje, da je ta polpretekla doba ostala zanimiva in se bo, kdo ve, še koliko let obravnavala, pa tudi razvozlavala.

Ambrož Kodelja